

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 5 maj.

2 § Meddelande om aktuell debatt

Förste vice talmannen meddelade att på begäran av Folkpartiets riksdagsgrupp skulle en aktuell debatt om våldsangrepp mot politiska partier och myndigheter anordnas *fredagen den 12 maj kl. 11.00*.

Från regeringen skulle justitieminister Thomas Bodström delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Begäran om aktuell debatt från Folkpartiet liberalerna med anledning av de senaste veckornas våldsangrepp mot politiska partier och myndigheter

Med anledning av de senaste veckornas skadegörelse mot politiska partier, arbetsförmedlingar, polis och andra myndigheter och de hot och det våld mot demokratin och dess utövare som detta innebär begär Folkpartiets riksdagsgrupp en aktuell debatt om hur denna brottslighet och dessa hot mot demokratin kan stävjas.

Centerpartiet har under de senaste veckorna utsatts för 15 attentat mot sina partilokaler runt om i landet. Samtidigt har arbetsförmedlingar, försäkringskassor och polisen attackerats. Senast var det Kristdemokraterna i Hässleholm som utsattes för skadegörelse av en utomparlamentarisk grupp.

Våldet mot grundläggande demokratiska samhällsfunktioner är mycket allvarligt och har eskalerat den senaste tiden. Attackerna är ett hårt slag mot grundläggande demokratiska värden då aktivisterna försöker att skrämman människor till tystnad.

Tyvär är vi på senaste tiden sett flera angrepp mot demokratin och det öppna samhället. Det rör sig om allt från stenkastning vid offentliga möten till hot och våld mot politiker, som vi också vet har ökat under de senaste åren. Konsekvenserna av våldet är långtgående eftersom det utgör ett hot mot mänskliga och ekonomiska värden samt inte minst

Stockholm den 5 maj 2006

Anna Grönlund Krantz

Gruppledare (fp)

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2005/06:374

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:374 av Jan Lindholm (mp)

EU:s riktlinjer om människorättsförsvare

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 5 juni 2006.

Skälet till dröjsmålet är att statsrådet inte befinner sig i Stockholm.

Stockholm den 8 maj 2006

Utrikesdepartementet

Jan Eliasson

Enligt uppdrag

Per Thöresson

Expeditionschef

Interpellation 2005/06:391

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:391 av Henrik von Sydow (m)

Ansvar för korruption i staten

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 8 juni.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 8 maj 2006

Finansdepartementet

Sven-Erik Österberg

4 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades

Skrivelse

2005/06:202 till bostadsutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Utbildningsutskottets betänkande 2005/06:UbU18

Trafikutskottets betänkande 2005/06:TU14

Utrikesutskottets betänkande 2005/06:UU20

BoU10 Reformerad hyressättning

Punkt 10 (Tillval och frånval)

1. utskottet
2. res. 13 (kd, m, fp, c)

Votering:

149 för utskottet

116 för res. 13

84 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 1 kd, 20 v, 15 mp, 2 -

För res. 13: 45 m, 32 fp, 23 kd, 16 c

Frånvarande: 33 s, 10 m, 16 fp, 9 kd, 8 v, 6 c, 2 mp

Punkt 14 (Påtaglighetsrekvisitet)

1. utskottet
2. res. 19 (v)

Votering:

244 för utskottet

21 för res. 19

84 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 45 m, 32 fp, 24 kd, 16 c, 15 mp, 1 -

För res. 19: 20 v, 1 -

Frånvarande: 33 s, 10 m, 16 fp, 9 kd, 8 v, 6 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU18 Motioner om fastighets- och förmögenhetsbeskattning

Punkt 1 (Avskaffad eller sänkt fastighetsskatt)

1. utskottet
2. res. 1 (m, fp, c)
3. res. 2 (kd)

Förberedande votering:

92 för res. 1

24 för res. 2

148 avstod

85 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

149 för utskottet

92 för res. 1

24 avstod

84 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 111 s, 1 fp, 20 v, 15 mp, 2 -
För res. 1: 44 m, 31 fp, 1 kd, 16 c
Avstod: 1 m, 23 kd
Frånvarande: 33 s, 10 m, 16 fp, 9 kd, 8 v, 6 c, 2 mp

Punkt 3 (Energibesparande investeringar m.m.)

1. utskottet
2. res. 5 (m, fp, kd, c)

Votering:

148 för utskottet

117 för res. 5

84 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 20 v, 15 mp, 2 -
För res. 5: 45 m, 32 fp, 24 kd, 16 c
Frånvarande: 33 s, 10 m, 16 fp, 9 kd, 8 v, 6 c, 2 mp

Punkt 7 (Byggnader för äldreboende)

1. utskottet

2. res. 6 (v)

Votering:

240 för utskottet

21 för res. 6

4 avstod

84 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 45 m, 32 fp, 20 kd, 16 c, 15 mp, 1 -
För res. 6: 20 v, 1 -
Avstod: 4 kd
Frånvarande: 33 s, 10 m, 16 fp, 9 kd, 8 v, 6 c, 2 mp

Ragnwi Marcelind (kd) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 12 (Uppskovsreglerna)

1. utskottet

2. res. 11 (kd)

Votering:

163 för utskottet

25 för res. 11

76 avstod

85 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 20 v, 16 c, 15 mp, 2 -
För res. 11: 1 fp, 24 kd
Avstod: 45 m, 31 fp
Frånvarande: 34 s, 10 m, 16 fp, 9 kd, 8 v, 6 c, 2 mp

Punkt 15 (Avvecklad förmögenhetsskatt m.m.)

1. utskottet

2. res. 13 (m, fp, kd, c)

Votering:

144 för utskottet

118 för res. 13

2 avstod

85 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 20 v, 11 mp, 2 -

För res. 13: 45 m, 32 fp, 24 kd, 16 c, 1 mp

Avstod: 2 mp

Frånvarande: 33 s, 10 m, 16 fp, 9 kd, 8 v, 6 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU22 Motioner om alkoholskatt m.m.

Punkt 1 (Alkoholbeskattning)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 (fp)

4. res. 3 (kd)

5. res. 4 (v)

6. res. 5 (mp)

Förberedande votering 1:

21 för res. 4

16 för res. 5

227 avstod

85 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Förberedande votering 2:

25 för res. 3

21 för res. 4

219 avstod

84 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 3:

31 för res. 2

23 för res. 3

210 avstod

85 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 4:

45 för res. 1

32 för res. 2

186 avstod

86 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Prot. 2005/06:121
11 maj

Huvudvotering:
117 för utskottet
45 för res. 1
101 avstod
86 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 111 s, 6 c
För res. 1: 45 m
Avstod: 32 fp, 23 kd, 20 v, 9 c, 15 mp, 2 -
Frånvarande: 33 s, 10 m, 16 fp, 10 kd, 8 v, 7 c, 2 mp

Punkterna 2–5

Kammaren biföll utskottets förslag.

Minoritetsfrågor

7 § Minoritetsfrågor

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU19
Minoritetsfrågor.

Anf. 1 LISELOTT HAGBERG (fp):

Herr talman! I början av den här mandatperioden kunde man säga att den nationella minoritetspolitiken var ett nytt politikområde. Det kunde man säga därför riksdagen under riksmötet 1999/2000 beslutade att Sverige skulle skriva under Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter samt den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk.

Nu har det gått drygt sex år sedan vi i februari år 2000 undertecknade konventionen om stadgan. Med det sände vi signalen att vi på allvar vill lyfta fram vårt lands nationella minoriteter. Vi tog på oss ett mycket viktigt ansvar.

I regeringens proposition från 1998/99 nr 143 står det: Det lämnas förslag till åtgärder som behövs för att Sverige ska kunna ratificera Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. Det innebär att Sveriges nationella minoriteter och deras språk erkänns samt att minoritetsspråken ges det stöd som behövs för att de ska hållas levande. Härigenom läggs en grund för en samlad svensk minoritetspolitik.

Det är precis så det är. Grunden lades då. Därefter måste man förstås gå vidare.

Det har visserligen tillsatts en rad utredningar, främst när det gäller samerna. Det har även lagts fram två propositioner, en om svensk språkpolitik och en om ett ökat samiskt inflytande samt en skrivelse som vi behandlade här i går om en nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna.

Men det saknas en mer samlad redovisning från regeringen om vad som har gjorts och ett tydliggörande av viljeinriktningen när det gäller den nationella minoritetspolitiken.

Europarådets ministerkommitté övervakar på vilket vis Sverige genomför ramkonventionens bestämmelser. Och kommittén drar slutsatser av vad som har gjorts och kommer med rekommendationer.

Sverige har kritiserats, inte bara av ministerkommittén utan även i andra sammanhang. Vi är nämligen inte så bra som vi borde vara när det gäller vår nationella minoritetspolitik. Detta har även visat sig i studier som utskottet låtit genomföra och i samband med de seminarier som var en del av konstitutionsutskottets uppföljning och utvärdering. Detta betänkande bygger nämligen på ett initiativ från riksdagens sida och inte på något initiativ från regeringen.

I utskottets betänkande finns det inte mindre än 22 reservationer, och Folkpartiet står bakom hela 12 av dem. I huvudsak handlar dessa reservationer om att stärka de nationella minoriteternas ställning mot vad man kan kalla storsamhället eller majoritetssamhället. Och det kan göras på många olika sätt. Till exempel handlar det om ett sammanhållet bidragssystem för det ekonomiska stödet till minoritetsorganisationer.

Eftersom KU:s utvärdering visat på att det behövs en allvarlig diskussion och en analys inom detta område, är det märkligt att utskottet inte vill sträcka sig så långt som att påtala för regeringen vad som har uppmärksammas.

Ett annat område som jag vill beröra är det som handlar om utbildning. Europarådets ministerkommitté har som jag sade tidigare pekat på brister, och framför allt gäller det utbildningsområdet. Även Skolverket har i en rapport lyft fram brister inom utbildningsområdet, brister som kan innebära att språken hotas. Alla som sitter här och lyssnar förstår att ett språk som försvinner inte kommer tillbaka.

Även de representanter för de nationella minoriteterna som deltog i KU:s seminarier lyfte fram utbildningsfrågan som särskilt viktig. Utskottsmajoritetens motivering handlar om att man inte ska föregripa de utredningar som har genomförts inom området. Här vill jag säga att det nu brinner i knutarna. Det är bråttom. Och det får inte bli som med ILO-konventionen 169, det vill säga att regeringen ideligen lovar att den ska ratificeras så snart som möjligt. När det gäller ILO-konventionen 169 sades det att den skulle ratificeras inom mandatperioden, och då talar jag om den här mandatperioden. Regeringen sade det i en skrivelse till riksdagen 2003, men ännu har den inte ratificerats, och vi vet inte heller när det blir.

Jag menar att det händer för lite. Det går för långsamt.

En annan viktig markering skulle kunna vara att omnämna de nationella minoriteterna i regeringsformen. Vi är faktiskt fyra partier som anser att det är så viktigt så att vi vill ge detta som ett särskilt uppdrag till Grundlagsutredningen.

Två av de personer som står bakom denna reservation är dessutom ledamöter i Grundlagsutredningen. Och heder åt dem som inte nöjer sig med att tro att detta kommer att lösa sig av sig självt utan faktiskt vill sträcka sig så långt som att ge det som ett uppdrag till regeringen.

Ytterligare ett sätt att synliggöra de nationella minoriteterna och bidra till språkens användning är att information finns tillgänglig på språken. En bra början är då att riksdagen, regeringen och de statliga myndigheterna erbjuder information på språken, åtminstone på sina hemsidor.

Det blev verkligen en överraskning för mig när jag upptäckte att det gick att prenumerera på riksdagens EU-information på spanska men inte på finska, som är ett av de största nationella minoritetsspråken. Det är 450 000–500 000 människor som talar finska. Men enligt de finska representanterna som deltog i utskottets seminarium har informationen på finska minskat sedan 70-talet. Så utvecklingen går faktiskt åt fel håll. Ett argument som de gav uttryck för var att de flesta finländare kan svenska. Men med en sådan inställning menar jag att man inte har förstått någonting. För att ett språk ska överleva måste det användas så ofta som möjligt, helst dagligen.

Det finns väldigt mycket mer att säga om detta eftersom det finns väldigt många områden att ta upp. Men jag tänkte sluta här.

Folkpartiet står givetvis bakom alla de tolv reservationer där det finns med, men för tids vinning vid voteringen senare i dag yrkar jag bifall här och nu endast till reservationerna 3 och 14.

I detta anförande instämde Helena Bargholtz (fp).

Anf. 2 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! I huvudsak är detta ett väl avvägt betänkande, men vi kristdemokrater har en avvikande åsikt. Det gäller reservation 12.

När vi för ett antal år sedan implementerade skyddet för minoritetsspråken och diskuterade förvaltningsområden och så vidare dök ett problem upp med de svensktalande Sverigefinländarna. I det läget såg vi ingen möjlighet att hitta någon lösning på det eftersom vi var fokuserade just på själva språkfrågan.

Men nu tycker vi, tillsammans med några andra partier, att det är dags att man tar tag i detta och ger dem en minoritetsställning i detta sammanhang. Det är detta som reservation 12 handlar om.

Herr talman! Jag tänker inte förlänga debatten ytterligare, jag yrkar bara bifall till reservation 12.

Anf. 3 MATS EINARSSON (v):

Herr talman! Detta betänkande heter *Minoritetsfrågor*, men det handlar inte om minoriteter i största allmänhet utan om nationella minoriteter. Och i centrum för detta ligger begreppet nation som väl är ett av de mest problematiska politiska begrepp som vi känner till. Det är ganska oklart vad det kan stå för. Det kan stå för allting egentligen, å ena sidan en stat, en statsbildning, och å andra sidan ett folk eller en etnisk grupp. Själva sammanblandningen, eller till och med identifieringen, av stat och folk är väl en av 1800-talets mest olycksaliga idéer i vars följd vi har sett inte bara nationalism i största allmänhet utan diskriminering, fördrivning och i sista hand folkmord.

Men samtidigt kan vi konstatera att nationalismen och den nationella identiteten många gånger har varit en progressiv och demokratisk kraft i samhällsutvecklingen. I länder som vårt eget, Tyskland, Turkiet och USA, åtminstone numera, tror jag att man i allt väsentligt måste beskriva nationalismen som en reaktionär kraft. Så har det inte varit, och så är det inte i Irland eller i vårt grannland Norge. Skälet till detta är den maktrelation som man har haft till omgivande stater och nationer och huruvida som man har slagit uppåt eller slagit nedåt i sin nationalism.

Vi kan inte heller bortse från att nationell identitet, etnisk identitet, hur man nu definierar detta, är väldigt viktigt för väldigt många människor och inte är något som någon får förnekas att uttrycka.

När vi nu talar om nationella minoriteter är det inte några minoriteter som har politiska ambitioner att bilda stater eller att avskilja sig från landet, utan det handlar om just den egna identiteten, om den kulturella identiteten och om språket.

Sverige har sent omsider varit med om att utarbeta och så småningom också ratificera två i detta sammanhang centrala konventioner. Den ena är Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter, och den andra är den europeiska stadgan om landsdels- och minoritetsspråk.

Vad gäller implementeringen av dessa konventioner har Sverige gjort en hel del på lagstiftningsområdet. Jag ska inte gå in närmare på det. Det finns redovisat i betänkandet. Men i detta fall liksom i så många andra fall är det avgörande kanske inte vilka lagar som man har stiftat utan hur dessa har implementerats och tillämpats. Och den utvärdering som har skett i utskottets regi, och även den utvärdering som Europarådet självt har gjort, visar att det här fortfarande finns brister som måste åtgärdas. Det är fortfarande inte självklart att var och en som tillhör en nationell minoritet tillförsäkras de rättigheter som lagen ger. Och detta måste naturligtvis åtgärdas.

Herr talman! I betänkandet finns som sagt ett antal reservationer, och några av dem står Vänsterpartiet bakom, och vi tänker fortsätta att stå bakom dem även om jag nu inte yrkar bifall till alla. Men jag vill ändå nämna dem.

Den första handlar om frågan om omnämmandet av de nationella minoriteterna i regeringsformen. Vi tycker att det vore rimligt att göra det och att det behövs ett tillkännagivande om att Grundlagsutredningen ska ta upp den saken.

I reservation 7 tar vi upp frågor om stöd till romska kulturinstitutioner, i första hand i Stockholm och Malmö, men det kan finnas andra också. Romerna är väl den nationella minoritet som fortfarande är den mest diskriminerade, den mest undertryckta och den mest förtryckta. Det krävs särskilda insatser från samhällets sida för att göra det möjligt för den romska minoriteten att hävda sina rättigheter, inte minst på det kulturella området. Därför behövs det också en stabilitet i det ekonomiska stödet och i stödet till utbildning för romer. Detta tar vi upp i reservation 15.

Vi står också bakom reservation 8 som handlar om att riksdagen ännu en gång ska understryka vikten av att vi skapar förutsättningar för att ratificera ILO-konvention 169. Regeringen har den ambitionen. Men vi har konstaterat att den ambitionen har funnits ganska länge, och fortfarande är vi inte framme. Därför finns det anledning för riksdagen att särskilt understryka att under den kommande mandatperioden måste alla förutsättningar finnas på plats så att vi äntligen kan ratificera nämnda konvention.

Herr talman! Jag yrkar, som sagt, inte bifall till alla våra reservationer utan nöjer mig med att yrka bifall till reservationerna 7 och 15.

Anf. 4 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Frågan om en nationell minoritetspolitik är en relativt ny företeelse i vårt land. Även utanför våra gränser är det så.

När man går ut och samtalar med människor på gator och torg om nationell minoritetspolitik tror de flesta att det handlar om någonting helt annat, att det handlar om människor som har kommit till vårt land från andra länder, människor med invandrarbakgrund eller någonting liknande.

Men nationell minoritetspolitik skiljer ut sig därför att den bygger på dels en ramkonvention, dels en språkkonvention som Sverige skrev under i februari 2000. Den byggde på att identifiera grupper som funnits i vårt land och som har en lång historia och rötter långt bakåt i vårt land och som mot den bakgrunden särskilt skulle, och ska, lyftas fram – människor, grupper, som under den här historiska perioden ofta också har varit föremål för åtskilligt av förtryck och övergrepp från storsamhällets sida.

I Europa talas det om att det finns ett fyrtiotal nationella minoriteter. När man ser till det samlade antalet, 40 miljoner människor, inser man att minoriteter kan vara väldigt många – 40 miljoner människor i Europa som på något sätt hänförs till nationella minoriteter.

Hos oss i Sverige är de inte så många. Men vi har pekat ut samerna, romerna, tornedalingarna, judarna och sverigefinnarna som tillhörande de nationella minoriteterna med en lång historia.

Jag vill säga att detta är en fråga som det är viktigt att vi klarar ut i samtalen utåt, att detta är ett ansvarstagande utöver en del annat som vi har för just nationella minoriteter.

Låt oss dra nytta av den erfarenhet som historien har givit oss och dra nytta av det när vi formar politik rakt över för alla medborgares möjligheter i vårt land. Och låt oss också när vi formerar en nationell minoritetspolitik inse att det inte handlar om kollektiv, utan det handlar om människor som själva upplever och ska ha rätt till sin identitet – inte pådyvlat, inte påtalat och inte grupperat och kollektiviserat utan underifrån byggt. Detta är också väldigt viktigt.

Det pekar vi i Centerpartiet på i reservation 2, som jag yrkar bifall till, herr talman!

Vi har som ett uttryck för det här storsamhällets sätt att lösa frågor från ovan sett just sverigefinländarna. Vi har valt att underteckna en ramkonvention där rätten till självidentifikation och annat som en viktig grund pekas ut. Ändå har denna kammare, riksdagen, beslutat att dela den gruppen i två beroende på om man har språket finska eller om man har språket svenska.

I Finland erkänner man båda de språken som likvärdiga. Här hos oss konstaterar vi att om man har finländsk bakgrund är det bara om man har det finska språket som man tillhör den nationella minoriteten sverigefinländare. Detta tycker vi är en skönhetsfläck – låt oss kalla det så – eller en rest från historien som vi tycker att vi borde göra något åt. Vi har möjlighet att göra det genom ett tydligt uttalande från kammaren här senare i dag.

Oavsett vilket modersmål man har skulle man nämligen vara en likvärdig del, vara en del av den nationella minoriteten sverigefinländare. Så upplever man sig själv, och så vill man se identifikationen tydliggjord

från den sverigefinländska gruppen. Oavsett om man talar finska eller om man talar svenska är man överens. Det är i denna kammare som man har valt att dela på gruppen. Vi tycker att det är dags att hela gruppen just utifrån självidentifikation och underifrånperspektiv i stället för uppifrånstyre.

Med detta, herr talman, yrkar jag också bifall till reservation 12 under punkt 7 – jag tror att någon annan här redan har gjort det.

Jag vill också, herr talman, markera att jag och Centerpartiet självklart står bakom alla reservationer i betänkandet där det pekas på områden som teckenspråk, grundlagsomnämmande av nationella minoriteter och utvidgning av förvaltningsområdet liksom på att SVT:s digitala sändningar ska säkerställa också finsk tv även i framtiden.

Men för tids vinnande, herr talman, nöjer jag mig med att yrka bifall till de båda reservationerna under punkt 1 och punkt 7 som jag tidigare har berört.

Anf. 5 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Herr talman! Nästa år hålls en grön världskongress i Benin eller möjligen i Kenya i Afrika där gröna storheter som den kenyanske biträdande miljöministern Wanghari Maathai och den brasilianske gröne kulturministern Gilberto Gil kommer att närvara.

Temat för kongressen blir minoritetsfrågor. Det är inte speciellt konstigt. Gröna partier har i de länder där de haft en möjlighet att få inflytande vid sidan av arbetet för miljö- och rättvisefrågor prioriterat just att lyfta in minoriteter som har hamnat utanför i beslutsmaskineriet.

I Mexiko är det de gröna som har fått in de indianska grupperna i parlamentet, i Brasilien likaså. I flera afrikanska länder börjar nu gröna partier som börjar få visst inflytande att prioritera minoritetsfrågorna.

Herr talman! I Sverige gör vi vad vi kan för att hålla fast i samma fanor och se till att lyfta fram samma frågor, inte minst genom det arbete som Miljöpartiet ihop med många andra driver i antidiskrimineringsfrågor. Det gäller då både gentemot erkända nationella minoriteter och andra människor i vårt land.

Herr talman! Det betänkande som riksdagen nu debatterar, KU19 om minoritetsfrågor, är resultatet av en förankrings- och uppföljningsprocess i utskottet där vi vid några tillfällen har haft möjlighet att följa arbetet, att sitta ned och diskutera och försöka komma fram till gemensamma slutsatser.

För en gångs skull, kanske man kan säga så, är därför det viktigaste i det här betänkandet inte de eventuella meningsskiljaktigheter som finns och som markeras i olika reservationer, utan det är den eniga text som partierna gemensamt har kommit överens om. Här finns en lång rad markeringar som jag inte ska uppehålla kammarens tid med men som jag rekommenderar att man läser igenom.

Det finns dock på ett par punkter markeringar i form av reservationer. Jag tänkte säga något om några av dessa.

I reservation 13, herr talman, lyfter Miljöpartiet och Centerpartiet fram frågan om teckenspråket. Teckenspråket är modersmål för dem som är döva sedan barndomen. Sverige var ett land som tidigt införde och erkände teckenspråket 1981. Teckenspråkets ställning som språk har senare bekräftats i olika stadier, bland annat i Minoritetsspråkskommittén

1997. På så sätt kan man säga att det är fastslaget i Sverige att teckenspråket är ett eget språk. Teckenspråket har dock inte ännu fått status som nationellt minoritetsspråk. Det leder till en del komplikationer. Det finns inget beslut om vilken legal ställning teckenspråket kan anses ha, och det finns flera andra faktorer som talar för att teckenspråket borde betraktas som ett nationellt minoritetsspråk i enlighet med Europarådets konvention. Detta är vad vi lyfter fram i reservation 13.

I reservation 22 lyfter Miljöpartiet och Vänsterpartiet fram ett antal frågor om den romska minoriteten. I Europa i dag räknar man med att det lever 12 miljoner romer. 4 miljoner av dessa lever i vad som enligt Europarådet betraktas som total misär, helt utanför samhället, helt utan rättigheter. I Sverige har vi kommit längre än i många andra europeiska länder, men det finns fortfarande krav som bör drivas för att få bort fördomarna mot romer och för att förbättra romernas ställning. I reservationen tar vi upp krav på att Forum för levande historia ska få i uppdrag att lyfta fram den antiziganism som har funnits i det svenska samhället i ljuset och belysa det så att vi kan lära på ett bra sätt av historien och också av de övergrepp som fortfarande sker.

Vi vill också att den nationella handlingsplanen för mänskliga rättigheter ska kompletteras med förslag till åtgärder för att höja romers kunskaper i sitt eget språk. Vi vill exempelvis att det måste finnas formell kompetens att undervisa i romani, och det måste tas fram instruktioner för hur romani skrivs och stavas. Det skulle kunna ingå i den nya språkvårdsorganisationen och bedrivs i samarbete med ett universitet eller en viss högskola.

Jag yrkar därför bifall till reservation 22.

Herr talman! I reservation 8 lyfter Miljöpartiet ihop med Vänsterpartiet och Folkpartiet fram frågan om ILO-konventionen 169. Frågan och reservationen är väl ett bevis på det som jag sade inledningsvis, att i stora stycken har man lyckats samla sig till en viss form av enighet mellan riksdagspartierna. Regeringen har ambitionen att underteckna ILO-konventionen. Vi har dock under ganska lång tid hört om den här ambitionen, och det har under ganska lång tid diskuterats hur det verkligen ska göras allvar av det. Det har ifrågasatts om de insatser som görs är tillräckliga. Därför tycker vi att det var befogat med en reservation i vilken man klargör att det måste vara så att man under nästa mandatperiod ser till att vidta de åtgärder som behövs för att ILO-konventionen 169 om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder ska kunna undertecknas också i Sverige. Det är faktiskt så länge Sverige inte har undertecknat den konventionen en skamfläck på vår minoritetspolitik.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag givetvis markera att jag står bakom alla de reservationer som bär mitt namn och utskottsmajoritetens ställningstagande i övriga delar. Flera reservationer har redan diskuterats, till exempel reservation 3 som Kerstin Lundgren förtjänstfullt redogjorde för, och också reservation 12 har markerats tidigare.

Anf. 6 PÅR AXEL SAHLBERG (s):

Herr talman! Detta är på många sätt ett intressant betänkande. Det är en väldigt viktig fråga som behandlas, men det är också ett uttryck för ett arbetssätt som riksdagen håller på att utveckla och där jag tror att vi både

måste och kan bli mycket bättre, nämligen att själva utvärdera de beslut som vi fattar.

Det har framgått av debatten, men jag tycker att det förtjänar att sägas några ord om den här processen som vi, liksom resten av utskotten i riksdagen, nu håller på att lära oss att hantera. Det är ovanligt på det sätt att det inte direkt handlar om kontroll av särskilda eller enskilda myndigheter utan tar ett mycket större grepp och upptar ett stort politikområde. Det gjorde att vi beställde in några forskarrapporter som på ett förtjänstfullt sätt så här liksom en bit in i resan utav vad det innebär att ha nationella minoriteter, hur språkkonventioner följs upp och vad det innebär, gör ett slags avstämning. Utifrån detta tillsammans med de motioner som väckts utgör det här betänkandet en del i den här diskussionen.

Vi försökte oss också på att ha ett slags öppna remisseminarier. Där tror jag att vi kan utveckla metoden mer. Vi hade lite otur i vår egen planering, för det kolliderade med en stor och intensiv arbetsbörda också av annat slag. Men själva intentionen att vi i riksdagen jobbar med stor öppenhet och själva möter de minoritetsgrupper som berörs av sådan här politik samt att vi tillsammans kan föra diskussionen är bra. Sådana försök har vi gjort, och jag tror att det här arbetet kan utvecklas.

Mats Einarsson diskuterade det här utifrån vad nationen betyder. Det är en ingång. Jag skulle vilja välja en annan ingång som ändå lite grann sätter detta i sitt sammanhang. Det finns ett gammalt favorituttryck som jag har stött på från en sociolog som talar om *unity in diversity*. Det råkar vara på engelska, och jag inser varför – det är inte så lätt att hitta någon sjyst svensk översättning. Möjligen skulle man kunna vända på det och säga att vi är olika men tillsammans. Det här är på något vis en beskrivning av det önskeläge som vi skulle vilja ha, nämligen att vi är olika, vi har olika språk, vi har olika traditioner och kultur men vi är tillsammans.

Då finns det kring dessa värderingar som vanligt två diken. Det ena är det gamla svenska nationalstatsbeteendet, som har gällt hos oss som i många andra sammanhang, nämligen att enheten betonas. I Sverige var den ovanligt långt gången tidigt där vi inte bara var en enhet utan också var eniga om kungen, om tron, om språket. Den politiken fick genomslag gentemot minoriteter av olika slag, men inte minst det som vi nu talar om, både våra urfolk och våra nationella minoriteter.

Men det finns en annan ytterlighet, och det finns naturligtvis i begreppet *diversity* där själva det unika, det som särskiljer, blir så överdrivet att själva enheten försvinner. Detta är en enhet som egentligen inte bygger på att vi ska vara eniga i allt men ändå se att vi hör ihop. På det här sättet tycker jag att politiken för nationella minoriteter i och för sig inte skiljer sig så mycket ifrån det som vi annars diskuterar när vi talar om integrationspolitik. Det handlar om att hitta balanspunkterna, där vi hittar formerna för att samarbeta och integreras som ett slags dubbelriktad rörelse där alla som är indragna faktiskt berörs och förändras samtidigt som vi har vår särart och vår identitet.

Den främsta identitetsmarkören är naturligtvis språket. Det kan vara tron och andra saker, men språkfrågan är oerhört viktig. Att på det sättet föra samman dem som vi har gjort i den svenska politiken tycker jag är ganska rimligt även om vi inser att det finns en del olika perspektiv. Jag tycker också att det i grunden är väldigt positivt att det nästan finns en tävling om att få tillhöra en minoritetsgrupp. Jag tycker att det är ett gott

tecken i vår tid och på vårt samhälle att man faktiskt ser värdet av det, och det tror jag verkligen att det finns.

Detta skulle vara den ram som för mig är viktig i en sådan här fråga.

Sedan finns naturligtvis det mera praktiska problemet med att hantera det här som en politikfråga, och det är profileringsfrågorna. Jag tycker kanske att det riktigt sorgliga var när vi häromdagen tog nästa steg i handlingsplanen om mänskliga rättigheter, där vår reservationslista var en av de längsta vi haft i ett KU-betänkande. Det kan naturligtvis ge en väldigt splittrad bild, en bild av att vi är väldigt dåligt överens om de övergripande målen. Det är olyckligt, för jag tror inte att det är sant. Vi står ganska enigt bakom den ambition och den linje som finns.

Men det finns också en annan möjlig tolkning – kanske snarare miss-tolkning – av en sådan lång reservationslista, och den är att det alltid finns någon som vill vara godare än de andra, som vill mer. Jag funderade en stund på vad det skulle innebära om man kostnadsberäknade den reservationslista som finns till det här betänkandet. Det innebär inte att jag säger att det är onödiga eller omöjliga insatser, men att nu hävda att allting kan göras, eller anlägga ett tonfall av att det borde ha gjorts för länge sedan, tycker jag är politiskt bekymmersamt. Jag tycker därför att det här tillsammans med handlingsplanen för mänskliga rättigheter, som för övrigt innehåller just en lång rad framåtsyftande, aktiva och för all del säkert kostnadskrävande förslag i den här riktningen, är goda och viktiga steg framöver.

Jag förmodar att någon kommer att begära replik på mig, så därför tror jag att vi kommer tillbaka till vissa detaljfrågor. Men låt mig ändå nu säga att teckenspråksfrågan är en fråga som vi har lyft fram flera gånger från KU:s sida. Som en god tanke sker just i dag överlämnandet av betänkandet från den utredning som nu jobbat under några år till socialminister Berit Andnor, och just den här veckan är ju också teckenspråkens vecka. Här finns mycket för oss att göra framöver, men att just i dag springa iväg i enlighet med reservationerna är naturligtvis inte möjligt.

Herr talman! Jag står bakom det här betänkandet. Jag tycker att vi skulle ha haft lite färre reservationer, men det finns ju alltid någon som är godare. Vi får väl lyssna till dem också.

Anf. 7 LISELOTT HAGBERG (fp) replik:

Herr talman! Pär Axel Sahlberg sade i inledningen av sitt anförande att vi måste bli bättre på att utvärdera de beslut vi fattar, och vi måste bli bättre på att dra slutsatser. Därför är det särskilt bra att konstitutionsutskottet har tagit initiativ till en utvärdering av den nationella minoritetspolitiken. Men tanken med en omfattande utvärdering och att just dra slutsatser måste väl ändå vara att man ska peka ut något slags färdriktning inför framtiden. Det har ju visat sig i utskottets utvärdering att det brister på ett flertal områden, framför allt språkets område. Det räcker ju inte att bara skydda en nationell minoritet – man måste ju också se till språkets överlevnad.

Då handlar det dels om utbildningsfrågan, dels om informationsfrågan. När det gäller utbildning ser det väldigt olika ut om man jämför de olika minoriteterna. Samma rättigheter förekommer inte. Rätten till undervisning på minoritetsspråk är inte densamma för alla de fem olika grupperna.

Jag skulle vilja höra Pär Axel Sahlbergs syn på det, samt på information. Tycker verkligen Pär Axel Sahlberg att det är tillfredsställande att de nationella minoritetsspråken inte finns tillgängliga ens i riksdagens information? I utskottet bemöts det inte riktigt. Det talas mer om lagförslag som översätts och så. Men det här handlar om daglig tillgång för språks överlevnad. Jag vill diskutera möjligheten för språkens överlevnad och Pär Axel Sahlbergs lösningar på den problematiken, som ju har blivit så tydlig i det här betänkandet.

Anf. 8 PÄR AXEL SAHLBERG (s) replik:

Herr talman! Information är alltid svårt. Jag tror just därför att man ska se ett sådant här arbete som vi gjort som viktigt. Det är viktigt på väldigt många olika sätt.

Vi har väl möjligen ibland i det här huset en viss övertro på att när vi har stiftat en lag så har tillvaron förändrats. Det är ett steg på vägen, men vi vet ju att det ligger ganska mycket kvar. Här ligger naturligtvis ett oerhört stort ansvar ute i kommuner i hela landet. Det väcker i sin tur helt andra frågor, nämligen till exempel den stora, klassiska frågan om det kommunala självstyret, som vi ju är väldigt noga med att försvara ibland, beroende på vilken fråga det handlar om. Handlar det om friskolor så betyder det kommunala självstyret ingenting. Det där varierar. Men det är alldeles självklart att det där finns ett stort ansvar för att den lagstiftning och de politikframflyttningar som sker faktiskt får genomslag.

Att därifrån säga att alla de här minoritetsspråken ska kunna fungera på en lång rad områden vet Liselott lika väl som jag hur bekymmersamt det är. Det beror på hur stora grupper det finns och det handlar om tillgång till lärare och personal och många andra frågor.

När det däremot gäller riksdagens eget arbete har ju både Liselott och jag många vägar att påverka politiken. Det är ju möjligt att vi borde ha gjort mycket mer för att flytta fram de positionerna. Det var intressant att det fanns spansk text – jag tror det var du som talade om det – men inte finsk. Det borde ju inte vara ett bekymmer alls, eftersom det handlar om två EU-länder. Här tror jag det finns mycket vi kan göra. Jag tycker att vi ska tala med både riksdagsstyrelsen och det ledamotsnära rådet. Där måste det finnas ett ansvar i den här frågan.

Anf. 9 LISELOTT HAGBERG (fp) replik:

Herr talman! Det är så att det går att e-prenumerera på fem olika språk men inget av de nationella minoritetsspråken, inte ens det största.

Det är bekymmersamt att inte förutsättningarna för språkens överlevnad kan se likadana ut för de fem nationella minoriteterna, säger Pär Axel Sahlberg. Jag tycker också att det är bekymmersamt, och därför bör vi göra någonting åt det, framför allt när det gäller utbildningssituationen, speciellt för barn. Jag ställde en fråga om det, men Pär Axel Sahlberg har inte svarat på den delen. Den handlade om att rättigheterna till språkundervisning ser olika ut mellan de fem nationella minoriteterna. Möjligheten för undervisning på jiddisch och på finska är inte lika god som när det gäller meänkieli, samiska och romani chib.

Jag ville ha svar på om Pär Axel Sahlberg verkligen menar att det är acceptabelt när det gäller till och med det största språket, som ju verkligen har tappat här, både när det gäller rätten till undervisning och till-

gången till information på finska. Den har till och med gått ned, gått bakåt, sedan 30 år tillbaka. Är det acceptabelt, när vi nu har bestämt oss för att det är de här fem nationella minoriteterna och de fem nationella minoritetsspråken som ska skyddas? Riksdagen har fattat beslut om det: fem nationella minoriteter – fem språk. Kan vi då anse att det är acceptabelt att situationen ser så olika ut för de nationella minoriteterna och att möjligheterna för barn se väldigt olika ut beroende på vilket språk man talar, trots att man klassas, om man får säga så, som tillhörande en nationell minoritet?

Anf. 10 PÄR AXEL SAHLBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tror inte att vi ska tala om att det är så olyckligt att det är så olika. Det kommer det alltid att vara, därför att förutsättningarna är så olika, inte minst skillnaden mellan de språk som är geografiskt ganska väl samlade och de som är spridda. Dessutom är språken i sig väldigt olika. I något fall är det ett tämligen enhetligt språk, men i andra fall är det nästan inte ens ett språk, utan varianterna av det är så enormt olika.

Vi får inte bortse från verkligheten. Här finns problem. Den geografiska spridningen är ett, utvecklingen av språken kan vara ett annat och tillgången till lärare ett tredje, men ambitionen är ju klar och gemensam. Vi ska flytta fram positionerna. Men att stå här och liksom klaga över att så litet eller, som det låter, nästan inget har gjorts tycker jag är orättvist. Men visst finns det fler erövringar att göra på det här området.

Anf. 11 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Jag begärde replik när Pär Axel Sahlberg var uppe och talade för att få klarhet i hur Pär Axel Sahlberg ser på ramkonventionen. Det låter, herr talman, som om Pär Axel Sahlberg tolkar den som om ramkonventionen vore identisk med språkkonventionen.

I språkkonventionen är det alldeles uppenbart att språket är identitetsgivande, men i ramkonventionen, som vi ju också de facto har undertecknat i denna kammare, herr talman, ingår frågor om religiös, språklig, traditionell eller kulturell tillhörighet som en grund.

Mot den bakgrunden skulle jag vilja veta varför Pär Axel Sahlberg och Socialdemokraterna inte vill omfatta sverigefinländarna som en grupp, som en nationell minoritet. Vad är det för skäl som anförs, utifrån ramkonventionens tolkning, till att dela den sverigefinländska gruppen i två delar och ge den ena status av nationell minoritet?

Anf. 12 PÄR AXEL SAHLBERG (s) replik:

Herr talman! Jag blir Kerstin Lundgren delvis svaret skyldig när det gäller vårt sätt att hantera detta. Vi har så att säga samsett de två konventionerna, vilket det ju finns rätt goda skäl för. Jag talar om identitet i allmänhet. Den kan innehålla olika saker, men språket är kanske den tydligaste markören.

Man kan närma sig den frågan med samma inställning som Kerstin nu har beträffande teckenspråket, men då från ett helt annat håll, nämligen att det är språket som är överordnat. Jag vill därför inte alls utesluta att vi i framtiden behöver nyansera detta och låta konventionerna stå för

sig. Mitt minne säger mig dock att vi valde att samse dem, och i det läget är ju inte någon som talar svenska föremål för besluten.

Om det sedan är djupt olyckligt eller inte kan man möjligen diskutera. Jag tror nämligen inte att det är de med svenska som modersmål, även om det är en finlandssvensk version, som är de stora förlorarna, utan vi har rätt mycket att göra på de områden vi slagit in på. Men om konventionerna ska läsas var för sig ligger det naturligtvis ganska mycket i invändningarna.

Anf. 13 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Det blev i alla fall en liten bild. Jag trodde måhända att Pär Axel Sahlberg hade gjort en kostnadsberäkning och av det skälet kommit fram till att det inte var möjligt.

Det som då är spännande, herr talman, det är att Pär Axel Sahlberg och Socialdemokraterna väljer att underteckna en konvention, ramkonventionen, men inte att låta den verka. När en del av en grupp i Sverige, som skulle kunna klassificeras enligt ramkonventionen som en nationell minoritet, själva identifierar sig på ett sätt väljer Pär Axel Sahlberg och en majoritet i denna kammare att utan något egentligt skäl bortse från det och konstaterar bara att de tolkat det på det sättet. Det tycker jag strider mot den signal och det budskap som ramkonventionen de facto har, nämligen att självidentifikation är ett centralt inslag.

Om den sverigefinländska gruppen, oavsett språk, betraktar sig som en enhet som vill bli sedd, vill få möjlighet att se sig som en enhet, vore det rimligt – om vi inte vill bygga från ovan, vilket Pär Axel Sahlberg tidigare försökte ge bilden av – att ställa upp på den reservation som vi yrkat bifall till.

Anf. 14 PÄR AXEL SAHLBERG (s) replik:

Herr talman! Det låter som om jag är ensam ansvarig för detta elände, och om det inte räcker så är det Socialdemokraterna. Mot slutet av repliken, där Kerstin talade om en majoritet i denna kammare, blev det lite rimligare.

Det finns rätt mycket som talar för att man samser dessa frågor, men onekligen väcker såväl teckenspråket som sverigefinländarna frågor om hur konventionerna ska hanteras. Jag tycker dock att Kerstin Lundgrens sätt att argumentera kring dessa frågor blir lite väl demagogiskt.

Anf. 15 SIV HOLMA (v):

Herr talman! KU har i sitt betänkande redogjort för minoritetsfrågorna på ett mycket seriöst och genomlysande sätt, vilket jag tackar för. Jag tycker att utskottets uppföljnings- och utvärderingsinitiativ, som resulterat i tre rapporter, är intressant. Utskottet har avstyrkt en del motioner som jag står bakom. Jag ska i mitt anförande lämna några synpunkter på utskottets svar på dessa.

Herr talman! Erling Wälivaara och jag har skrivit en gemensam motion där vi föreslår att regeringen utreder om den officiellt erkända ursprungliga inhemska minoriteten tornedalingar/kväner också kan erkännas som en urbefolkning. Vi föreslår att utredningen görs i samarbete med Norge och Finland eftersom det finns samma önskemål i norra Finland och i Nordnorge.

Jag vill göra en koppling till Vänsterpartiets motionsyrkande om att möjliggöra en ratificering av ILO-konventionen 169 före 2010 och även till det som sägs i reservation nr 8 om denna ratificering, nämligen att det saknas engagemang från regeringens sida för att skapa det samförstånd mellan olika intressenter i norra Sverige som behövs för att möjliggöra en ratificering. Denna uppfattning delas också av Europarådets ministerkommitté. De skriver om behovet av en balanserad lösning och en förbättring av den rättsliga säkerheten i fråga om markrättigheterna i områden som traditionellt bebos av samerna, i syfte att säkra harmoni mellan de etniska grupperna i regionen och skydda urbefolkningens kultur och identitet.

Jag menar att en del i att skapa dessa förutsättningar är att bland annat klarlägga huruvida tornedalingar/kväner är en urbefolkning eller inte. Svaret som utskottet ger tar sitt ursprung i vad Nationalencyklopedin skriver om kväner och vad Minoritetsrådskommittén anförde om tornedalingar 1997. Slutsatsen blir att utskottet anser att ”det nu inte finns tillräckliga skäl för riksdagen att förorda en utredning”. Jag yrkar bifall till motion 2005/06:K359 att-satserna 1 och 2.

Herr talman! Jag läste med stort intresse bilaga 2 från minoritetsrådsseminariet den 30 mars, som KU hade anordnat. Det var glädjande att ta del av det stora engagemanget som minoritetsrepresentanterna redovisade. Det finns på många håll utarbetade internationella nätverk mellan nationella minoriteter i framför allt de europeiska länderna, ett utbyte som kan ge oss viktiga erfarenheter i det fortsatta arbetet med att utveckla den samlade minoritetspolitiken.

I motion 2003/04:K380, som bland andra jag står bakom och som heter *Ökat samråd m.m. för de nationella minoriteterna*, redovisar vi det som också finns att läsa i betänkandet. Vi har i riksdagen fattat positiva beslut för att stärka våra nationella minoriteter, men det stora problemet är att besluten inte förverkligas på kommunal nivå och landstingsnivå. Det framkommer också i en delrapport av Kenneth Hyltenstam och Tommaso M Milani. Många frågor som rör till exempel kultur, utbildning, förskola, vård och äldre handläggs på kommunal och regional nivå.

Vi saknar i dag former för hur de nationella minoriteternas samråd och inflytande på dessa nivåer ska utformas. I betänkandet framgår att de kommuner som finns inom de så kallade förvaltningsområdena håller på att utarbeta handlingsplaner för minoritetspolitiken. Detta skriver regeringen i juni 2004 i sin andra rapport till Europarådet. Tyvärr är det inte tillräckligt. Det som behövs är fastare och tydligare strukturer för de nationella minoriteternas inflytande och samråd i kommuner och landsting inom förvaltningsområdena.

Herr talman! I rapporten om hur Sverige uppfyller språkstadgan, som Europarådets ministerkommitté lämnade i juni 2003, prioriteras fyra frågor. Den första prioriteringen handlar om ”omedelbara åtgärder för att göra undervisning i landsdels- eller minoritetsspråk mer lättillgänglig, ta fram läromedel och förbättra lärarutbildning på alla nivåer”. Vid minoritetsseminariet framkom att det inte finns tillräckligt engagemang från regeringens sida, och då handlar det om att det behövs mer nationella öronmärkta pengar för att klara dessa åtgärder.

Den andra prioriteringen handlar om ”stöd för användningen av samiska, finska och meänkieli i kontakten med rättsväsen och offentliga

myndigheter i de definierade delarna av Norrbotten”. Jag tror att orsaken till att denna punkt inte blivit genomförd är bristande kunskap och intresse från rättsväsende och myndigheter.

Den tredje prioriteringen handlar om att ”stödja framtagandet av eller utvecklingen av minst en dagstidning på samiska och en på meänkieli”. Presskommittén lyckades inte riktigt skapa ett sådant stödsystem utan man blir hänvisad till att söka pengar från Statens kulturråd. Däremot finns det förslag på särreglering för dagstidningar – att de inte förlorar sitt stöd om prenumeranterna finns utanför landets gränser, att det egna redaktionella innehållet till minst 25 % är skrivet på samiska eller meänkieli och att tidningen har sin huvudredaktion i Sverige.

För några år sedan var jag med om att skriva en motion om att man skulle inrätta ett särskilt stöd för dagstidningar som hade *en* sida på ett nationellt minoritetsspråk. Det borde kunna få dagstidningar att bli mer intresserade. Det handlar ju om demokrati.

Jag prenumererar på en tidning som kommer ut fyra gånger per år och som till viss del har material på meänkieli. Den heter MET-aviisi. Haparandabladet har till viss del material på finska. Den brukar också varje vecka ha en krönika på meänkieli.

Det återstår mycket att göra. Det finns tyvärr inget liknande för det samiska språket. Tänk om man i framtiden kunde ha en sida på samiska, meänkieli och finska i tidningarna i ett län som Norrbotten, som har sju kommuner som omfattas av den nationella minoritetslagstiftningen: NSD, Norrbottenskuriren och Piteå-Tidningen. Jag vet att tidningen Folket i Eskilstuna redan regelbundet har en finskspråkig nyhetssida. Detta borde den tidningen och alla andra tidningar få särskilt presstödd för.

Herr talman! Nu har jag kommit till den fjärde prioriteringen, om att ”förbättra situationen för det finska språket utanför det finska administrativa området i den offentliga förvaltningen och i synnerhet i fråga om utbildning.” När det gäller denna punkt hoppas jag mycket på beredningen av betänkandet *Rätten till mitt språk – förstärkt minoritetsskydd*. I detta sammanhang skulle det också vara en framgång för sydsamiskan om förslagen i *Att återta mitt språk – åtgärder för att stärka det samiska språket* blir förverkligade.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag särskilt beröra motionerna av Elina Linna med flera om att riksdagens hemsida ska innehålla texter även på de nationella minoritetsspråken. I betänkandet står att det för närvarande pågår ett arbete med att utveckla riksdagens webbsidas information på de nationella minoritetsspråken. Avsikten är att den redan från våren 2006 skulle innehålla grundläggande information på de nationella minoritetsspråken, men det har man ännu inte hunnit med. Det är bra att detta har påbörjats med finska, men det är inte tillräckligt. Det är viktigt av demokratiska skäl, men det har också ett mycket stort symbolvärde.

I detta anförande instämde Erling Wälivaara (kd).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU24
Allmänna helgdagar, m.m.

Anf. 16 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Herr talman! Det är lite märkligt att tänka sig att jag i ett anförande om högst fyra minuter ska kunna ha synpunkter på det som har varit en bas i uppbyggnaden av hela vår mänskliga kultur och civilisation, nämligen tideräkningen. Tideräkningen har ju byggts upp av en viss kultur, och den kulturens värden har färgat almanackan. Almanackan har sedan format vår vardag.

Det finns alltså ett stort historiskt sammanhang. Förändringar i almanackan och förändringar i tideräkningen har hängt samman med stora samhälleliga omsvängningar, paradigmskiften eller andra stora kulturella förändringar. När vi en gång i tiden började odla fick solen och tideräkningen en synnerligen stor betydelse. Det formade de första almanackorna och reste de första obeliskerna.

Sådana här kulturella sidoblickar kan kanske vara lite roliga, men nu kommer jag till det som är allvarligt. Kopplingen mellan vardagens almanacka och tideräkning är starkt kulturbärande. Så var det redan med jordbrukssamhällets uppfinning av almanackan.

Den tideräkning vi använder i samhället i dag har, frånsett några smärre justeringar, varit oförändrad sedan den infördes när de första munkarna kom hit. De hade dessutom med sig ett nytt rättssystem, den romerska rätten. Allt detta betydde en väldig förändring av samhället. Senare gjordes en justering om elva dagar då vi övergick från den julianska kalendern till den gregorianska. Men det är en liten detalj.

Det finns i dag två tideräkningar i Sverige. En del använder den islamiska tideräkningen i sin kulturella vardag. Dessutom finns den kristna tideräkningen, som vi har använt under mycket lång tid. I ett pluralistiskt samhälle är det av vikt att man har en viss frihet när det gäller hur man hanterar sin vardagsalmanacka. Därför har vi lagt fram ett förslag om dispositiva helgdagar, för att vi ska kunna tillgodose andra kulturers vardagskultur och tideräkningar. Därför vill jag nu yrka bifall till reservation 1.

Jag tror att dispositiva helgdagar skulle ha stor betydelse för olika religiösa grupper men också för dem som är helt sekulariserade. Jag menar att de gamla, uråldriga tideräkningshelgerna som har att göra med midvinter – jul – midsommar och höst- och vårdagjämningarna skulle vara rent sekulariserade helgdagar som skulle ligga fast. I övrigt skulle man ha möjlighet att disponera sina helgdagar utifrån den kultur man själv vill bekänna sig till.

I detta anförande instämde Gustav Fridolin (mp).

Anf. 17 BARBRO HIETALA NORDLUND (s):

Herr talman! Leif Björnlod gav oss en snabb exposé. Utskottet hade denna gång inte förutsett att vi skulle debattera detta betänkande. För oss är detta väl kända ståndpunkter, och det gäller också Miljöpartiets syn-

punkter i den här frågan. Vi har debatterat detta här i kammaren vid tidigare tillfällen.

Man kan kanske tycka att konstitutionsutskottet har gjort det lite enkelt för sig. Den här gången hänvisar vi till vad arbetsmarknadsutskottet säger. Men det är korrekt att göra så, för naturligtvis är det centralt hur arbetsmarknadens parter ställer sig i den här frågan. Det har vi också framhållit vid tidigare debatter i den här frågan.

I utskottet har vi i den historiska tid som vi lever i haft erfarenhet av att förändra helgdagarna. För ett år sedan fattade vi ju beslut om att göra 6 juni, nationaldagen, till helgdag. Det var en lång, komplicerad och svår process med många att ta hänsyn till, inte minst arbetsmarknadens parter.

Nu har frågan och tanken väckts. Det finns ingen bred eller djup samhällsdebatt i denna fråga eller något tryck från de djupa folklagren. Om utvecklingen ska gå i Miljöpartiets riktning lär det nog få processas en bra tid. Det är också vad arbetsmarknadsutskottet säger.

En del av det Leif Björnlod säger kan jag instämma i. Vi lever i ett mångkulturellt land, och det är vi stolta och glada över. Men inte desto mindre är vår tradition och kultur byggd på fundamentet av den kristna tron och den kristna utvecklingen. Det ska vi inte förneka eller bortse från.

Redan i dag har jag hört om skolor och arbetsplatser som, utan att göra något problem av saken, möter och accepterar behovet av ett flexibelt uttag av ledighet för att människor ska få fira sina högtidsdagar. Jag tycker att det är en utmärkt början på en utveckling som vi ännu inte vet hur långt den leder eller hur den ska äga rum.

Jag är helt tillfreds med utskottets ställningstagande, och jag yrkar därför bifall till utskottets förslag i dess helhet och avslag på reservationerna.

Anf. 18 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Jag delar din uppfattning att det är viktigt att det här är en process och att den går lite långsamt fram.

Jag har läst om den franska revolutionen. Efter revolutionen försökte man ändra almanackan och skapa helt nya helgdagar. Det gick inte. Det höll ett litet tag. Sedan föll detta sönder. Jag tror att det rätta sättet är att det organiskt växer fram. Och jag tycker att det är viktigt att i den här processen lyfta fram frågan, även i form av små debatter i kammaren.

Jag ska förklara en av mina ursprungstankar i den här frågan. Det handlar om när man gick i skolan på lördagarna. Herbert, min skolkamrat, slapp alltid att vara med på lördagarna, för han tillhörde den judiska församlingen och hade sabbat på lördag. Vi andra var väldigt avundsjuka på honom.

Men det här visar ju att det är en process som har pågått länge och att man har löst det efterhand. Jag tror att vi är på väg att så småningom lösa detta. Men då kommer arbetsmarknadsprinciperna in, och det blir svårt. Det är därför som jag tycker att det är viktigt att vi lyfter fram den frågan.

Jag skulle vilja höra lite grann med dig: Känner du till hur man arbetar vidare med den här frågan?

Anf. 19 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Herr talman! Till Leif Björnlod måste jag säga att jag inte känner till om man från arbetsmarknadsutskottet arbetar vidare i någon dialog med arbetsmarknadens parter. Det har jag ingen som helst kunskap eller vetenskap omkring. Jag tror inte heller att man har kommit så långt, men jag vet att det förekommer diskussioner på arbetsplatser. Och det är gott så, att man försöker lösa det flexibelt när frågan uppstår för enskilda personer. Det ger en väldig massa erfarenheter. Om och när det blir dags att samla ihop dem kan det vara ett bra underlag.

Anf. 20 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Jag ska bara tacka för det.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 16 §.)

9 § Ett ökat samiskt inflytande

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU32

Ett ökat samiskt inflytande (prop. 2005/06:86).

Anf. 21 LISELOTT HAGBERG (fp):

Herr talman! Liberal politik utgår från den enskilda människans rätt att själv forma sitt liv. Därför måste utgångspunkten för samepolitiken vara att stärka människors möjligheter att utifrån sina egna önskemål hävda och utveckla just sin egen kultur.

Rennäringen behöver omgärdas av trygghet, eftersom den är av stor kulturhistorisk och ekonomisk betydelse för samebyarna. Vi vill även se ett ökat medinflytande i beslutsprocessen för frågor som är av vikt för samerna och för den samiska kulturen.

Under många år har vi försökt att driva på regeringen i de här och andra frågor som rör både samer och övriga nationella minoriteter.

Precis som jag gav uttryck för i den förra debatten är grunden lagd genom den flora av utredningar som faktiskt har genomförts. Regeringen, å sin sida, väljer att lyfta fram vissa delar. Det saknas, menar vi, en samlad proposition även inom det här området.

Regeringen har i olika sammanhang gett uttryck för att man ser det som en steg-för-steg-politik. Men jag skulle önska att tilliten och förtroendet för samerna var större. Det är ju inte bara så att samerna är en nationell minoritet utan de betraktas faktiskt även som vår urbefolkning.

När det gäller samepolitiken och hur den har bedrivits genom åren skulle det vara bra att ta ett större grepp i stället för att ta en liten del i taget. Rennäringen, kulturen, språket, utbildningen – ja, det mesta som rör samerna – hänger ju faktiskt samman.

I det förra betänkandet behandlade vi en rad frågeställningar som har föranletts av initiativ från riksdagens sida. Men i det här betänkandet behandlar vi en proposition från regeringen, och den tar, som sagt, bara upp några specifika saker. Även om det är bättre med ett litet steg än

inget steg alls är det bara att beklaga att det även här, menar jag, går för långsamt. Om viljan hade funnits hade regeringen, innan den lade fram den proposition som vi i dag behandlar, kunnat presentera ett förslag som hade varit mer omfattande och mer långtgående. Och det finns faktiskt ett rikligt underlag.

Utredningen om ILO är avslutad sedan länge. Den utredningen var nämligen klar redan 1999. Rennäringspolitiska kommittén avslutade sitt arbete i november 2001. Sametingsutredningen var färdig i oktober 2002. Även Jakt- och fiskerättsutredningen och Gränsdragningskommissionens betänkande har avlämnats. Så det finns ett rikligt underlag.

Jag ska beröra några av de saker som vi har reserverat oss mot i betänkandet.

Det är nu faktiskt tolv år sedan Sametinget invigdes 1994. Sametinget är ju en märklig kombination av ett folkvalt organ och en myndighet. Det minsta man kan begära är väl, enligt Folkpartiets uppfattning, att detta organ, Sametinget, ska betraktas som andra folkvalda organ. Det vill säga att de själva ska få utse sin ordförande. Det är knappast försvarbart att regeringen måste utse ordförande i Sametinget. Redan här känns det som att det brister i tillit, som att det finns en misstro från statsmakternas sida.

Vidare kan Sametinget liksom andra politiska församlingar hamna i en situation där det är omöjligt att komma till ett majoritetsbeslut. I en sådan situation är det rimligt, menar vi, att det ska finnas möjlighet att hålla extraval. Vi har försökt ändra på det här när det gäller kommuner och landsting, eftersom extraval kan hållas till riksdagen. Här bör möjligheten finnas även för Sametinget, liksom den finns för riksdagen som folkvald församling.

Sametingsutredningen, som jag nämnde, berörde frågan om ett utökat självstyre. Detta är kontroversiellt; det har vi förstått. Nu tas ju ett litet steg. Men det som talar för ett ännu mer utökat självstyre nämns bland annat i propositionen. Bland annat slår regeringen fast att samerna utgör ett folk i folkrättslig mening. Därför menar vi att det är viktigt att markera att fortsatta överväganden behöver göras här.

Vi har nämnt det här i ett par reservationer som handlar om möjligheten att överföra ett samlat anslag till Sametinget. Vi nämner det också när vi säger att vi anser att Sametingets roll inte ska begränsas så som föreslås i propositionen.

Riktade anslag och öronmärkta resurser innebär faktiskt en form av styrning, och det finns en risk att den typen av styrning undergräver Sametingets roll som beslutfattande församling i stället för att låta den utvecklas. Just därför är det olyckligt med alltför detaljerade och styrda anslag. Det hämmar möjligheten för Sametinget att göra självständiga prioriteringar, en utveckling som vi bejakar.

Herr talman! Jag vill avsluta mitt anförande med att yrka bifall till reservation 8, men jag står givetvis bakom övriga fp-reservationer.

I detta anförande instämde Helena Bargholtz (fp).

Anf. 22 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Frågan om utökat inflytande för samerna hänger naturligtvis samman med frågan om hur vi utvecklar den nationella minoritetspolitiken, som vi tidigare har diskuterat.

Det här är, som framgått av Liselott Hagbergs inlägg tidigare, ett steg på vägen. Sametinget har en specifik roll, både som myndighet och som direktvalt organ – ett direktvalt organ som får arbeta inom de lagliga ramar som den här kammaren anger. Det gör situationen speciell. Och med stor sannolikhet är det, så att säga, den grund som vi kan se även i framtiden.

Jag är personligen, ska jag säga, öppen för att titta på frågan om hur man kan tydliggöra just det faktum att Sametinget är en myndighet och har myndighetsställning, precis som länsstyrelsen, som omnämns i det här sammanhanget. Det är, som jag uppfattar det, en signal som är viktig att ta med inför framtiden om vi vill gå vidare med att lägga myndighetsuppgifter i Sametingets hägn. Det skapas ju en del oklarheter i debatten just i och med den sammanblandning som man riskerar att göra mellan det direktvalda organet och myndigheten Sametinget.

Jag vill, herr talman, peka på två frågor i det här sammanhanget. Vi har från vår sida i det andra betänkandet lyft fram frågan om nationella minoriteter, och vi vill, så att säga, stärka med språk och annat.

I det här fallet vill vi peka på att regeringen i sina förslag i väldigt hög grad fokuserar på rennäringen som den bärande näringen i det samiska samhället. I samband med det riskerar man att strukturera det samiska samhället från vår horisont på ett sätt som gör att majoriteten av samerna inte får sin rätt att komma till tals.

Vi vill peka på att man måste ta ökad hänsyn till de icke-renägande samernas levnadssätt, tradition och kultur. Det är någonting som har tagits upp i remissvar till den utredning som har legat till grund för förslagen. Jag vill mot den bakgrunden yrka bifall till reservation 3 under punkt 3.

Jag vill avslutningsvis kort beröra frågan om samlat anslag för Sameetinget. Inom de ramar som vi kommer överens om är det viktigt att försöka stärka självstyret i Sametinget. En del i detta är att jobba med inriktningen att samla anslaget och att inte detaljstyra det från denna kammar eller för den delen från regeringen.

Vi vill stärka Sametingets makt och göra det möjligt att samla de medel som anvisas till Sametinget i ett enda anslag. Om detta strider mot EG:s bestämmelser i någon del förväntar vi oss att man vidtar åtgärder så att man kommer till rätta med detta och kan lösa frågan. Det tror vi är viktigt för att stärka samiskt inflytande och samiskt självstyre.

Herr talman! Med detta vill jag markera att jag självklart står bakom alla reservationer, men jag har bara yrkat på en av dessa.

Anf. 23 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Herr talman! Vid sidan av undertecknandet av ILO-konventionen 169 finns det några saker vi tror är viktiga för att tillgodose samernas rätt till ett självbestämmande.

Den första av dessa är det som kallas för öppna samebyar, eller att alla samer ska ha rätt att bli medlemmar i en sameby.

Den andra av dessa är att det som uppfattats som ett näringsförbud mot annan verksamhet än renskötsel för samebyar ska tas bort och upphöra.

Den tredje är att skogsägare och samebyar ska träffas för samråd inom hela renskötselområdet.

Den fjärde är att Sametinget ska bli förvaltningsmyndighet för de flesta samiska frågor.

När vi fick propositionen som ligger till grund för betänkandet på vårt bord och läste igenom den kom vi att konstatera att i dessa fyra centrala hänseenden brister propositionen. Vi är inte helt ensamma om att göra det konstaterandet. Som utskottet är väl medvetet om efter ett besök från Sametingets presidium är det också åsikten som Sametingets majoritet har.

I en väl författad pm till utskottet pekar man på att man tycker att det är synd att man inte har gått fram med flera av de förslag som funnits i de utredningar som föregått propositionsskrivandet. Det gäller inte minst de förslag som lyfts upp i den miljöpartistiska motionen. Man pekar också på att det verkar som att den strukturella diskriminering som traditionellt har legat till grund för hur Sverige har hanterat urfolket samerna även fortsättningsvis verkar ligga till grund för hur man gör det.

Jag tycker nästan att det är tillräckligt för att känna ett visst obehag inför propositionen. Att den myndighet och det folkvalda organ som är utsedda för att tillvarata samernas intresse tydliggör att man tycker att den vägen är en del av en strukturell diskriminering bör vara tillräckligt för att vi tänker än en gång innan vi går fram.

Det är detta som vi klargör i den reservation som bär nr 1 i betänkandet och som finns under den passande rubriken Avslag på propositionen.

Herr talman! I utredningsbetänkandet SOU 2005:56 med namnet *Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige* belyses olika frågeställningar om strukturell diskriminering på grund av etnisk tillhörighet. I Sametingets yttrande över betänkandet framhålls att man menar att den samtida svenska samepolitiken och framför allt rennäringslagstiftningen bygger på en strukturell diskriminering av samerna som folk.

Det är en strukturell diskriminering som innebär att samerna dels inte anses kunna äga mark, fiska eller ha andra rättigheter i sameområdet på grund av etnisk tillhörighet och näringsmässig specialisering, dels inte verkar fullt kapabla att förvalta sina egna resurser och egendomar.

Miljöpartiet är mot den bakgrunden mot att begränsa Sametingets myndighetsutövning. Den statliga rennäringsadministrationen bör således i sin helhet flyttas över till Sametinget på det sätt som en majoritet i Rennäringspolitiska kommittén föreslog i betänkandet *En ny rennäringspolitik*. Detta kommer också till uttryck, om jag förstod det rätt, i reservation nr 4.

I förhandlingarna med regeringen som följde på utredningen krävde Sametinget att förslagen beträffande koncessionsrenskötseln som helhet skulle lyftas ur propositionen. Men regeringen valde ändå att prioritera just denna del av utredningsarbetet.

Dessutom valde regeringen att i stället ta bort kapitlet som handlade om förhållandet mellan samebyarna och andras markanvändning. Där föreslogs bland annat att samrådsskyldigheten mellan skogsbruket och rennäringen skulle utökas till att gälla hela det aktuella renskötselområdet.

I propositionen föreslås att koncessionsinnehavarna blir skyldiga att ta emot de skötesrenar som Länsstyrelsen i Norrbottens län bestämmer. Detta är självfallet något som har irriterat stora delar av den samiska befolkningen och framför allt de som sköter den samiska renskötseln i Munio sameby.

Tillämpningen av regelverket i rennäringslagen från 1971 har kommit att missgynna den samiska renskötseln i koncessionsområdet. Detta har lett till att den traditionella samiska renskötseln i koncessionsområdet pressats tillbaka och kontrollen över koncessionsområdet övertagits av svenska skötesrenägare.

Därför menar vi att det krävs en total reformering av den statliga rennäringspolitiken och att de förslag som regeringen lägger fram inte är tillräckliga.

Herr talman! Låt mig också säga någonting mer om behovet av öppna samebyar. Detta var någonting som Rennäringspolitiska kommittén lade fram ett förslag om och ville införa. Tanken är att alla samer med en anknytning till samebyn också ska kunna vara medlemmar. Den idén tror vi är bra.

Vi har också en reservation i denna del, reservation nr 7, som jag här med yrkar bifall till i betänkandet. Det är konstigt att detta tämligen icke-kontroversiella förslag inte har beaktats vidare i propositionsskrivandet, utan att man ligger och väntar med det på Regeringskansliet.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis säga att jag står bakom alla de reservationer som bär mitt namn i betänkandet. Detta gäller inte minst den som Liselott Hagberg har redogjort för om Sametingets rätt att utse sin egen ordförande. Men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation nr 7.

Anf. 24 HELENE PETERSSON (s):

Herr talman! Både i går och i dag har konstitutionsutskottet debatterat frågor som på olika sätt rör mänskliga rättigheter i stort eller rättigheter för enskilda grupper. Detta betänkande är specifikt inriktat på ett ökat samiskt inflytande. Det är något vi alla har ställt upp på att genomföra och som vi har skrivit under på att vi ska arbeta för när vi erkänt samerna som ursprungsfolk.

Men det är också en fråga som inte är fullt så enkel som man kan tycka vid första anblicken eller vid första diskussionen. Samerna lever inte i en isolerad värld eller i en isolerad del av Sverige utan delar sin vardag med andra som inte har samiskt ursprung.

Den samiska befolkningen är inte enbart renskötare eller samiska kulturarbetare utan finns också i hela Sverige på olika platser inom olika yrken som vem som helst av oss. Det finns oändligt många frågor som måste få en lösning för att vi ska komma fram till ett ökat samiskt självstyre.

Samtidigt ska vi också vara noga med att den samiska befolkningen och det geografiska området är en del av Sverige och inget eget land med egen befolkning även om samerna är ett folk i folkrättslig bemärkelse.

Det är starka intressen och rättigheter som ställs mot varandra. Rennäringsen är en central del av samernas kulturutövning och även en näring som många lever av. Men allt fokus får ändå inte vara bara på rennäringsen. Av 20 000 samer är 7 000 renägare och renskötare. Ska vi bevara

övrig samisk kultur, språk och kunskap måste även andra områden lyftas fram och finnas med i diskussionen. Den debatten har vi också berört i dag i diskussionen och debatten om nationella minoriteter.

Det finns också en stor konfliktrisk både inom den samiska befolkningen, mellan renägande samer och icke-renägande samer och mellan samer och markägare om inte samsyn råder i frågor som rör rättigheter, till exempel till mark, bete, jakt och fiske.

I det betänkande som vi har uppe i dag tas ett litet steg närmare ökat självstyre. Frågorna rör rennäringsadministrationen och vissa förändringar i sametingslagen för att tydliggöra Sametingets skilda uppgifter. Bland annat förs vissa uppgifter som rör rennäringen över från länsstyrelsen och Jordbruksverket till Sametinget. Sametinget blir den centrala förvaltningsmyndigheten för rennäringen.

Sametingets dubbla roller som folkvald församling och förvaltningsmyndighet tydliggörs genom att myndighetsbesluten ska fattas i styrelsen eller i en av Sametinget utsedd nämnd, och alltså inte i plenum.

Men det finns många, många återstående frågor från de utredningar som är överlämnade till regeringen. En del är lite äldre, och en del har överlämnats ganska nyligen.

Om Sametinget ska kunna erkännas av alla som ett modernt, öppet, jämlikt och demokratiskt parlament med ökat självstyre som är respekterat av hela den samiska befolkningen och alla övriga bofasta inom renbetesområdet så måste frågorna lösas på ett sätt som kan accepteras av alla.

Det är bra att vi går fram med små steg. Samsyn och samråd måste vara utgångspunkten vid varje förändring. Det är också bra att Sametinget får erfarenhet av att vara en central myndighet för rennäringsadministrationen innan fler uppgifter förs över.

Jag vill också ge några små kommentar till de reservationer som är lämnade. Flera av de frågorna, speciellt de som Miljöpartiet tar upp, är frågor som regeringen avser att återkomma med i annat sammanhang. Det rör markfrågan, samrådsfrågan mellan skogs- och rennäring, frågan om öppna samebyar och frågan om rätt till land och vatten. Det är viktiga frågor, och det är viktigt att de får en ordentlig beredning och att breda samtal förs med alla berörda grupper.

Utskottsmajoriteten har en annan åsikt än reservanterna i frågan om vem som ska utse ordförande i Sametinget. Folkpartiet och Miljöpartiet anser att Sametinget självt kan få den uppgiften. Men utskottsmajoriteten tillstyrker regeringens förslag – att det är regeringen på förslag av Sametinget som utser ordförande. Detta grundar sig just på Sametingets dubbla roller som folkvald församling men också som förvaltningsmyndighet. Regeringen utser myndighetschefer och bör göra så även i detta fall.

I en reservation tas frågan om samlat anslag upp. Regeringen anser i propositionen att det är för tidigt att införa ett enda ramanslag till Sametinget. Utskottsmajoriteten delar den bedömningen. Men det är viktigt att samråd fortsätter både från regeringens håll och med olika grupper om just innehållet i det samiska självbestämmandet. Hur stort ska det bli? Vilka frågor ska det omfatta?

Det finns som jag tidigare har sagt många frågor kvar att arbeta med. Två utredningar har nyss avlämnats – jakt- och fiskerättsutredningen *Jakt och fiske i samverkan* och gränsdragningsutredningen *Samernas sedvanemarker*. Det finns frågor kvar från den rennäringspolitiska kommittén.

Det är frågor som fordrar noggranna överväganden för att vi ska få en bra, stabil och heltäckande samepolitik som respekteras av alla.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till propositionen och utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 25 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Jag skulle bara vilja tillåta mig en viss reflexion. När man lyssnar till Helene Petersson låter det som om den huvudsakliga invändningen mot Miljöpartiets argument och reservationer i betänkandet är den att frågorna bereds vidare. Ja – och vår invändning är att de inte behöver beredas vidare utan att man nu har möjligheten att ta det här i ett sammanhang. Frågor om till exempel öppna samebyar och frågor om vikten av en samrådsskyldighet med skogsägarna kan faktiskt redan nu lämnas fram i det här sammanhanget.

Jag har också en annan reflexion, herr talman. När man lyssnar på Helene Petersson hör man att hon betonar vikten av att detta får ta sin tid genom att man har samråd och dialoger och talar med alla grupper. Det finns väl ingen i den här kammaren som inte skulle understryka vikten av ett sådant arbete. Vi hoppas därför att de utredningar som har förevarit har gjort ett gott jobb.

Men om nu samråd är viktigt – varför kan då inte regeringen gå fram med förslag om utökad samrådsskyldighet just mellan skogsägarna och samerna, vilket Sametinget och Miljöpartiet kräver?

Anf. 26 HELENE PETERSSON (s) replik:

Herr talman! Det är en fråga som man har sagt från regeringens sida att man kommer att återkomma till. Utredningarna, både Gränsdragningskommisionens och Jakt- och fiskerättsutredningens, är ganska nyss avlämnade. Man upptäckte när man hade den rennäringpolitiska kommitténs arbete uppe att det fanns frågor som var tvungna att utredas vidare.

Jag tror att man under resans gång mer och mer ser att det är mer komplicerat än man trodde från början. För att vi inte ska få en konflikt som splittrar den samiska befolkningen och den samiska kulturen och näringen och dess syn på olika frågor så måste man jobba oerhört försiktigt och tillsammans med alla grupper.

Anf. 27 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Visst finns det frågor som måste utredas vidare. Jag är fullständigt övertygad om att Sverige aldrig kommer att bli färdigt med en fullgod samepolitik. Det kommer alltid att behövas en fortsatt dialog mellan olika grupper och ett fortsatt arbete för att vi ska kunna få en bra minoritetspolitik och en bra samepolitik i det här landet.

Men det finns två frågor där utredningarna faktiskt har satt ned foten och lagt fram förslag. Det är just frågorna om de öppna samebyarna och om samrådsskyldigheten mellan skogsägare, samer och Sametinget. Där har jag svårt att förstå varför man inte i det här sammanhanget kan lägga fram förslag.

Visst är det också så som Helene Petersson understryker – det här är inga lätta frågor. Det är komplicerade frågor som berör många människor och där dialog är viktigt. Det är just därför samrådsskyldigheten är

någonting som jag vurmar för. Men just av den anledningen, och av den anledningen som Helene Petersson lyfter fram – att man inte ska splittra det samiska folket från vår sida – måste det ju vara ganska arbetsamt och jobbigt att se att när propositionen nu har lagts fram så har den gjorts på ett sådant sätt och att förarbetet har varit sådant att Sametinget ganska kraftigt markerar mot propositionen. Man säger att det här nog inte är det steg som man vill se tas nu, utan snarare ett steg på en väg som kännetecknas av strukturell diskriminering.

Anf. 28 HELENE PETERSSON (s) replik:

Herr talman! Vi är ju också i situationen att Sametinget inte är enigt. Detta kan också vara en av orsakerna till att vi måste fundera ytterligare. Vi har ett majoritetsförfarande i det parlament som vi har här och i kommunerna. Så har också Sametinget.

Men desto viktigare tror jag och andra från socialdemokratiskt håll att det är att vi går väldigt försiktigt fram. Även om det finns en majoritet i Sametinget som förespråkar något så finns det också en stor grupp som förespråkar en annan lösning. Det här måste vi diskutera och se över vidare. Vi måste ha fler samråd och fler öppna möten.

Anf. 29 LISELOTT HAGBERG (fp) replik:

Herr talman! Inledningsvis säger Helene Petersson att det är viktigt att vi har skrivit under Europarådets ramkonvention och att det är viktigt att vi visar stöd för samerna. Helene Petersson talar inledningsvis så varmt och välmenande om det samiska folket. Sedan säger Helene Petersson att vi måste gå varsamt fram och att det behövs ett bättre underlag.

I mitt anförande berättade jag att det finns ett omfattande underlag, om inte det var känt innan. ILO-utredningen är klar. Den har varit det sedan 1999. Det är sju år. Rennäringspolitiska kommittén avslutade sitt arbete i november 2001. Sametingsutredningen var färdig 2002. Jakt- och fiskerättsutredningen har också presenterats. Då undrar jag vad det är Helene Petersson menar saknas. Det här har ju blivit en steg-för-steg-politik. I stället för att lägga fram ett samlat förslag plockar regeringen små delar här och var. Det ger en sönderhackad och splittrad bild i stället för ett samlat och helt förslag med det goda underlag som faktiskt finns. Vad är det Helene Petersson saknar? Vad är det som behövs ytterligare i underlag för att man ska kunna komma fram med ett samlat förslag?

Anf. 30 HELENE PETERSSON (s) replik:

Herr talman! I dag hoppas jag att vi inte behöver fler underlag. Men det är de facto så att både Gränsdragningskommissionen och Jakt- och fiskerättsutredningen är ju nyss klara och deras förslag måste också beredas. När man hade gjort de andra utredningarna upptäckte man att här fanns frågor som behövde jobbas djupare och bredare med.

Vi har också fått en nordisk samekonvention som har överlämnats till sameministrarna. Den kan man också väva in i det här materialet. Jag håller med Liselott Hagberg. Vi har en halv meter material här. Det gäller att få en vettig och bred samepolitik som accepteras av alla. Jag tror att grunden är att vi får en väldigt bred acceptans om vi inte ska få kon-

flikhärdar i de här frågorna i fortsättningen. Det tycker jag vore väldigt olyckligt.

Anf. 31 LISELOTT HAGBERG (fp) replik:

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att gå framåt, och jag tror att det är viktigt att sätta ned foten. Jag tror att det finns en stor risk att den här steg-för-steg-politiken leder till det som Helene Petersson inte vill att den ska leda till. Helene Petersson menar att här gäller det att dra ut i tiden så att man får acceptans hos alla. Precis som Gustav Fridolin sade, går det kanske inte att få acceptans hos alla. Hur ofta får man acceptans hos alla i en fråga?

Jag tror att det är viktigt att sätta ned foten och bestämma sig för en viljeinriktning och inte låta processen dra ut i tiden alltför mycket. Det är mer en kommentar än en fråga egentligen till Helene Petersson.

Jag ser det som det stora problemet att det här är en process som dras ut under lång tid i stället för att man sätter ned foten klart och tydligt. Min uppfattning är att det finns en feighet i de här frågorna när det gäller att visa var man står och vad man vill. I stället avvaktar man med nya utredningar och låter hela processen dra ut i tiden. Man intar en avvaktande hållning i stället för att visa en klar och tydlig viljeinriktning. Jag tror att det är hela problematiken som gör att vi inte kommer framåt när det gäller samepolitiken.

Anf. 32 HELENE PETERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tror att det är väldigt viktigt att vi inte trampar på någon när vi sätter ned foten. Jag tycker att utgångspunkten i detta är att vi måste ha så pass mycket på fötterna – om vi nu pratar fot här hela tiden – att vi ser till att det inte finns någon under när vi väl sätter ned fötterna.

Anf. 33 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! Identitet och integritet är viktiga att respektera om vi ska ha en fungerande demokrati. Vi kan konstatera att många övergrepp gentemot samerna har begåtts i historisk tid. Man har kränkt deras identitet och integritet. Vi sentida politiker har att hantera och successivt rätta till de här historiska försyndelserna.

Under min första mandatperiod här i riksdagen fick jag vara med om det historiska ögonblicket när vi inrättade Sametinget. Inom parentes vill jag säga att det dock inte gör mig till ett fossil, vilket någon antydde här under våren. Det är inte mer än 14 år sedan sametingslagen infördes. Den är alltså ganska sentida.

Det här är ett väldigt känsligt område. Det har, som Helene Petersson antydde, inte varit en total enighet bland samerna själva om hur processen och utvecklingen ska fortgå. Men vi har att arbeta med successiva förbättringar i den här situationen. Vi kristdemokrater finner regeringens förslag väl avvägda. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet i sin helhet.

(forts. 11 §)

Kammaren beslutade kl. 13.55 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

10 § Frågestund

Frågestund

Anf. 34 TREDJE VICE TALMANNEN:

Det är dags för veckans frågestund. Vi hälsar följande statsråd välkomna: näringsminister Thomas Östros, statsrådet Hans Karlsson, jordbruksminister Ann-Christin Nykvist, statsrådet Barbro Holmberg och statsrådet Sven-Erik Österberg.

Näringsminister Thomas Östros besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde. Frågor till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

Rovdjurspolitiken

Anf. 35 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Jag vill rikta frågan till jordbruksministern.

Alltfler berörda menar att den socialdemokratiska rovdjurspolitiken har havererat. Resultatet av detta haveri är att stora grupper i det svenska samhället lämnas i djup oro och får avsevärt sänkt livskvalitet. Rovdjurskoncentrationen har i flera länsdelar slagit ut stora delar av älg- och rådjursstammen, och lokalt kan man till och med säga att de är utrotade.

I veckan har, enligt Sveriges Televisions webbtex, jordbruksministern föreslagit att man ska sätta pingla på vargarna. Jag kan för mitt inre se den svenska vargstammen likt huskatter med en pingla i ett rött band om halsen springa runt i våra skogar.

Affischsocialdemokraten Jan Emanuel Johansson har föreslagit att vi ska importera 40 vargar från Ryssland.

Då är min fråga till jordbruksministern: Är det denna rovdjurspolitik vi får se om ni får möjlighet att bilda regering i höst?

Anf. 36 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag är glad att få den här frågan, för det här är ett angeläget politikområde. Jag har flera gånger i kammaren kunnat säga att för oss socialdemokrater är det viktigt att ta medborgarnas oro på allvar. Det ska vara så att man kan känna sig trygg där man bor och verkar.

Det är anledningen till att vi nu under våren har gjort flera förändringar i jaktpolitiken, bland annat möjligheter att skydda tamdjur inom hägn mot rovdjursangrepp. I vårbudgeten har vi också lagt fram ett antal åtgärder som syftar till att öka tryggheten för dem som bor i de rovdjurstäta områdena.

Jag hade en debatt i riksdagen i veckan just om möjligheten att skydda sin hund och vad man kan göra för att känna ökad trygghet. Där kan jag hänvisa till fakta som kommer från Viltskadecenter och som visar att vill man verkligen skydda sin hund ska man satsa på förebyggande åtgärder. Det var i ett sådant sammanhang som jag nämnde de studier som finns på Viltskadecenter.

Givetvis ska vi också gå vidare och titta på andra åtgärder. Vi har för närvarande en rovdjursutredare som sitter och tittar på de här frågorna.

Anf. 37 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Det vore klädsamt om ministern svarade på frågorna om det jag läste upp, om det är den typen av rovdjurspolitik som socialdemokratin kommer att ägna sig åt, nämligen att sätta pingla på vargarna, som man uppgav på Sveriges Televisions webbtex sida, och att en annan socialdemokrat har framfört att man ska importera 40 vargar från Ryssland och planera in här i Sverige.

Jordbruksministerns tal i denna kammare om att folk ska känna sig trygga när inte dem som har de här djuren in på sig och som inte har möjlighet att försvara sina tamdjur.

Nu frågar jag konkret: Är det detta som jag nu har sagt som är socialdemokratisk rovdjurspolitik i höst?

Anf. 38 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Förebyggande åtgärder ska naturligtvis finnas med i en rovdjurspolitik. De pinglor som det talas om finns i verkligheten, och jag redovisade det som man har sagt från Viltskadecenter om hur det fungerar med åtgärder för att skrämja rovdjuren och framför allt för att skrämja vargen.

De genetiska frågorna utreds av den särskilde utredaren, som ska titta på rovdjurspolitiken och göra en lägesrapport. Han har också i uppdrag att titta på en rad frågor kring förtroendet för rovdjurspolitiken och har en dialog med dem som är berörda.

Den socialdemokratiska rovdjurspolitiken och jaktpolitiken är mycket mer omfattande och sofistikerad än att bara handla om det som är de förebyggande åtgärderna, men de är en viktig komponent.

Hamasministers Sverigebesök

Anf. 39 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Min fråga riktar sig till Thomas Östros, som har ansvaret för övergripande och allmänna frågor.

En av de allra mest debatterade frågorna under den gångna veckan har varit besöket av en palestinsk Hamasminister i Sverige. Skälet till kritiken är inte bara att Hamas är en organisation som har använt terror som vapen i sin politiska kamp utan också att Sverige har brutit det försök till en gemensam politik som EU-länderna har försökt upprätthålla i relationen mellan EU och Hamas.

Hamasministern hade ingen oavvislig rätt att komma till Sverige. Han sökte visum för sitt besök. Vilka politiska motiv hade regeringen för att bevilja visum till Hamasministern? Varför sade regeringen ja till hans ansökan?

Anf. 40 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Först, Carl B Hamilton, handlar det här inte om politiska regeringsbeslut. Frågan om viseringar är myndighetsbeslut, och jag menar att det skulle vara väldigt olyckligt om det drevs till att bli politiska beslut i enskilda fall.

Den svenska regeringens ståndpunkt är mycket tydlig, och den delar vi med de medlemsländer i EU som vi samarbetar med. Det innebär att vi kräver att Hamas erkänner staten Israel och att man tar avstånd från våld. Det är på den basen man kan inleda en dialog. Det är ingen tvekan om vad regeringen har för uppfattning i den frågan.

När det gäller själva viseringsbeslutet ingår vi i Schengen, och det är skött enligt Schengensamarbetets regler, där man hör sig för med andra länder enligt de rutiner som finns. Det är inte politiska regeringsbeslut, utan det är myndighetsbeslut. Det politiska budskapet från regeringen när det gäller Hamas är mycket tydligt och klart.

Anf. 41 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Det är struntprat att viseringsbeslutet är ett myndighetsbeslut som inte är styrt av regeringen. Det är möjligt att regeringen inte kände till det och att det fattades utan regeringens vetskap. Det finns många exempel i Europeiska unionen på politiska stridigheter just om visering till viktiga personer som kommer från resten av världen: Robert Mugabe, Taiwans president och nu en minister från Hamas. Det här är inga myndighetsbeslut. Det är struntprat, herr minister, att säga detta.

Jag vill inte höra en beskrivning av processen i Schengensammanhanget – det är inte det jag frågar om. Jag frågar varför regeringen när informationen om visumansökan kom till UD i Stockholm tog det aktiva beslutet att bevilja denna visumansökan. Kryp inte bakom myndigheterna! Ta ditt ansvar, Thomas Östros!

Anf. 42 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Struntpratet står Carl B Hamilton bäst för, tror jag.

Vi har ett Schengensamarbete som betyder att vi samarbetar kring viseringsfrågor. Vi har procedurer för detta. När individer söker visum finns det en process för hur man konsulterar övriga länder i Schengensamarbetet. Det här sköts ute på våra konsulat och ambassader.

När det gäller det politiska budskapet från Sveriges regering finns det ingen som helst tvekan om vad vårt budskap är. Vi ser att Hamas har vunnit en seger i det palestinska valet, men vi är väldigt tydliga med att vi inte kan samarbeta och ha en dialog med Hamas om de inte erkänner staten Israel och tar avstånd från terrorhandlingar. Det är ett gemensamt budskap vi har från Europeiska unionen som svenska regeringen står fast och tydligt bakom.

11 maj

Frågestund

Anf. 43 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Min fråga vill jag rikta till kommunminister Sven-Erik Österberg. Under de senaste fyra åren när Socialdemokraterna har haft regeringsmakten har läget för våra äldre på många områden försämrats. Bland annat har det försvunnit 15 000 boenden för äldre, trots att Socialdemokraternas vallöfte var att öka på boendeplatserna med 10 000. I en proposition som lades till riksdagen för ett par månader sedan om äldrepolitiken skriver man att bötesbelopp kan utgå för kommuner som inte ger berättigade möjligheter till särskilda boenden när man har fått ett så kallat biståndsbeslut. Men, fru talman, det står också att de bötesbeloppen ska tillfalla staten. Min fråga till kommunministern är: Hur ser kommunministern på att eventuella bötesbelopp ska tillfalla staten och inte komma den drabbade till del?

Anf. 44 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Det sista är väl ganska självklart. Det handlar väl inte om, då en reform inte genomförs på det sätt som var tänkt, att det är den enskilde som ska kunna gottgöras ett bötesbelopp. Det handlar om att det är fel i processordningen och att kommunen i det här fallet har brutit mot lagen. Lagen är ju stiftad av Sveriges riksdag, alltså svenska staten i grund och botten. Då är det ganska rimligt att bötesbeloppet går dit. Vi är inte i det här fallet ute efter att peka på att det är böterna som är det viktiga. Det viktiga är väl att kommunerna utifrån den lagstiftning vi beslutar verkställer de beslut som man faktiskt också själv har sagt att man ska göra och att man inte får en fördröjning i processen så att den äldre blir lidande i den delen.

Jag vill ganska starkt dementera att äldreomsorgen skulle ha blivit sämre under den här tiden. Det får stå för Chatrine Pålsson själv. Däremot har det skett en förändring i äldreomsorgen på så sätt att det är alltfler som vill bo hemma en längre del av sin äldreperiod. Där är det viktigt att möta upp med en ordentlig hemtjänst, vilket också har gjorts på många ställen. Det föranleder inte att det inte behövs fler platser i framtiden, vilket Ylva Johansson väldigt tydligt har pekat på i det 10-miljarderspaket som hon har aviserat som ska komma äldreomsorgen till del under de närmaste åren framöver.

Anf. 45 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Men nu är det ju så Sven-Erik Österberg att det har kommit rapporter inte minst från Socialstyrelsen om att de äldre inte får den hjälp de har rätt till. Så det är ett faktum. Det är inget som vi kristdemokrater har hittat på.

När det gäller att man inte får tillgång till exempelvis särskilt boende när man har ett beslut därom är min bestämda uppfattning att den äldre personen skulle kunna kompenseras, kanske i form av mer hemtjänst, en personlig assistent i stället, tills kommunen kan ordna den plats som den enskilde har rätt till. Vore inte det ett bättre sätt att kunna ge den enskilde det kanske näst bästa i situationen när man inte har möjlighet att få det boende som man de facto har beslut på?

Anf. 46 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Jag tycker att det finns ett enda sätt att kompensera den äldre. Det är att man får den vård som man enligt lagen har rätt till. Det är ju på det sättet som det ska vara. Om vi börjar diskutera alternativ till det som vi har sagt ska vara är vi ju på ett sluttande plan, om vi tycker att ett B-alternativ är bättre. Jag tror att det är väldigt viktigt att peka på det.

Det har dröjt på några ställen, men om man reser runt i landet och träffar företrädare för äldreomsorgen och pekar på hur det ser ut med köer är det inte det som är det stora övergripande problemet. Det finns rapporter, precis som Chatrine Pålsson säger, men de påvisar enskilda fall där det inte har fungerat som det skulle. Det är nog tyvärr en situation som alltid kan uppkomma hur vi än gör.

Men det är väldigt viktigt att vi har en bra dialog och en bra diskussion kring det här och ser till att äldreomsorgen fungerar på det sätt som vi har tänkt oss. Jag tror att vi med Ylva Johanssons 10-miljarderspaket faktiskt kommer att kunna verkställa det här i en klart positiv riktning i framtiden.

Landsbygdsutvecklingsprogrammets parlamentariska förankring

Anf. 47 JAN ANDERSSON (c):

Fru talman! Min fråga går till jordbruksminister Nykvist. Den gäller de kommande landsbygdsutvecklingsprogrammen. Vi vet att Sverige har fått ökade resurser på det här området. Det är i ett läge när jordbruket genomgår både omstrukturering och reformering. Det är en bra utveckling att vi har en stark landsbygdsutvecklingspeng att sätta in.

Gången är den att fördelningen av programmen för det här ska lämnas in till EU. Det ska göras under sommaren. Min fråga till ministern blir: Hur tänker ministern göra den parlamentariska förankringen av fördelning och program när det gäller de kommande landsbygdsutvecklingsprogrammen?

Anf. 48 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Det är alldeles riktigt att vi har mer resurser i vårt landsbygdsutvecklingsprogram för perioden 2007–2013. Vi lyckades förhandla till oss 200 miljoner extra per år inom unionen. Dessutom ser vi nu till, tillsammans med nationell finansiering, att det blir 1 miljard extra varje år, 4,8 miljarder i genomsnitt per år under den här perioden. Jag är glad över att kunna säga att vi satsar så här stort på landsbygden. För där känner jag en stor tveksamhet till hur högeralliansen har tänkt sig framtiden för småföretagen med förslag om sänkta arbetsgivaravgifter i tjänstesektorn. De ska finansieras av småföretagen på landsbygden.

När det gäller hur vi går vidare med programmet har vi en skrivelse som behandlas av riksdagen. Nu återstår att gå till EU-kommissionen för att förankra programmet. Det innebär att det här är en fråga för regeringen. Vi förankrar genom det omfattande referensgruppsarbete som vi har, både när det gäller den strategi som snart är klar och när det gäller enskildheterna i programmet.

Anf. 49 JAN ANDERSSON (c):

Fru talman! Min fråga gällde inte förankringen gentemot referensgrupper eller annat, utan den gällde den parlamentariska förankringen. Det här är ju ett program som sträcker sig över mer än en mandatperiod. Jag trodde möjligen att det fanns ett intresse från regeringens sida att ha en lite bredare parlamentarisk förankring i det här så att det inte landar som andra frågor på det här området som en maktbricka i spelet. Jag tänker på minkfrågan, rovdjursfrågor, ensidigt torskfiskestopp. Kommer ministern inte att vidta några ytterligare åtgärder för att ha en bredare förankring när det gäller inlämnandet av det här?

Det handlar dock om 30–35 miljarder i pengar över perioden. Det är jättestora pengar som låses fast utan förankring.

Anf. 50 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Den skrivelse som regeringen har lämnat till riksdagen innehåller ju de principiella ställningstagandena. Nu tar vi fram ett mycket konkret program utifrån de resurser som vi har till det här programmet. Tidsförhållandena är sådana att strategin ska överlämnas under maj månad, och själva programmet måste lämnas till kommissionen före sommaren för att vi ska kunna ha pengar att disponera den 1 januari 2007. Men givetvis är jag öppen för olika typer av samtal med det berörda utskottet.

Finansplats Stockholm

Anf. 51 CARIN LUNDBERG (s):

Fru talman! Det går bra för Sverige. Bäst går det i Norrbotten och i Västerbotten. Det är jag naturligtvis glad för eftersom det är mina hemtrakter. Men det innebär inte att jag inte tycker att det är viktigt att det ska gå bra för resten av Sverige. Nu tänker jag särskilt på Stockholm. Det är inte bara skogen och malmen som ska ge oss tillväxt. Det är också tjänsterna. Därför har jag en fråga till Sven-Erik Österberg.

Den senaste tiden har det rapporterats en hel del i medierna om Finansplats Stockholm. Med Finansplats Stockholm menar jag det arbete som handlar om att ytterligare utveckla vår redan internationellt konkurrenskraftiga finanssektor. I veckan arrangerades det en stor konferens i ämnet av Handelskammaren i Stockholm. Och i går utsågs ledamöter till ett särskilt finansmarknadsråd. Min enkla fråga till kommun- och finansmarknadsministern är: Hur går det med visionen att materialisera Finansplats Stockholm, och vad kan vi förvänta oss för resultat?

Anf. 52 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Så här långt skulle jag vilja säga att det har gått bra. Grunden till detta är väl helt enkelt, precis som döljer sig i frågan, att vi har en bra finansmarknad i Stockholm. Det finns en bra kritisk massa. I mina kontakter med bank- och försäkringssektorn och även andra aktörer som finns här visar det sig att vi har en unikt stark ställning i norra Europa när det gäller detta. Inte minst genom det avancemang som flera av våra svenska banker har gjort mot Baltikum ligger Stockholm också geografiskt väldigt väl till.

Den här branschen sysselsätter ungefär 80 000 personer och står för ungefär 4 % av bnp, vilket inte är att förakta. Det finns också en slumrande potential. Vi kan bli större och bättre på det här området.

Min tanke bakom hela aviseringen av Finansplats Stockholm är att tillsammans med de olika aktörerna – det offentliga och utbildningssidan men också marknaden i sig – se vad vi gemensamt kan prestera för att få ut mer av finansmarknaden i Sverige och på så sätt bidra positivt till Sveriges bnp och också vår framtida välfärd.

Anf. 53 CARIN LUNDBERG (s):

Fru talman! Tack, Sven-Erik Österberg, för svaret! Jag kan bara hålla med om det Sven-Erik Österberg säger om hur viktigt detta arbete är och hur viktigt det är att vi i Sverige lyckas positionera oss som en attraktiv plats för en finansiell aktivitet i Östersjöområdet.

I allt sådant här arbete är det viktigt att man håller i och inte ger upp. Det är viktigt att arbetet fortsätter och att vi visar nödvändig uthållighet. Därför vill jag fortsätta med att fråga statsrådet vad han planerar för åtgärder framöver för att hålla liv i visionen om Finansplats Stockholm.

Anf. 54 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Vad jag framför allt förväntar mig är att genom den expertgrupp som Finansmarknadsrådet utgör få en ordentlig genomlysning av branschen och också en agenda för dels vilka åtgärder regeringen eventuellt ska vidta, dels vad branschen själv kan göra för att stärka detta. I en sådan här diskussion och dialog med branschen blir det lätt så att branschen blir en kravmaskin där det framför allt handlar om skattefrågor och sådant. Jag har sagt att jag inte är döv på skatteörat på något sätt. Det är också en viktig faktor i sammanhanget, men det handlar om en rad andra olika saker också.

Inte minst gäller det kanske för branschen själv att vara tidigt ute när man diskuterar nya lagförändringar i Europeiska unionen. Där har vi varit dåliga, både från regeringens sida och från branschens sida. Vi kommer in för sent, när tåget har rullat för långt. Det är svårt att få en touch på lagstiftningen som gynnar svenskt näringsliv på den här fronten. Där kan vi gemensamt bli bättre och jobba på.

Mina förväntningar är alltså stora. Jag känner också att det finns ett starkt gehör från branschens sida när det gäller att vara med och arbeta i den här riktningen, vilket gläder mig väldigt mycket.

Ökat samiskt inflytande

Anf. 55 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Fru talman! Jag har en fråga till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist.

I dag debatterar vi i kammaren ett ökat samiskt inflytande. I det betänkande som konstitutionsutskottet har lämnat kan man läsa att en hel del beredningar och utredningar har lämnats in. En bereds väl på regeeringsnivå just nu. Jag har tittat igenom dessa. Vi ska ju fatta beslut. Jag ser dock – och här delar jag den uppfattning som Lars-Anders Baer,

ordföranden i Sametinget, har – att det återstår en hel del frågeställningar.

När jag tittar på detta finner jag att det egentligen handlar om något slags kollision mellan två olika rättigheter: dels svensk lagfartsrätt eller det vi kallar gammaldags hemmansrätt, dels en samisk sedvanerätt.

Nu är min fråga till jordbruksministern: Kan vi förvänta oss att det kommer fler utredningar som ska reda ut detta? Och vilka vidare steg hade jordbruksministern tänkt ta för att kunna lösa den här frågan på ett slutgiltigt sätt?

Anf. 56 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Vi har under denna mandatperiod arbetat med frågor om ett ökat samiskt inflytande, och under våren har regeringen lagt en proposition på riksdagens bord som nu också behandlas – i dag, faktiskt. Jag tycker att vi nu har ett gediget utredningsarbete som är slutfört. Vi har en gränsdragningskommission. Vi har en jakt- och fiskeutredning. De här utredningarna är nu på remiss. Vi har också en renäringspolitisk utredning där vi har behandlat vissa delar medan annat återstår. Vi har också fått ett nytt inslag: En nordisk samekonvention är på remiss för närvarande.

Detta är mycket viktiga frågor. Som Leif Björnlod antyder är det också svåra frågor i relationen mellan olika intressenter och grupper. Jag tycker att det är viktigt att vi har ett sådant underlag att vi också kan ta ett hållbart beslut. Min bedömning är dock att vi nu har gjort de utredningar som vi behöver för att kunna gå vidare.

Anf. 57 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Fru talman! Ja, det var det som var min fråga: På vilket sätt ska vi gå vidare? Här finns ju onekligen, som man konstaterar från olika parter och olika håll, en hel del konflikter som behöver redas ut. Vi har en stor grupp missnöjda människor, koncessionsrenägarna med flera, som har problem. Det är därför jag undrar vilka steg som jordbruksministern tänker ta framöver. Finns det någonting i pipelinen?

Anf. 58 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Det är de saker jag just nämnde som vi har som underlag för den fortsatta beredningen. Det är omfattande utredningar som tar upp de här problemen. Vi har också en omfattande remiss ute. Vi kommer att få många synpunkter, och de synpunkterna ska vi bereda för att kunna få det gedigna underlag som också ger en hållbar lösning. Detta arbete pågår, med sikte på att kunna lämna fram ett förslag till riksdagen så snart det låter sig göras.

Försäkringskassans regelverk

Anf. 59 LINNÉA DARELL (fp):

Fru talman! Jag har en fråga till Hans Karlsson.

Försäkringskassan har ju nu mer och mer skärpt sin tillämpning och blivit mer försäkringsmässig i sina bedömningar. Det tycker jag och Folkpartiet är väldigt bra. I bakvattnet av detta händer dock också en del

mindre bra saker. De senaste veckorna har vi kunnat konstatera att ett ganska stort antal människor blir utförsäkrade – ibland oförskyllt, ibland för att man inte har hållit de spärrtider som finns men som ju också är väldigt knappt tilltagna. Också när till exempel arbetsförmedlingen har gjort ett misstag tillåter inte nuvarande regelverk att Försäkringskassan justerar det, även om den andra myndigheten erkänner sitt fel.

Jag har sett och hört arbetslivsministern säga att detta behöver ändras. Min fråga är: När kommer det ett sådant förslag till ändring?

Anf. 60 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Det är viktigt att veta att vår sjukförsäkring innehåller ett regelverk som innebär att man ska bli kompenserad för den inkomstförlust man gör vid den tidpunkt då man är sjuk. Det innebär att man inte kan tjäna in rätten till sjukpenning vid en tidpunkt och sedan ta ut den någon annan gång – utom i några undantagsfall förstås, och det är när man är sjuk, när man är arbetslös eller när man studerar. Det är viktigt att dessa tider hänger ihop så att vi inte får en sjukförsäkring som man kan tjäna in vid ett tillfälle och ta ut någon annan gång.

Det har visat sig i de fall som redovisas i medier, och som jag också får beskrivna för mig, att normalt mänskligt slarv – att man missar och glömmar – kan leda till att man förlorar rätten till sjukpenning. Detta är inte rimligt, och därför måste någon form av rådrum eller stötdämpare till. Hur den ska se ut kan jag inte svara på, men att den behövs kan jag säga. När det kan bli möjligt att införa den vill jag inte spekulera i, men såvitt jag förstår krävs det en riksdagsbehandling och en lagändring.

Anf. 61 LINNÉA DARELL (fp):

Fru talman! Försäkringskassan har ju uppmärksammat regeringen på detta, så det är inte helt nytt, precis nu i dagarna.

Jag delar uppfattningen att det naturligtvis ska vara ett regelverk som inte tillåter några utvecklingar. Just de här fallen är dock speciella, inte minst när en myndighet gör fel gentemot den försäkrade och den andra myndigheten enligt lagen inte har utrymme för att göra en ändring. Det handlar ju om ganska stora ekonomiska förluster i inkomstbortfall när man drabbas på det sättet som försäkrad.

Om vi nu är överens om att detta är ett bekymmer och Försäkringskassan för över ett år sedan, vad jag vet, har uppmärksammat regeringen på detta borde det väl kunna komma en lagändring ganska snabbt.

Anf. 62 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Det är riktigt att Försäkringskassan har uppmärksammat regeringen på detta, eller rättare sagt föreslog Försäkringskassan att man med en enkel förordningsändring skulle kunna komma till rätta med detta. Där hade Försäkringskassan fel. Det går inte. Det krävs en lagändring, och då är det en procedur. Detta jobbar vi med på departementet, så den processen är i gång. Det är inte så att vi sitter och väntar på att det ska bli något bättre tillfälle utan det är i gång.

Jag är inte beredd att binda mig för en tidpunkt. Jag vill bara understryka att det är viktigt att vi har regelverk som är strikta och som är generösa så att människor som blir sjuka eller för den delen arbetslösa blir kompenserade. Men vi kan inte ha regler som gör att man kan drab-

bas väldigt kraftigt om man gör en liten mänsklig miss. Därför är det viktigt att vi ändrar detta. Det är ett löfte för min del.

Kvinnolöner

Anf. 63 GUDRUN SCHYMAN (-):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till arbetsmarknadsministern. Den gäller de låga löner som kvinnor får på grund av att det pågår en systematisk diskriminering i lönebildningen. Jag skulle vilja ställa frågan så här: Kan man säga att vi har en sund lönebildning när kvinnor diskrimineras systematiskt?

Jag har ju sett att det finns en diskussion, som jag tycker är intressant, som bland annat har väckts av några LO-ekonomerna. Man ifrågasätter den kanske heliga kon om att industrin ska vara löneledande. Det finns väl flera olika skäl att göra det, för vi har en alltmer växande tjänstesektor. Men ett skäl är att den norm som finns inom lönebildningen skapar överstigitliga hinder för att göra någonting åt lönediskrimineringen av kvinnor.

Jag skulle vilja höra hur arbetsmarknadsministern ser på de här frågorna och om det är möjligt att säga att Sverige har en sund lönebildning när vi konstaterar en systematisk lönediskriminering av kvinnor.

Anf. 64 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Om man ska kalla allting som händer inom lönepolitikens område för lönebildning och ställa frågan som Gudrun Schyman gör blir det omöjligt att säga någonting annat än att det är klart att vi inte har en sund lönebildning om den medför diskriminering. Jag vore korkad om jag hade någon annan uppfattning, förstås.

När det är sagt vill jag peka på att vi inte styr lönebildningen från vare sig regering eller riksdag, utan det är partssystemet som ska göra det. Som Gudrun Schyman vet har jag i ett tidigare liv varit ytterst engagerad i dessa frågor. Jag har alltid varit ängslig för att det är för svårt att förena en sund lönebildning när det gäller att upprätthålla konkurrenskraften i Sverige med att samtidigt utjämna löneskillnader, därför att det krävs så oerhört mycket av partssystemet för att lyckas göra detta.

Nu har det visat sig att vi de senaste åren gradvis har lyckats förena de båda delarna, både utjämna löneskillnader och klara konkurrensen. Men det är oändligt mycket kvar att göra när det handlar om att utjämna löneskillnaderna, förstås.

Anf. 65 GUDRUN SCHYMAN (-):

Fru talman! Ministern säger så här: Den är naturligtvis inte sund om den medför diskriminering. Jag utgår från att vi ändå är överens om att det som pågår på den svenska arbetsmarknaden, och som vi ser när vi tittar på alla de tonvis med tabeller som finns över hur löneutvecklingen ser ut, är en diskriminering av kvinnor i lönehänseende. Det trodde jag att vi var överens om.

Då är det viktigt att försöka identifiera vilka hinder som finns. Jag tror också att vi är helt överens om att vi inte ska ha någon statlig lönepolitik i den bemärkelsen att vi inte ska sätta lönerna i riksdagen. Men

Medlingsinstitutet finns och har direktiv från den politiska sidan. Det vore väl rimligt om det i de direktiven klart och tydligt framgick att lönebildningen ska gå till på ett sådant sätt att den inte diskriminerar.

Jag skulle vilja veta hur ministern ser på Medlingsinstitutets roll i det här sammanhanget och om ministern är villig att ändra på de föreskrifter som finns och föra in ett tydligt åtagande, att det ska finnas ett jämställdhetsdirektiv i Medlingsinstitutets föreskrifter.

Anf. 66 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Ja, Gudrun Schyman, vi är alldeles överens om att det är diskriminering om kvinnor inte har samma lön som män för samma arbete, och det förekommer, så vi är helt överens. Vi behöver inte diskutera detta.

Nästa fråga är mycket knepigare. Jag ska svara rakt på frågan som Gudrun Schyman ställde: Är ministern beredd att ge Medlingsinstitutet i uppdrag att, och så vidare? Nej, det är jag inte, därför att om vi från regering och riksdag börjar ge Medlingsinstitutet i uppgift att åstadkomma vissa saker när det gäller fördelning av löneutrymme har vi infört en statlig inkomstpolic.

Däremot ska Medlingsinstitutet, och har det uppdraget, verka för en väl fungerande lönebildning så att parterna kan driva de utjämningskrav som man finner nödvändiga för att komma till rätta med både löneojämlikhet och den lönediskriminering som finns på arbetsmarknaden.

Arbetslösheten

Anf. 67 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Jag vet inte om det är Thomas Östros eller Hans Karlsson som vill svara. Det får de avgöra själva.

Det går så bra för Sverige, sägs det just nu. Vi hörde en kollega från Socialdemokraterna säga det alldeles nyss. Man glömmer då att det i morse var drygt en miljon människor som inte gick till sitt jobb eller som jobbar mindre tid än de vill göra.

Jag tänkte haka på den rapport som kom i veckan från det internationella, oberoende konsultföretaget McKinseys. Det måste ha varit en rapport som slog ned som en bomb i Regeringskansliet. I nämnda rapport sägs att 17 % av den svenska arbetskraften är arbetslös. Rapporten berättar att sysselsättningen i Sverige minskade med 3,1 % mellan åren 1992 och 2003. Under samma period ökade sysselsättningen i Norge, Frankrike och Storbritannien, för att ta tre exempel. Om Sverige hade följt den utvecklingen hade det skapats 400 000–500 000 jobb, enligt vad man säger i den här utredningen.

Varför blev det så här illa i Sverige? Kan man inte kalla det här, Thomas Östros – jag ser att han är på g – för ett misslyckande av den socialdemokratiska regeringen?

Anf. 68 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Låt oss först ta siffrorna, Rolf Gunnarsson. När Rolf Gunnarsson säger att en miljon människor inte går till jobbet ingår i det en väldigt förnedrande syn på hundratusentals människor i Sverige. Här

har vi funktionshindrade människor som går till jobbet varje morgon för att det finns anställningsstöd. De kan göra en vettig arbetsinsats. Och det påstår Rolf Gunnarsson är att inte göra någonting och inte gå till jobbet. Han räknar in sjukskrivna människor som inte kan gå till jobbet för att de är sjuka.

Sluta upp med det där siffertrixandet! Det inger ingen trovärdighet.

Vad säger McKinseys? Sedan 1992, säger de. Ja, Rolf Gunnarsson, 500 000 jobb gick förlorade fram till 1994 med en borgerlig regering. Sedan dess har vi lett Sverige och ökat sysselsättningen med 300 000 personer, framför allt i det privata näringslivet.

Nu har vi, som alla gemensamt prognostiserar, mycket starka sysselsättningsökningar framöver. Låt oss inte hindra denna uppgång genom att låta Rolf Gunnarsson med kamrater testa en gång till. Det vore förödande.

Anf. 69 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Statsrådet Östros är mästare i en sak, att diskutera andra saker än frågan gällde.

Hur jag räknar? I varje debatt vill Socialdemokraterna diskutera hur räkningen av arbetslösa sker. Jag tog till en miljon. Man säger en och en halv miljon, men jag sade att en miljon är arbetslösa. Jag höll mig till McKinseys rapport. Men det är väl de som har fel och Socialdemokraterna som har rätt.

I 37 minuter klarar sig Östros den här gången från att ta upp åren 1991–1994. Det tror jag nästan är nytt rekord i frågestunderna. Annars går man gärna tillbaka till de åren.

I går kom en rapport om ungdomsarbetslösheten. I mitt hemlän Dalarna är det 1 500 ungdomar. Många måste nu söka socialbidrag.

Hur är det då? Går det bättre och bättre, som Östros säger? Nej, Länsarbetsnämnden i Dalarna säger att siffran är högre än i fjol och högre än i mars. Det är om det som statsrådet Östros säger i kammaren att det går bättre och att man vidtar åtgärder. Och statsministern sade i tidningen den 26 april: Just nu är läget sådant att vi börjar få grepp om det här. Då pratade han om ungdomsarbetslösheten. Så är det ju inte. Det kan inte vara bara ni som har rätt och alla andra neutrala utredare som har fel, Östros.

Anf. 70 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Ta tillbaka siffertrixandet, Rolf Gunnarsson! Nu sade du en och en halv miljon människor. Snart är samtliga arbetslösa. Vad räknar du in då? På bänkarna på åhörarläktaren sitter säkert flera högskolestudenter. Dem sopar Rolf Gunnarsson in som arbetslösa, liksom sjuka människor och ibland föräldralediga. Det är skandalöst. Sluta med det där och tala om de siffror som alla andra människor känner till är verkligheten.

Jag brukar aldrig ta upp perioden 1991–1994 som första sak. Men Gunnarsson pekar på en rapport som visar på en sysselsättningsnedgång då med 500 000. Sedan dess har det varit en mycket stark ökning av sysselsättningen. Nyföretagandet ökar. Privata företag anställer. Det går bra för industrin. Det gäller också industrin i Dalarna, som jag besökte i förrgår. Det är en stark uppgång i svensk ekonomi. Den hotas av den

otrygghetschock som Moderaterna nu vill skicka på vanliga löntagare. Det gäller försämringar i a-kassan, höjda arbetsgivaravgifter för småföretag och mycket annat elände.

Prot. 2005/06:121
11 maj

Frågestund

Samordning av rehabiliteringsinsatser

Anf. 71 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Jag vill också haka på frågan om den dryga miljonen som inte går till jobbet. Jag riktar min fråga till statsrådet Karlsson. Men jag vill gå in på individnivå och inte som Östros tala om de stora massorna. Det finns enskilda människor som de facto, fru talman, hamnar mellan stolarna. Jag vill lyfta fram frågan om samordningsförbunden.

Vi har i vårt land möjlighet, och det finns en uppmaning från riksdagen, att se till att få folk i arbete igen. Varför fungerar det inte bättre med rehabiliteringsåtgärderna? Enskilda människor hamnar mellan stolarna. De vet inte om de ska gå till arbetsförmedlingen eller till Försäkringskassan eller hur de ska bete sig. De är utan arbetsmöjligheter trots att de har en önskan och ambition att gå tillbaka till jobbet.

Tycker statsrådet att detta är tillfredsställande? Har statsrådet något försvar till varför inte samordningsförbunden fungerar bättre i vårt land?

Anf. 72 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Man kan inte generellt säga att vår rehabfunktion i landet inte fungerar. Däremot kan man, som Kenneth Lantz, säga att det finns enskilda fall, enskilda människor, som inte får det stöd och den hjälp de rätteligen ska ha. Det beror inte på – som de allra flesta tror – att det är Försäkringskassan som inte utför rehabiliteringen. Det beror på att de aktörer som är skyldiga att svara för rehabiliteringen inte gör det på ett korrekt sätt. De aktörerna är arbetsgivaren, om man har en sådan; om man är arbetslös är det arbetsförmedlingen, eller om man fortfarande har behov av medicinsk rehabilitering är det sjukvården. Försäkringskassans uppgift är att samordna dessa aktörer, inte initiera eller göra något.

Det finns mer att göra. Vad vi gör just nu är att gå igenom person för person de 150 000 personer som har varit sjukskrivna mer än två år eller som är tillfälligt förtidspensionerade för att säkerställa att alla får de insatser som de ska få. Det är en totalinventering av de personerna.

Anf. 73 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Jag hade förmånen att få besöka Västra Götaland nu i veckan och titta på det samordningsförbund som finns där. Det fungerar tillfredsställande.

Jag har en konkret och rak fråga till statsrådet: Finns det några tankar från regeringens sida att på något sätt, mer eller mindre kraftfullt, påverka så att samordningsförbunden kommer i gång i andra regioner inom andra landsting och län? Det är ett samarbete mellan kommunerna, landstinget eller regionen, Försäkringskassan och arbetsförmedlingen. Bevisligen fungerar detta inte i flera regioner i vårt land, men i Västra Götaland fungerar det tillfredsställande. Vad ämnar ministern göra för att vi på det sättet, om möjligt, ska kunna hjälpa in ett fåtal människor? Det skulle

bli en stor besparing ekonomiskt men framför allt en besparing för enskilda människor från att må illa.

Hur ser ministern på att på något sätt trycka på så att vi får samordningsförbund som fungerar på ett bättre sätt i vårt land? Det är inte bra i dag.

Anf. 74 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Samtliga landsting kommer inom kort att ingå i ett samordningsförbund. Jag tror att det är Gotland som fortfarande kommer att vara utanför.

Vi har i riksdagen beslutat om ett nationellt regelverk för hur samordningsförbunden ska kunna bildas och vilka uppgifter de ska ha. Därmed överlåter vi till de lokala parterna – kommunerna, landstingen, Försäkringskassan och arbetsförmedlingen – att gemensamt starta och genomföra arbetet i samordningsförbunden för att hjälpa till med rehab. Det pågår ett igångsättande av flera nya samordningsförbund. De blir fler och fler för varje månad som går. Jag önskar själv att fler är i gång. Men det är upp till de lokala aktörerna att ta de initiativen. Regelverket finns.

Restaurangers val av råvaror

Anf. 75 CARINA OHLSSON (s):

Fru talman! Jag har en fråga till jordbruks- och konsumentminister Ann-Christin Nykvist.

I helgen var jag ute och åt på restaurang. Det var på västkusten, i Bohuslän. Jag åt nötkött. När vi frågade vad vi serverades fick vi veta att det var sydamerikanskt kött. Det var inget fel på smaken, kan jag säga. Det var en mycket bra måltid.

Men för den lokala produktionen och för det öppna landskapet skulle det ha varit bättre om de hade svarat Kaprifolkött från närområdet. Hur tänker ministern verka för att ge även restauranggäster möjlighet att välja kött efter var det är producerat?

Anf. 76 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Carina Ohlsson tar upp en fråga som engagerar många konsumenter. Vi vill veta vad vi äter, och vi vill också veta var maten kommer från. Tyvärr blir maten mer anonym för närvarande, och det finns behov av ursprungsmärkning.

Vi har ursprungsmärkning av nötkött i butikerna. Det var EU-regler som infördes när galna ko-sjukan härjade som värst. Men det är också angeläget på restauranger, i personalmatsalar, i skolbespisningen, på kaféer eller snabbmatställen. Vi vill veta för att kunna välja eller välja bort.

Jag kan glädja Carina Ohlsson med att regeringen har fattat ett beslut som innebär att Livsmedelsverket ska ta fram regler och föreskrifter för en obligatorisk ursprungsmärkning av nötkött på restauranger och för mat som äts utanför hemmet. Verket ska ta fram ett förslag som ska vara klart i början av nästa år.

Anf. 77 CARINA OHLSSON (s):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Nu vill man alltid gå lite längre ändå. Går det att tänka sig andra råvaror än nötkött? Är det möjligt att gå längre? Jag tänker på till exempel ägg producerade i Sverige. Kan det också vara en fråga som ministern skulle kunna driva?

Anf. 78 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Det här är ett så kallat totalharmoniserat område inom EU. Det innebär att vi inte kan gå fram med nationella regler om de inte gäller för hela unionen. Märkningsdirektivet som styr dessa frågor ska ses över under 2007. Jag kan lova Carina Ohlsson att en socialdemokratisk regering kommer att driva frågorna om att utöka ursprungsmärkningen.

Ungdomsarbetslösheten

Anf. 79 AXEL DARVIK (fp):

Fru talman! Jag har en fråga till Hans Karlsson.

Statsministern har sagt att arbetslösheten inte kommer att vara någon stor fråga. Han har till och med sagt att han tror att när vi kommer fram till valrörelsen kommer det inte att vara många som talar om arbetslösheten – inte heller de borgerliga.

Där har statsministern helt fel. Vi kommer definitivt att fortsätta att prata om arbetslösheten och vad som bör göras åt den. Särskilt allvarligt är det för ungdomarna.

Jag har kollat statistiken från Arbetsmarknadsstyrelsen. Den visar att det i dag finns 60 000 arbetslösa ungdomar. Jämfört med samma månad förra valåret är det en ökning med 30 %. Det är en ganska kraftig ökning. Detta är det absolut största problemet för unga människor i dag. Det har en oerhört stor betydelse för självständigheten och friheten för unga människor. Även för så enkla saker som bostad och mobilabonnemang har ett jobb oerhört stor betydelse.

Jag är inte någon partistrateg, men jag tror att det skulle vara som att lämna walk over om man skulle helt strunta i den frågan i valrörelsen. Vad har Hans Karlsson att säga till de arbetslösa ungdomarna?

Anf. 80 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Jag kan säga till de arbetslösa ungdomarna att de har att se fram emot en gradvis förstärkning av arbetsmarknaden som innebär att fler och fler får arbete, att fler och fler kommer att komma ifrån sin arbetslöshet. Det är verkligheten.

Just nu minskar arbetslösheten, både den öppna och den sammanlagda arbetslösheten, bland ungdomarna. Det som är särskilt glädjande är att det i dag är 2 500 ungdomar av de 60 000 som Axel Darvik nämnde som är långtidsarbetslösa. Det har skett en dramatisk minskning de senaste åren och i förhållande till för 15 år sedan, då Axel Darviks parti var med i regeringen, då det var 30 000 ungdomar som var långtidsarbetslösa. I dag är det 2 500. Det är en gradvis förstärkning av arbetsmarknaden som verkligen kommer ungdomarna till del.

Anf. 81 AXEL DARVIK (fp):

Fru talman! Jag tycker att det är lite tråkigt att Hans Karlsson drar upp krisen på 90-talet som något slags förklaring till varför det har gått som det har gjort nu. Då försökte vi röja upp en del problem som den borgerliga regeringen faktiskt inte hade skapat.

Det Hans Karlsson säger nu är att fler och fler kommer att komma i arbete. Jag tror att väldigt många ungdomar hörde precis samma sak inför förra valet 2002. Vad de i stället har sett är att arbetslösheten har ökat med 30 %.

Vi från Folkpartiet ingår i en allians som har en stark agenda för att försöka få ordning på detta. Det handlar om att skapa riktiga lärlingsutbildningar, kvalificerade yrkesutbildningar, möjligheter till praktik och sänkta arbetsgivaravgifter för att få in ungdomar på arbetsmarknaden. Det är en del av agendan. Just nu hörde jag inga sådana konkreta förslag från Hans Karlsson. Jag undrar: Finns det några förslag eller blir det en walk over från Socialdemokraterna i valet?

Anf. 82 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Det är lite märkligt att Axel Darvik räknar upp hälften av de förslag som är alternativet till socialdemokratins och regeringens politik. Axel Darvik glömmer en ordentligt sänkt a-kassa som ska ge fler jobb till ungdomar och minskad arbetsmarknadspolitik, minskade arbetsmarknadspolitiska insatser, som kommer att minska arbetsförmedlingens möjlighet att hjälpa människor tillbaka ut på arbetsmarknaden. Ni tar bort två tredjedelar av arbetsmarknadspolitiken, ni kommer i princip att avskaffa kollektivavtalen med det F-skattsedelförslag som ni tänker genomföra och ni kommer att försämra arbetsrätten för ungdomarna. Detta är också en del av alliansens politik.

Det där tänker vi inte göra, utan vi tänker upprätthålla en god trygghet, också för ungdomarna, på den framtida arbetsmarknaden.

Kris- och framtidskommissionens program

Anf. 83 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! Arbetslösheten står faktiskt i fokus i den här frågestunden, och det är väl bra.

I dag har Svenskt Näringsliv presenterat den så kallade Kris- och framtidskommissionens program. I det talas det om 500 000 nya jobb. Jag kan väl säga att jag inte är alltför imponerad. Jag känner igen många av förslagen. Man pratar om att utmana de offentliga monopolen och om en moderniserad arbetsmarknadslagstiftning. Jag tror att vi vet vad det innebär. Vidare pratar man om en omfattande reform av socialförsäkringarna. Jag tror att vi vet också vad det innebär. Man pratar om att ändra skattereglerna. Jag tror att vi vet också vad det innebär.

Jag utgår från att näringsministern på ett eller annat sätt har tagit del av det här programmet. Eftersom jag är på bra humör och har en positiv dag i dag tänkte jag be ministern hjälpa mig att leta fram de positiva förslagen i Svenskt Näringslivs program.

Anf. 84 TREDJE VICE TALMANNEN:

Frågan rör inte statsrådets tjänsteutövning, så jag avser inte att medge någon följdfråga. Men jag ger näringsministern en minut för att svara på frågan.

Anf. 85 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag är glad att Lennart Gustavsson är på så glatt humör.

Det verkar som att valet alltmer handlar om ett val av modeller, vilken samhällsmodell som ger trygghet och nya jobb. Det är ingen tvekan om att vår modell skapar både trygghet, bra äldreomsorg, bra förskola och växande företag, nystartade företag och nya jobb i privata näringslivet. Därför blir jag bekymrad när Svenskt Näringsliv föreslår att vi ska byta modell till en helt annan. Det ökar otryggheten för vanliga löntagare. Jag tror att det är skadligt också för företagen, för konsumtionen minskar. Så det är svårt att hitta det positiva.

Det positiva som jag kan se är att de har höga ambitioner. Det är bra, för det har vi också. Ökad sysselsättning är för oss en huvudfråga. Och med 100 000 fler sysselsatta och en stor del av dem i det privata näringslivet under det senaste året ser det ut som att vi kommer att få en mycket stark period på arbetsmarknaden och samtidigt en mycket kraftig ökning i nyföretagandet.

Finansiering av Finansplats Stockholm

Anf. 86 CHRISTER NYLANDER (fp):

Fru talman! Jag lyssnade med stort intresse på en tidigare fråga till statsrådet Sven-Erik Österberg om Finansplats Stockholm. Det är väldigt bra att statsrådet så tydligt säger att detta är en bra idé och att detta är någonting som vi bör bygga vidare på, därför att blir Stockholm ett centrum för finansmarknaderna i norra Europa är det någonting som är bra för hela Sverige, för alla Sveriges regioner och också för andra sektorer i den svenska ekonomin. Men regeringen måste också vara beredd att leverera någonting. Det går inte att bara säga att detta är bra och anordna konferenser.

Nu sade statsrådet i sitt svar, om jag citerar rätt, att han inte är döv på skatteörat. Jag skulle vilja höra vad detta egentligen innebär. Innebär detta att regeringen är beredd att nu genomföra strategiska skattesänkningar för att underlätta etableringen av Finansplats Stockholm? Vilka skattesänkningar är det i så fall som är aktuella? Eller vad innebär det att inte vara döv på skatteörat?

Anf. 87 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Christer Nylander talar som om han tillhörde finansmarknaden. Det är ungefär så frågorna där ställs till mig. Det är precis av det skälet som jag i det här fallet har valt att gå en annan väg och tillsätta ett särskilt specialistråd som ska analysera hela marknaden från alla håll och se vad man kan förväntas ta för olika steg, dels från regeringens sida, dels marknaden själv, för att stärka den. Det är väldigt lätt att mörka den sida där man själv kan åstadkomma något och förbättra saker och tro att

man är optimal i alla situationer, vilket marknaden har gjort några gånger. Det är därför som jag vill ha den här analysen.

När jag sade att jag inte är döv på skatteörat menade jag att det finns vissa saker på finansmarknaden som man bör analysera. Finansministern har aviserat en stor och genomgripande skatteöversyn under nästa mandatperiod. Jag har diskuterat med honom, och några av de frågor som rör det här kommer att belysas och beläggas där i ett sammanhang.

Det är väldigt lätt att peka på att varje skattesänkning för sig skulle vara av godo, men vi måste också se till att vi klarar intäktssidan och se hur sambandet mellan intäkter och skatter hänger ihop. I översynen ska också de här förslagen beaktas för att se hur de kan hanteras framgent.

Anf. 88 CHRISTER NYLANDER (fp):

Fru talman! Statsrådet sade att det är lätt att mörka när man själv inte kan göra någonting. Gör då inte det, utan fundera själv på vad regeringen kan göra för att underlätta detta! Visst har marknaden, finansföreningarna och finansföretagen, ansvar för att se till att man utnyttjar situationen i Stockholmsregionen, men regeringen måste ju också leverera sin del av det hela.

Jag är inte en del av finansmarknaden och jag talar inte för finansmarknaden, men jag talar för ett engagemang för att Sverige ska växa, få flera jobb, flera växande företag och ett starkt välstånd. Då måste man fundera på vad man kan göra, vilka strategiska skattesänkningar som kan göras för att etablera en finansmarknad i Stockholm och se till att Stockholm blir ett internationellt intressant centrum på detta område.

Jag skulle vilja ställa frågan ytterligare en gång: Vilka signaler anser statsrådet måste komma för att man ska vara beredd att ompröva och faktiskt sänka vissa strategiska skatter för att göra det möjligt att etablera en Finansplats Stockholm?

Anf. 89 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Det finns en agenda för olika skatter som har lämnats in. Den jag har fått är väldigt lång, men jag har fått väldigt dåligt med förslag på vad marknaden själv kan åstadkomma på sitt område. Och jag upprepar igen att det är därför som jag vill att ett expertråd ska se över det hela.

Jag mörkar inte vad regeringen kan göra på något sätt. Det framgår ganska klart vad kravet på regeringen är från den sidan, men det är en balans som jag eftersträvar. Vad regeringen har gjort och anledningen till att vi har en så stabil finansmarknadssektor i Sverige är att vi under regeringsperioden, sedan 1994, har sett till att vi har stabila statsfinanser. Det har skapat en låg inflation och en låg ränta. Det har gett förutsättningar som är unika i Europa för en finansmarknad att verka på, där man känner trygghet och där det finns en stor och stark tilltro till systemet. Det tror jag är den bästa leverans som någon regering kan ge till en finansmarknad. Det sägs också i de slutna rummen att det är en av de viktigaste faktorerna. Men det står inte på den borgerliga pressens löpsedlar; det kan jag försäkra.

Anf. 90 MARYAM YAZDANFAR (s):

Fru talman! Jag har en fråga till näringsminister Thomas Östros om Södertörns högskola.

Det är en av de mest grundläggande investeringarna i den region som jag kommer ifrån, Stockholmsregionen. Södertörns högskola har nu lämnat in en uppdaterad universitetsansökan. Jag undrar om näringsministern anser att Södertörns högskola uppfyller kraven för att få bli universitet och vilken tidsperiod det kan röra sig om. Det är otroligt viktigt för utveckling, forskning och nyföretagande i de södra länsdelarna.

Anf. 91 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Södertörns högskola känner jag en väldig stolthet för. Vi har under de senaste åren satsat mycket på att bygga upp en högskola i de södra delarna av Stockholms län i kommuner som inte har den akademiska traditionen. Vi har lyckats väldigt väl.

Vi har fått helt nya grupper att söka sig till högskolan. Södertörns högskola är en mångkulturell storstadshögskola med mycket hög kvalitet, bra forskning, bra lärare och väldigt ambitiösa studenter. Dessutom sprider den nyföretagande och framtidstro i de delar av Stockholm där den verkar.

Det finns en ansökan inne från Södertörns högskola, och också från andra högskolor, om att bli universitet. Utbildningsminister Leif Pagrotsky gör nu en översyn för att se hur man ska hantera utvecklingen av högskoleväsendet fortsättningsvis när det gäller antalet universitet. Det kommer han att återkomma till.

Det är ingen tvekan om att Södertörns högskola tillhör pärlorna bland högskolorna i landet.

Ett ökat samiskt inflytande

Anf. 92 TREDJE VICE TALMANNEN:

Detta avslutar dagens frågestund. Vi tackar närvarande statsråd och ledamöter.

11 § (forts. från 9 §) Ett ökat samiskt inflytande (forts. KU32)

Anf. 93 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! Innan vi bröt för frågestunden var det mycket fotarbete i talarstolen. Det var steg som skulle tas framåt eller som inte hade tagits framåt. Det var bra på fötterna, och det var fötter som hade satts ned.

Om man, som Miljöpartiet föreslår, har båda fötterna stadigt placerade på marken kommer man ingenstans. Det är innebörden i Miljöpartiets avslagsyrkande på förslaget i betänkandet.

Regeringen har föreslagit ett antal förändringar som syftar till och som, påstår jag, leder till ett ökat samiskt inflytande. Det är ju också titeln på betänkandet.

Att man vill gå längre i vissa fall och ta steg på andra områden är ganska naturligt, men jag tror inte att det skulle underlätta det fortsatta

arbetet med de här frågorna att nu avstå från att ta de steg som regeringen föreslår.

I mitt förra anförande som gällde betänkandet om minoritetspolitiken förde jag ett kort resonemang kring begrepp som nation, folk, stat och så vidare. De frågeställningarna belyses än mer i det här betänkandet.

Jag noterade att Helene Petersson några gånger använde ordet parlament om Sametinget. Jag tror att man ska vara lite försiktig med just det begreppet eftersom det brukar reserveras för valda folkförsamlingar som stiftar lag. Det är det ju inte fråga om här. Det belyser den komplikation som finns i det arrangemang som vi har med ett folkvalt sameting som i någon mening både är en politisk företrädare för det samiska folket och en förvaltningsmyndighet under regeringen. Det handlar inte om någon politisk autonomi för det samiska folket utan snarare om att tillvarata samernas kulturella rättigheter.

Man kan tänka sig en fortsättning på den utvecklingen. Det finns de som förespråkar det, nämligen att man skulle göra Sametinget till ett slags icke-territoriell kommun med egna befogenheter. Då reser sig omedelbart frågan om man som same ska fråntas sin rösträtt i de vanliga kommunerna. Det är knappast rimligt. Å andra sidan: Ska vissa medborgare på etnisk grund ha dubbel rösträtt? Det är inte heller rimligt.

Detta pekar på de komplikationer som uppstår om man drar det här i riktning mot en politisk autonomi. Det är det nu inte fråga om. Det är fråga om att tillvarata och garantera de rättigheter som samerna har som urbefolkning.

I betänkandet och propositionen föreslås att vi nu flyttar ytterligare myndighetsuppgifter vad gäller samiska förhållanden till Sametinget i dess egenskap av myndighet. Regeringen vill inte gå så långt att man flyttar alla ärenden som rör samiska förhållanden utan bara dem som man menar rör interna samiska förhållanden.

Det har kritiserats att man inte tar steget fullt ut på det området.

Jag tycker att man mycket väl skulle kunna ta steget fullt ut. Men det är också uppenbart att det inte är helt okomplicerat. Det handlar om att överföra myndighetsuppgifter till ett organ till vilket en del av befolkningen har rösträtt men som ska ha myndighetsutövande uppgift riktad mot medborgare som inte har rösträtt till detta organ. Det skapar naturligtvis komplikationer såvida man inte i detta avseende ser Sametinget som en statlig myndighet. Det är så man måste se det.

Är det till förmån för Sametingets utveckling att förstärka karaktären av statlig myndighet? Jag är inte säker på det. Jag tror att det är riktigt som här föreslås att man tar några steg för att särskilja de två rollerna. Jag tror också att man måste gå vidare med det. Jag tror inte att det i längden är möjligt att ha ett organ som både är folkvald församling och statlig myndighet. Jag tror att det vore olyckligt att förstärka rollen som statlig myndighet på det sätt som i så fall skulle bli fallet.

Liknande komplikationer gäller ju ordförande i Sametinget. Det är just därför att Sametinget är en statlig myndighet under regeringen som det inte är möjligt att låta Sametinget självt utse ordförande. Även här tror jag att lösningen måste ligga i ett särskiljande av de olika funktionerna.

Flera tidigare talare, i synnerhet Helene Petersson, har varit inne på att det här inte är en stadgefråga för Sametinget. Det handlar om relation-

er mellan folkgrupper och människor som, för att uttrycka det försiktigt, är mycket komplicerade. Motsättningarna är ibland mycket starka.

En del av motsättningarna grundas i ett gammalt kolonialt storsvenskt förtryck av den samiska urbefolkningen. En del av dessa motsättningar bör beskrivas som diskriminering och till och med som rasism. Det är inte bara det utan också normala legitima intressekonflikter mellan olika människor som lever tillsammans i ett område. Var och en för sig har legitima intressen, men dessa intressen kolliderar ibland. Det måste vi hitta lösningar på. Vi måste hitta ett sätt att kanske inte friktionsfritt men fredligt och utan alltför mycket bitterhet lösa konflikterna. Där finns det fortfarande en hel del att göra.

Jag tror att Helene Petersson har helt rätt i att vi när vi försöker lösa de här problemen ska göra det på ett sådant sätt att den typen av konflikter inte förvärras utan att vi underlättar lösandet.

Därför tror jag att det åtminstone i detta fall är klokt att inte nu ta alla steg utan några.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag i dess helhet.

Anf. 94 OLA SUNDELL (m):

Fru talman! Jag yrkar också bifall till förslaget i utskottets betänkande *Ett ökat samiskt inflytande*. I allt väsentligt består detta betänkande av innehållet i en utredning från 2001 från Rennäringspolitiska kommittén.

Förslagen i propositionen innehåller de minst kontroversiella delarna i denna utredning. Alla partier var mer eller mindre överens om just dessa delar. Men beträffande allt övrigt var det en djupt splittrad utredning. Och just dessa förslag finns inte med i propositionen och i detta betänkande.

Exempelvis de öppna samebyarna, rennäringens förhållande till markägandet, koncessionsrenskötseln och samebyns juridiska form lämnades utanför.

Det har alltså tagit fyra år för regeringen att komma till riksdagen med ett förslag som enligt min mening borde ha behandlats långt tidigare – enkla förslag som de flesta var överens om.

Då kan man undra varför det har varit en sådan senfärdighet från majoritetens sida. Det fanns, som jag sade, en fullständig uppslutning, och som också syftade till ett ökat samiskt inflytande.

Utöver detta föreligger det andra utredningar. Det finns drivor med utredningar hos regeringen som berör förhållandet mellan samer, främst renskötande, och övrig befolkning.

Men detta lilla betänkande är alltså den samlade kraften från regeringspartiet samt från Vänstern och Miljöpartiet under mandatperioden. Handen på hjärtat, Petersson, Einarsson och Fridolin och allt vad ni nu heter: Det är ju ingen dådkraft, om man säger så, från er sida vad gäller samepolitiken.

Det är alldeles riktigt att det är snårigt och svårt. Man kan exempelvis ta förslagen om de öppna samebyarna eller det ökade samrådet när det gäller skogsbruket, eller jakten för den delen. Det är knepigt.

Men det är väldigt lätt att lova saker i sammanhang där inte alla är representerade – markägare, renskötande samer och icke renskötande samer. Det är gruvnäringen som påverkas, det är skogsbruk som påverkas och det är vattenkraften. Så är det.

Prot. 2005/06:121
11 maj

Allt det som jag räknar upp påverkas om Sverige skulle ratificera ILO-konventionen 169. Men här gäller det enligt min mening, precis som i alla andra politiska sammanhang, att man aldrig ska lova mer än vad man kan infria och att stå upp för det som man har lovat.

Men av den här kaxigheten som jag i alla fall möter i utredningar och i debatter på detta tema återstår egentligen ingenting när det gäller att komma till konkret handling.

Mot bakgrund av alla de utredningsförslag som föreligger måste man tala om en handlingsförklaring från vänsterkanten. Det är mycket snack och lite verkstad. Det talas vitt och brett om att ratificera och stärka rättigheterna. Men då bör man också, som jag ser det, när regeringen har haft så lång tid på sig, kräva handling i form av förslag på riksdagens bord.

Jag tycker att ni från majoritetens sida ska berätta för samer och för svenskar varför så lite, nästan ingenting, har hänt under era fyra år vid makten. Är ni ense om hur ni ska gå fram i dessa frågor, eller är just detta förslag en rimlig avvägning när det gäller vad man kan begära av en regering inom detta politikområde?

Jag skulle vilja säga att det bara är att agera. Förslagen ligger där.

Fru talman! Till sist vill jag säga några ord om rennäringsadministrationen. Den avvägning som finns i betänkandet om ökat samiskt inflytande och överflyttning av myndighetsuppgifter är rätt rimlig, enligt min mening.

För det första anser jag att lokal kännedom är väldigt viktig för en myndighet som ska göra rätt avvägning mellan rennäring och allmänna intressen, exempelvis miljöfrågorna. Miljöaspekten är synnerligen viktig då det gäller betestryck, alltså risk för överbetning och kopplingen till antalet renar. Miljöfrågan är ett allmänt intresse.

För det andra kan det vara frågor som berör markägare och renskötsel. Och där är det också viktigt att myndigheten inte kan misstänkas ha ett partsintresse eller tolkas på ett sådant sätt.

För det tredje handlar det om jaktfrågan. Mot bakgrund av rådande situation med den så kallade dubbelregistreringen eller den dubbla jakträtten skulle det vara direkt olämpligt om den hanteringen inte skulle skötas och handläggas av länsstyrelserna.

Anf. 95 HELENE PETERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill bara ställa en enkel fråga. Vad är det som Moderaterna vill gå vidare med? Vilka frågor är det som ni anser att vi skulle kunna besluta om här i dag? Ni har inte framfört några förslag i betänkandet, och ni har inte väckt några motioner.

Anf. 96 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Vi har en klar uppfattning i dessa frågor, från markanvändningen till öppna samebyar. Dessa uppfattningar har vi redovisat tidigare. Vi saknar alltså inte uppfattning i frågorna.

Det som vi efterlyser hos regeringspartiet är handlingskraft. I det säftiga betänkandet från Rennäringspolitiska kommittén finns det mängder av förslag som är kontroversiella. Men då måste man ta tag i det och hantera det. Antingen förkastar man förslaget och går vidare med någonting annat, eller också låter man det vara som det är. Men att i detta skede bara så att säga rulla situationen framåt med hjälp av nya utredningar och hänvisningar till att det komma skall är inget sätt att leda landet. Att tycka någonting och sedan lägga förslag på riksdagens bord, det är att leda landet. Det må vara bra eller dåligt, men man måste ha en tydlig uppfattning, annars tycker jag inte att man är regeringsduglig.

Anf. 97 HELENE PETERSSON (s) replik:

Fru talman! Anser Moderaterna att det kan vara förnuftigt att ändå gå lite försiktigt fram i dessa frågor? Anser Moderaterna att det finns risker för att man underbygger den samiska konflikten med de frågor som ändå är ganska svåra att debattera och svåra att lösa?

Jag vill återgå till den första frågan. Hade det inte varit läge att ändå på något sätt i detta betänkande markera att det fanns andra frågor där ni var av annan uppfattning?

Anf. 98 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Man kan direkt gå på propositionen som den såg ut. Vi reagerade på de förslag som kom från regeringen. Och när det gällde den här propositionen hade vi ingen annan uppfattning. Det sade jag också inledningsvis. Så var också diskussionerna i utredningen. Dessa förslag var inte kontroversiella, och det fanns en total uppslutning bakom förslagen. Så det var inget märkligt i det.

Det som jag efterlyste var lite handling, lite action. Och det saknas ju inte förslag. Förslagen finns ju. Då gäller det att värdera dem med de för- och nackdelar som finns.

Jag tycker att det är alldeles riktigt att man går långsamt fram så att man får rätt underlag eftersom frågorna är komplicerade. Men utredningarna finns ju där. Rennäringspolitiska kommittén överlämnade sitt betänkande 2001. Det är snart fem år sedan. Och vad är rimligt när det gäller att gå långsamt fram? Är femårsgränsen ett rimligt tidsperspektiv från Socialdemokraternas sida, eller är det inte det? Jag tycker att det har gått för lång tid. Man ska agera snabbare när det finns färdigt underlag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

12 § Översyn av personuppgiftslagen

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU37
Översyn av personuppgiftslagen (prop. 2005/06:173).

Anf. 99 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Möjligheten att publicera information och också känsliga personuppgifter på Internet orsakar kollisioner mellan personuppgiftslagen, PUL, och den yttrandefrihet som svenskar vant sig vid att ta för given.

Särskilt vid lagens införande, och även före de förändringar som genomförts sedan dess, uppstod stor förvirring kring avvägningen mellan PUL och yttrandefriheten. Den förvirringen råder fortfarande, men nu kanske delvis till följd av att ändringarna – som i och för sig är bra – har bidragit till att göra innebörden i PUL oklar för många.

Bilden av ett närmast totalt förbud, som bland annat understrukits av några uppmärksammade fall – till exempel ett fall där en man som publicerat namnen på bankanställda som han ansåg fattade skadliga beslut

utan att ta ansvar för följderna tvingades ta bort uppgifterna – kommer väldigt många ihåg.

Sedan dess har lagen alltså redan ändrats i ett par omgångar. Också inom EU har arbetet med att förankra offentlighetsprincipen kommit längre, bland annat genom begreppet *transparency*, genomskinlighet, som har lyfts fram.

Genom att detta kommer till uttryck i alltfler rättsakter ökar möjligheterna att försvara den svenska offentlighetsprincipen om den skulle råka komma i konflikt med något enstaka EG-direktiv.

Att regeringen nu alltså har kommit så långt att man gör avsteg från den tidigare ordningen, som var byggd på hanteringsmodellen, tycker vi i Folkpartiet är väldigt bra. Men det får inte innebära att arbetet med att påverka kommissionen att anta ett moderniserat direktiv får avbrytas och trappas ned när man nu har kommit så här långt. Vi är inte nöjda med det.

I propositionen lämnas en redogörelse för hur arbetet har fortskridit, men det lämnas inga garantier för att regeringen kommer att fortsätta det arbetet i framtiden. Det är – det vill jag understryka – väldigt väsentligt att det här arbetet fortsätter.

Fru talman! Innehållet i regeringens proposition är alltså i huvudsak bra. Att införa missbruksmodellen som norm för hantering av personuppgifter i icke strukturerade sammanhang är utmärkt. Därigenom omfattas de allra flesta former av löpande publicerat material av journalistisk eller kulturell karaktär. Men det finns fortfarande en del databaser vilkas innehåll är indexerat med en tydlig personuppgiftsanknuten struktur som vi i Folkpartiet menar inte bör omfattas av den här hanteringsmodellen. De skulle kunna beskrivas som databaser med ett allmännyttigt ändamål, till exempel att tillhandahålla uppgifter om offentliga personer eller andra personer som röner intresse.

Ett exempel som kan nämnas är databaser över författare som innehåller biografiska eller bibliografiska uppgifter. Risken för att enstaka uppgifter som är osanna eller sårande publiceras i sådana sammanhang finns naturligtvis också med den här så kallade hanteringsmodellen eftersom det handlar om uppgifter om personer som är av allmänt intresse. Ändå bör sådana databaser också omfattas av missbruksregeln. Detta framgår av Folkpartiets reservation 3 som jag yrkar bifall till.

Fru talman! Jag vill också säga några ord om yttrandefriheten.

Folkpartiet har i många sammanhang påtalat att villkoren för publicering på Internet har kringkurits mer än vad som enligt vår mening är rimligt både genom PUL och genom åtskillnaden mellan tryckfriheten och yttrandefriheten i olika grundlagar med olika rättsverkan. Yttrandefriheten är väldigt viktig för oss liberaler. Vi är starkt emot talet om att jämka tryckfrihetens något starkare skydd med den allmänna yttrandefrihetsgrundlagens något svagare skydd. Enligt Folkpartiets mening är det tvärtom önskvärt att yttrandefrihetsgrundlagens bestämmelser mer ska efterlikna tryckfrihetens där de här lagarna skiljer sig åt.

Folkpartiet har också i ett flertal tidigare motioner framfört att regeringen bör initiera en samlad översyn av medierelaterad lagstiftning. Den bör åstadkomma mer enhetlighet i reglerna och ha tryckfrihetens nivå som utgångspunkt.

En överväldigande mängd av det material som i Sverige publiceras på Internet följer inte yttrandefrihetsgrundlagens bestämmelser om till exempel ansvarig utgivare. Ett så modernt fenomen som bloggar, som många nu ägnar sig åt, saknar nästan alltid uppgifter om vem som är ansvarig utgivare. Trots det är det material som har journalistiska och kulturella ambitioner.

Det är enligt Folkpartiets mening inte en lämplig ordning att kräva att webbpublikationer ska registrera ansvarig utgivare om webbpublikationen inte är identisk med en papperspublikation som har utgivningsbevis. Det är ju ganska vanligt att sådant förekommer, men det finns också många webbpublikationer utan papperspublikation.

Den modell som gäller här, med ansökan och registrering kopplade till en bestämd adress och omständliga former för byte av ansvarig utgivare och andra former som hör till det tryckta ordets verksamhet, är väsensskild från möjligheten att snabbt och enkelt publicera sina tankar och åsikter på Internet, till exempel genom bloggar – särskilt som de allra flesta bloggare vanligen är personer som inte har någon som helst redaktionell granskning eller utgivningsplan. De här personerna publicerar sina åsikter och reflexioner. Ofta vet de väl inte ens om att de kanske borde ha en sådan här utgivningsplan och en redaktionell granskning.

Yttrandefrihetsgrundlagen och de andra lagar som rör dessa medieförmer är, fru talman, ohjälpligt efter sin tid. Därför bör PUL:s genomslag i yttrandefriheten preciseras vid en lagstiftningsöversyn.

Med detta, fru talman, yrkar jag ännu en gång bifall till reservation 3.

Anf. 100 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Frågan om en revidering av vår lagstiftning rörande yttrande- och tryckfrihetsgrundlagarna är naturligtvis en intressant fråga att diskutera så som Helena Bargholtz nyss gjorde. Dock är detta ett betänkande som inte rör dessa vida perspektiv utan som i allt väsentligt handlar om en justering av personuppgiftslagen.

Vi i Centerpartiet har länge hävdats att vi måste se över och komma till rätta med de problem som den svenska formeringen av personuppgiftslagen skapat. Vi har efterfrågat en missbruksmodell och är naturligtvis positiva till att det kommer ett inslag av missbruksmodell i den hanteringsmodell som annars omgärdar detta område.

Vi välkomnar således det förslaget men beklagar ändå att det inte har kunnat bli klarhet i avgränsningarna, i hur man hanterar detta. Genom att hanteringsmodellen är någon form av bas för grundkonstruktionen och man sedan i begränsad omfattning gör en missbruksmodell i personuppgiftslagen blir det naturligen en del komplikationer.

Detta pekar, fru talman, också Lagrådet på i sin bedömning av det här förslaget. Det har vi tagit fasta på. Det här återfinns i den reservation i sammanhanget som är fogad till betänkandet eftersom inte heller de frågorna har kunnat lösas ut vid konstitutionsutskottets behandling av detta.

Det är naturligtvis viktigt för den som jobbar med personuppgifter att veta vad som ska gälla, om det är den gamla ordningen som har ställt till med så mycket problem eller om det är missbruksmodellen som ska gälla. Det som handlar om det ostrukturerade materialet – att strukturen på materialet avgör i vilken mån det ska vara den ena eller den andra

ordningen – är nämligen ämnat att skapa en del problem i laghanteringen framöver. Det tycker vi att man från regeringens sida borde ha klarat ut.

I den delen söker vi efter ett nytt och mer rättssäkert förslag. Det gör vi tydligt i vår reservation 1 under punkt 2 som jag med detta yrkar bifall till.

Anf. 101 BARBRO HIETALA NORDLUND (s):

Fru talman! Även om det finns tre reservationer i utskottets betänkande framförs det i såväl motionstext som reservationstext att regeringens proposition i huvudsak är bra och efterlängtd. Det hörde vi också här för en stund sedan från de föregående två talarna.

Riksdagen har genom sitt tillkännagivande redan 1999 uttalat att regeringens arbete för att undanröja vissa problem med PUL måste verka med kraft både här hemma i Sverige och i det europeiska samarbetet. Justitiedepartementet har verkligen gjort det, fru talman, alltså verkat med kraft. Nationellt har man föreslagit flera åtgärder i syfte att förenkla regelverket, man har utvärderat och tillsatt Personuppgiftslagsutredningen, man har återkommit till oss i riksdagen regelbundet och man har också tillkallat en parlamentarisk referensgrupp. Vi är flera ledamöter som har kunnat följa departementets arbete fortlöpande.

I EU-samarbetet har man engagerat och sökt stöd för en revidering av EG-direktivet. Man har tillsammans med Finland, Österrike och England presenterat ett förslag till en missbruksinriktad modell.

Från svenskt håll, det ska väl erkännas, hade vi inledningsvis i varje fall förväntningar på den utvärdering som EU-kommissionen presenterade. I stället för ett omarbetat EG-direktiv står det klart att vi får leva med den nu gällande inom någorlunda överskådlig tid, som man har formulerat det. Men detta till trots, fru talman, har tiden och vunna erfarenheter i någon mening verkat för oss. Regeringen tar nu fasta på direktivets inbyggda möjligheter till modifieringar och till undantag. Man tar också fasta på de öppningar som kommissionen har uttalat i samband med att den gjorde den här utvärderingen.

KU stöder regeringens bedömning, precis som remissinstanserna gjorde när det gällde Personuppgiftslagsutredningens förslag. Vi är alltså överens om att regleringen kan lättas upp för sådana vardagliga behandlingar som inte innebär några större risker för kränkning av de registrerades personlighet. Jag tycker att propositionstexten innehåller mycket att beakta när det gäller diskussionen om avgränsningsfrågor, alltså avvägningar som med nödvändighet ligger till grund för vad som ska omfattas av en missbruksregel. Tiden medger inte några längre citat, men den som händelsevis inte har läst propositionen kan jag ändå rekommendera en läsning av proposition 173.

Jag ska ge några kommentarer till reservationerna. Centerpartiet lutar sig mot Lagrådets synpunkter angående svagheter omkring rättstillämpningen och vill att regeringen ska återkomma med ett nytt och säkrare förslag. Till Centerpartiet vill jag säga: Men kära då – den insikten har vi väl vid det här laget, och vi har också lärt oss att leva med det här. Oavsett om lagstiftningen kommer att vara utformad efter en hanteringsmodell eller efter, som i det nya förslaget, en missbruksmodell kommer man att stöta på tillämpningssvårigheter.

Vi är överens om att teknikutvecklingen går rasande snabbt. Det har vi talat om varje gång som vi har diskuterat personuppgiftslagen under tolv års tid. Vi har uttalat att vi vill ha en teknikberoende lagstiftning och att regleringen ska vara enkel. Jag håller med Centerpartiet i formuleringarna. Den ska vara så enkel som möjligt att tillämpa och efterleva. Samtidigt kräver vi, och det ska vi inte sticka under stolen med, att regleringen inte ska försvaga integritetsskyddet för den enskilde individen.

Alla de här kraven har regeringen balanserat i såväl lagtext som förarbetsuttalanden. Jag tror att vi beställde en tulipanaros, och vi fick det. Så känns det när jag tar del av materialet. Som med all ny lagstiftning sker utveckling genom rättspraxis. Datainspektionen har fått ett uttalat uppdrag att utarbeta vidare vägledning för tillämpning, och dessutom finns det så kallade riktlinjer angivna i propositionen. Sammanfattningen finns på s. 29, och det kan utgöra handlingsregeln. I slutändan blir det ändå i rättstillämpningen fråga om att väga motstående intressen mot varandra.

Fru talman! Folkpartiet anser att missbruksmodellen ska utvidgas ytterligare. Det är möjligt att så kommer att ske; det ligger i framtiden. Men med det förslag som ligger på bordet i dag har regeringen tänkt och använt sig av allt det utrymme som finns för att detta ska ske i enlighet med nuvarande EG-direktiv. Utskottet gör samma tolkning som regeringen.

Avslutningsvis måste det kanske sägas i det här sammanhanget: Jag känner inte till någon annan medlemsstat som vid sitt genomförande av direktivet har introducerat någonting som liknar vad vi menar med missbruksmodell. Sverige har gjort ett pionjärbete. Vi har gått före i syfte att utveckla en modern dataskyddslagstiftning, anpassad till dagens och med inriktning mot framtidens tekniska verklighet. Arbetet fortsätter – det var en fråga som Helena Bargholtz ville lyfta fram. Regeringen kommer i lämpliga sammanhang, till exempel till Artikel 31-kommittén och i möten med andra medlemsstater, att framföra synpunkter och krav på hur direktivet bör förändras.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.

Anf. 102 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag begärde replik närmast när jag hörde Barbro Hietala Nordlund tala om att *nu* har regeringen sett öppningar, *nu* har man agerat för att öppna den gamla personuppgiftslagen. Men det har tagit lång tid, fru talman. Om de här öppningarna inte är nya – och så är det inte – varför har det då inte varit möjligt att se dem tidigare? Vi har från Centerpartiets sida länge talat om att vi ska ta vara på möjligheterna, men man valde en svensk modell som blev extra krånglig. Man borde från regeringens sida ha försökt att skynda på det här arbetet.

Fru talman! Barbro Hietala Nordlund beskrev resan under de sju åren från 1999 tills i dag. Och vad kommer på vårt bord? Jo, det kommer ett förslag som beskrivs som tulipanaros. Det är både en del som handlar om den missbruksmodell som vi har eftersträvat och den gamla hanteringsmodellen. Exakt hur gränserna går kan vi inte säga i det här sammanhanget. Det är bekymret. Vi skulle egentligen ha önskat en ren missbruksmodell och att vi hade kunnat gå fram med en sådan. Där är det

tydligt vad som gäller. Missbruk ska också leda till ansvar i nästa skede. Men nu har man valt den här modellen och har, som jag ser det, fru talman, tagit väl lätt på Lagrådets signal med just den blandade tulipanarosen. Den är inte så enkel, och lagstiftning borde vara enkel. Delar inte Barbro Hietala Nordlund detta synsätt när medborgarna nu ska jobba i två miljöer? Det borde vi få ett svar på, fru talman.

Anf. 103 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Fru talman! Något tycker jag kanske att Kerstin Lundgren ska be-
sinna vad som har förevarit genom åren. Den missbruksmodell som Cen-
terpartiet tydligen har efterfrågat finns inte. Ingenstans i världen finns
den, och i Sverige har det pågått under hela den här tiden på olika sätt ett
arbete. IT-kommissionen hade bland annat ett uppdrag. Vad man har sagt
i de här sammanhangen är: Vad är en missbruksmodell? Den löser inte
de problem som vi kanske i olika sammanhang tror att den gör. Den
skapar nya.

Att renodla den och gå till ytterligheter innebär att allting som inte är
förbjudet är tillåtet. Så kan man ju inte ha det utan att man i så fall skulle
göra långa listor med vad som är förbjudet. Det skulle ju inte förenkla
någonting. EG-direktivet ger inget utrymme för en missbruksmodell, har
vi ju hävdat alltsedan den första personuppgiftslagsutredningen, Data-
skyddsutredningen, när vi skulle implementera direktivet. Där sades
entydigt från alla att direktivet inte gav utrymme för någon missbruks-
modell.

Sedan har tiden verkat för oss, sade jag. Jag sade inte att regeringen
nu har gjort något, utan det här har varit en lång process. Man har heller
inte lyckats få det stöd som hade behövts för att ändra ett direktiv i EG.
Man fick med sig några länder, och kommissionen har lyssnat. Det tyck-
er jag är det viktiga: Man har där gjort en del uttalanden till stöd för det
svenska arbetet. Samtidigt har man sagt att man inte kommer att göra
några förändringar av direktivet eftersom det tog så många år att utforma
det. Jag tror att det tog fem år, och det var ett väldigt slit. Jag vet inte om
jag törs använda uttrycket ”våga”, men man ger sig i alla fall inte lättvin-
digt in i ett sådant arbete igen. Tiden får verka, återigen.

Anf. 104 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jo, tiden lär nog få verka! Den har ju fått verka under de
sju år som har gått. Jag har inte sagt att man här och nu har hittat lös-
ningen, utan det har naturligtvis pågått under hela den långa processen.
Problemet är att man från början från regeringens sida inte ville se möj-
ligheterna att jobba vid sidan om den mycket rigida tolkningen, den tolk-
ning som man valde att göra i Sverige.

Från vår sida, fru talman, har vi ju till och med hävdat att vi helt
skulle avskaffa personuppgiftslagen och haft yrkanden om detta, för att
vi skulle komma vidare framåt. Nu har vi kommit en bit på väg i en
missbruksriktning, men problemet, fru talman, kvarstår: Missbruksmo-
dellen är bara ett undantag från den normala hanteringsordningen, hante-
ringsmodellen, och det gör att jag som brukare har oerhört svårt att be-
döma enligt vilken ordning jag ska hantera detta. Det skapar naturligtvis
inte någon enkelhet – inte för brukaren och inte heller, fru talman, för
den som ska pröva frågan i rättsligt hänseende om och när detta inträffar.

Anf. 105 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Fru talman! Nej, och det faktumet redogjorde jag för: Oavsett vilken modell man har eller vad man kallar den krävs det naturligtvis att praxis får växa fram.

Jag utgår ifrån att Kerstin Lundgren har tagit del av vad propositionen ger som handlingslinje. Det finns alltså fem punkter som kan ge mycket god vägledning i arbetet inledningsvis.

Jag är mycket medveten om vad Centerpartiet har presenterat för förslag genom åren, nämligen att avskaffa PUL, vilket vore detsamma som att lämna oss i ett laglöst land. Jag tror att Centerpartiets hållning i någon mån har bidragit till att underblåsa en del av kritiken och mistroendet mot personuppgiftslagen. Jag har stött på i debatter att forskare och annat sakkunnigt folk säger att personuppgiftslagen i sin utformning är betydligt bättre än sitt rykte. Då vill jag hävda att den blir allt bättre med tiden.

Anf. 106 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! När jag återkom till riksdagen 1998 var det två saker som vräktes över mig. Den ena var just frågorna om personuppgiftslagen. Den hade då nyligen trätt i kraft, och jag var inte så där väldigt väl påläst på den, även om jag försökte följa politiken under min tid i öknen, eller hur man ska säga.

Det var ett oerhört tryck från allmänheten. Mejlboxen fylldes och brev, telefonsamtal och så vidare kom kring de här frågorna. Man kan konstatera att det var mycket diskussion om skadade tummar och sådant där, och det ledde ju också till ett rättsfall. Det visade sig att vi hade varit alldeles för mycket av bror Duktig när det gällde att tillskapa personuppgiftslagen och att vi egentligen hade gått längre än vad man hade avsett med dataskyddsdirektivet.

Riksdagen har ju ett antal gånger behandlat de här frågorna, och man har gett regeringen i uppdrag att försöka omförhandla dataskyddsdirektivet. Men vi vet ju hur det är med det: Det tar väldigt lång tid att få fram förändringar i den typen av direktiv. Det arbetet måste så klart fortgå.

Det här ledde också så småningom fram till att vi hade mycket intensiva sjupartiöverläggningar på andra sidan vattnet här under förra mandatperioden. De kombinerades ibland med ganska goda luncher, men det viktiga var ju faktiskt att man skulle hitta vägen ut ur detta och hitta en annan modell. Så småningom tillsatte man också en utredning med samma handläggare som vi överlade med där, och man har hittat fram till en missbruksmodell, eller rättare sagt en modell som prövas inom dataskyddsdirektivets möjligheter. Det finner vi vara väl avvägt. Sedan kommer det förstås att dyka upp problem på vägen, men det kommer vi att få se i rättstillämpningen om det finns ytterligare problem eller luckor som behöver täppas till.

Fru talman! Jag blev lite konfunderad när Helena Bargholtz talade om att yttrandefrihetsgrundlagen var väldigt efter när det gäller utvecklingen på personuppgiftssidan. Faktum är ju att i § 7 står det att bestämmelserna i personuppgiftslagen inte gäller om de skulle stå i strid med bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

Sedan kan jag väl säga att en ytterligare källa till förvåning är att Folkpartiets representant i samrådsgruppen till Tryck- och yttrandefrihetsberedningen från sitt håll inte är särskilt benägen att göra förändring-

Anf. 107 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! Det var någon – Barbro, tror jag – som sade att PUL är bättre än sitt rykte, och om det kan man säga att det inte är så svårt.

Precis som Ingvar Svensson kastades jag in i den här debatten efter valet 1998. Farhågorna om vad PUL innebar var ju ganska alarmerande. Man skulle inte kunna publicera en hemsida där man talade om vad Chiles diktator hette på 70-talet, man skulle inte kunna publicera kommunfullmäktiges ledamöter och man skulle inte kunna ha en hemsida där man talade om att en arbetskamrat hade vrickat foten eller slagit tummen. Det föreföll vara så att PUL innebar att helt harmlösa personuppgifter inte skulle kunna publiceras på hemsidor, därför att man betraktade det faktum att man kunde läsa en hemsida utifrån EU-området som en överföring till tredjeland.

I konstitutionsutskottet fick vi av regeringen höra: Ja, detta är inte riktigt vettigt – ni har helt rätt i det – men tyvärr: EG-direktivet är skrivet på ett sådant sätt att det inte går att skriva en vettig lag. Vi får försöka göra det bästa av det.

I utskottet vek vi väl oss lite motvilligt för den juridiska expertisen, men hävdade att regeringen ändå måste försöka att dels få till en ändring av EG-direktivet men även se över om det inte går att ändra lagen i alla fall, åtminstone lite grann – en tulipanos, om man så vill. Och steg för steg har denna tulipanos ändå materialiserat sig till följd av de med tiden alltmer kreativa juristerna på Justitiedepartementet, kanske till och med med visst bistånd från konstitutionsutskottet.

Man kan i och för sig lite grann förstå Lagrådet, som lite surt i sitt yttrande anmärker på att man första gången sade att det här inte gick att göra – nu går det helt plötsligt. Ja, det är väl så som politiken fungerar ibland!

Det som förefaller har varit ganska avgörande – det vet ju inte jag egentligen – är det domstolsutslag i EG-domstolen där man helt fräckt säger att det inte föreligger någon överföring till tredjeland bara för att man publicerar något på en hemsida. Det är ju i sak ett väldigt förnuftigt ställningstagande. Vi hade ju den uppfattningen att man skulle gå efter det som stod i direktivet, men riktigt så tyckte inte EG-domstolen att man skulle se på saken.

Den kreativa politikutvecklingen har ju sina sidor. Just i det här fallet var det alldeles utmärkt att man kunde tolka direktivet på ett sådant förnuftigt sätt.

Det vi nu gör är det som regeringen för tillfället tror är möjligt att göra inom ramen för direktivet, och det är bra. Det innebär en ganska avsevärd förbättring. Om vi så småningom kan få till stånd en lagstiftning som både är logisk, begriplig och fullt ut förutsägbar får väl framtiden visa. Jag tror ändå att det är klokt av oss att nu rösta för utskottets förslag i betänkandet och mot reservationerna.

*Översyn av
personuppgiftslagen*

Anf. 108 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Jag var lite sen med att begära replik när Barbro Hietala Nordlund gjorde sitt inlägg och ska därför ta upp en sak där jag vill höra hennes synpunkter.

Först vill jag dock säga att det känns skönt att höra att både Mats Einarsson och Ingvar Svensson var lika förvirrade som jag kände mig när jag som ny ledamot 1998 kom in i riksdagen och fullständigt sköljdes över av PUL, något som jag under min tid som kommunalpolitiker aldrig hade hört talas om.

Jag vill knyta an till kommunalpolitiken. Vi har i en reservation från Folkpartiet talat om att vi tycker att det är viktigt att personuppgiftslagens konsekvenser för möjligheten till samhällsinformation på Internet uppmärksammas. I dag finns det fortfarande kommuner som vägrar att publicera vilka personer som sitter i till exempel kommunfullmäktige, i olika nämnder och så vidare om dessa inte gett sitt uttryckliga tillstånd.

Jag och Folkpartiet tycker inte att det är rimligt. Vi tycker att om man har ett offentligt uppdrag ska man också våga stå för det. Det ska inte vara möjligt att anonymt utöva ett förtroendeuppdrag i det allmännas tjänst. Därför vill vi att Datainspektionen får i uppdrag att ta upp frågan med Sveriges Kommuner och Landsting. Barbro Hietala Nordlund borde väl hålla med om att det är rimligt att alla vi som har offentliga uppdrag också ska våga stå för det offentligt.

Anf. 109 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Fru talman! Ja, absolut, och det har regeringen också tagit fasta på. Man gjorde en förändring i förordningen för att förtydliga detta, och det har också varit föremål för domstolsutslag. Det var ju en het fråga i samband med personuppgiftslagens införande.

Det som är motsägelsefullt i detta är att man ska inneha ett offentligt förtroendeuppdrag. Jag skulle vilja se den politiker i en kommunal nämnd eller i fullmäktige som vägrar låta sitt namn vara med. Det som i detta avseende ska göras är allaredan gjort, skulle jag vilja säga, i och med att regeringen vidtagit dessa åtgärder. Självklart skulle jag också vilja se den kommun som i dag har några skäl som förhindrar dem, utifrån personuppgiftslagen, från att publicera sådant som man vill göra offentligt. Ge mig exempel på det i så fall, Helena Bargholtz.

Det råder ingen tvekan om denna fråga, och det råder kunskap om den i kommunerna och landstingen. Jag kan se på min egen kommun att det inte är något problem.

Anf. 110 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Fru talman! Jo, uppenbarligen är det ett problem eftersom jag hört det från olika håll. Skillnaden är att det inte handlar om att kommunen *får* göra det. Vi vill att kommunerna *ska* göra det. De ska inte kunna slippa undan, utan det är självklart att de som har offentliga uppdrag också ska finnas tillgängliga på kommunens hemsida.

Jag ser att här finns nyansskillnader. Barbro Hietala Nordlund talar om att kommunerna ”får” göra det, medan vi vill gå ett steg längre. Det handlar om att kommunerna ”ska” göra det.

Anf. 111 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Fru talman! Det här blir en lite lustig debatt, tycker jag. Kommunerna har möjlighet att göra det. I annat fall får det bli fråga om en annan lagstiftning där vi går in och ålägger kommunerna på vilket sätt de ska låta sig komma till offentligt uttryck och publiceras i olika sammanhang.

Nog tycker jag att den kommunala självständigheten talar för att de själva väljer det sätt som är lämpligt. Det viktiga är att vi inte har en lagstiftning som hindrar dem i det avseendet. Det kan jag vara beredd att ta ansvar för, men jag är inte beredd att ålägga kommunerna att använda ett speciellt medium för att göra offentlighet av sina förtroendevalda eller sina beslut.

Anf. 112 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Fru talman! Vi kan konstatera att vi vill gå längre från Folkpartiets sida. Vi tycker att kommunerna ska åläggas att göra detta i den mån de inte gör det.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

13 § Vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län

*Vidgad samordnad
länsförvaltning i
Gotlands län*

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU38

Vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län (prop. 2005/06:193).

Anf. 113 HELENE PETERSSON (s):

Fru talman! Vidgad samordnad länsförvaltning på Gotland har pågått sedan den 1 januari 1998. Länsarbetsnämnden och skogsvårdsstyrelsen inordnas i länsstyrelseorganisationen. Det senaste beslutet om förlängning sträckte sig till och med utgången av 2006, och nu står vi inför samma val som när utskottet debatterade förlängningen med regionförsoket i Skåne och Västra Götaland. Ska vi avveckla? Ska vi förlänga? Eller ska vi permanenta?

Man kanske kan diskutera om det kan kallas försöksverksamhet när försöket pågått i snart tio år, men det finns i detta sammanhang ett särskilt skäl till den långa perioden, nämligen Ansvarskommitténs arbete. Det vore ologiskt att inte förlänga även denna försöksverksamhet till utgången av 2010 för att låta Ansvarskommittén ta ett samlat grepp över hur statens verksamhet ska vara utformad på regional nivå. Ansvarskommittén får också mycket erfarenhet att ta med i sina förslag utifrån en verksamhet som pågått under så pass lång tid, vilket kan vara en fördel. Kommittén har tid på sig till den 28 februari 2007.

Det har gjorts två utvärderingar under den tid som försöksverksamheten pågått. De flesta remissinstanser förordar att verksamheten ska permanentas. Några tycker emellertid att länsarbetsnämnden och skogsvårdsstyrelsen bör återgå till sina respektive huvudmyndigheter.

Det tar alltid tid innan en organisation sätter sig, vilket kanske är en av fördelarna med att försöket får längre tid på sig. Skälet till att ett enigt

utskott förordar förlängning är dock hänvisningen till Ansvarskommitténs arbete och att de båda försöken synkroniseras tidsmässigt.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 114 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! I denna del kan man göra det hela väldigt kort och enkelt. Vi har från vår sida haft synpunkter när det gäller frågan om den försöksverksamhet som kammaren beslutat om för Skåne län och Västra Götalands län. Vi har inte tyckt att den skulle fortsätta på det sätt som nu sker med försök utan i stället få en permanent lösning. Det handlar om direktvalda regionala organ.

I det här fallet handlar det om länsförvaltningen och en fortsatt försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning. Det är en helt annan fråga, en fråga som de facto naturligen också kommer att påverkas av Ansvarskommittén. Därför, fru talman, biträder även vi detta betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

14 § Säkerhet i vägtunnlar

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2005/06:TU10
Säkerhet i vägtunnlar (prop. 2005/06:168).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 16 §.)

15 § Nya mål i jämföringspolitiken

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2005/06:AU11
Nya mål i jämföringspolitiken (prop. 2005/06:155).

Anf. 115 MARYAM YAZDANFAR (s):

Fru talman! Det är nu dags att debattera arbetsmarknadsutskottets betänkande om nya mål i jämföringspolitiken. Ärendet behandlar regeringens jämföringsproposition med det nya övergripande målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

I propositionens namn hittar vi det centrala begreppet makt. Om vi utgår från att makten är relativt konstant kan vi konstatera att maktfördelning mellan kvinnor och män inte kan ske genom att den totala summan makt ökar. I stället måste kvinnor och män i olika delar av samhället ge avkall på viss makt för att makten ska bli jämnt fördelad.

Förutom det övergripande målet finns fyra delmål för jämställdheten i samhällets olika delar.

Det första är en jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattande.

Vi befinner oss just nu i en av världens mest jämställda parlamentariska församlingar. Därmed skulle somliga kunna tro att det första delmålet är uppfyllt. Men om vi i stället riktar blicken mot näringslivet och bolagsstyrelser ser vi att så inte är fallet. För att kvinnor ska kunna uppnå den reella makten krävs inflytande över vilka frågor som tas upp på dagordningen och vilka som avvisas, kunskap och tillgång till informella beslutsvägar och frihet från förtryckande behandling.

Det andra är ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Den bristande jämställdheten på detta område i dag gäller främst inte tillgången till utbildning eller tillgången till arbetsmarknaden utan skillnader i förutsättningar, möjligheter och villkor beträffande utbildning och betalt arbete samt det faktum att kvinnor fortfarande tjänar bara 82 % av männens lön. Här är det centrala att utbildningssystemet fortfarande är könssegregerat och att arbetsmarknaden är könsuppdelad.

Det tredje är en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjlighet att ge och få omsorg på lika villkor. Central i svensk välfärds- och jämställdhetspolitik är tanken att människor inte ska behöva välja mellan arbete och familj. Det ska vara möjligt att förena avlönat arbete med att ha familj för både kvinnor och män.

Det fjärde är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, tjejer och killar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Våldet som kvinnor utsätts för är den yttersta konsekvensen av mäns överordning och kvinnors underordning. Därför måste denna struktur och alla uttryck för fysiskt, psykiskt och sexuellt våld stoppas.

Anf. 116 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Herr talman! Ord som feminism, underordning och könsmaktsordning är ord som till sitt innehåll är viktiga och intressanta men som används på ett sätt som utesluter i princip alla andra politiska lösningar än traditionell vänsterpolitik. Det är något som också detta betänkande genomsyras av.

Moderaternas syn på jämställdheten utgår från alla människors lika värde och varje människas rätt till respekt för sin person, sina val och sina känslor. Ingen ska särbehandlas på grund av kön eller av andra skäl. Människor har rätt att bli betraktade som individer och inte som delar av en viss grupp som godtyckligt tillskrivs vissa egenskaper, behov eller förutsättningar. Vår politik för en verklig jämställdhet och frihet för kvinnor och män i Sverige utgår från vår grundläggande idé om alla människors frihet.

Det är en självklarhet att alla människor oavsett kön ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter på livets alla områden. Vi anser att detta både bör och ska vara det naturliga och övergripande målet i svensk jämställdhetspolitik.

Vi motiverar vårt övergripande mål på ett annat sätt än regeringen gör, och vi har förslag på andra delmål än de som regeringen föreslår. Jag kommenterar dem lite längre fram. Dessutom avvisar vi regeringens förslag om att inrätta en myndighet för jämställdhetsfrågor. Det är inte det samlade grepp som behövs. Moderaterna vill ha en sammanhållen, enhetlig lagstiftning snarast möjligt. Vi vill slå samman de olika ombudsmännen till en gemensam myndighet. Det är det tydligaste och mest fruktbara på längre sikt.

Herr talman! I en demokrati och rättsstat garanterar likheten inför lagen att alla medborgare behandlas lika och ges samma möjligheter men också att vi har samma skyldigheter. Något annat är otänkbart. Regeringens delmål om makt och inflytande har nu fokus på kvinnors och mäns rättigheter och möjligheter, men vart tog skyldigheterna vägen – för individen, för samhällsmedborgaren? För oss moderater är det en lika stor självklarhet att poängtera de skyldigheter vi som individer har gentemot varandra och samhället i övrigt som våra rättigheter.

Vårt första delmål blir därför: Kvinnor och män ska ha lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter i samhället.

Vi motsätter oss varje form av kvotering. Kvotering är matematisk rättvisa, något som riskerar att cementera en förlegad syn på att kvinnor behöver särskilda åtgärder för att ta sig fram. Vi tycker att det är precis lika fel att ta in en kvinna i en styrelse för att hon är en kvinna som att ta in en man för att han är man – eller någon med invandrarbakgrund, med funktionshinder och så vidare. Långsiktig, hållbar jämställdhet kräver i stället något annat. Det kräver attitydförändringar, och det går inte att lagstifta fram. Det krävs en öppen diskussion och ett ansvarstagande från oss alla.

Makten och inflytandet börjar i den egna vardagen, genom att man kan försörja sig själv och leva på sin lön. Det betyder att den kanske viktigaste formen av oberoende är att kunna leva på sin lön. Jämställdhetspolitiken handlar till stor del om att ge kvinnor lika möjligheter att skaffa sig den ekonomiska makt som män har. Därför är ekonomisk frihet bland de viktigaste jämställdhetsreformerna.

En av de viktigaste prioriteringarna är att bidra till ökade inkomster för kvinnor. Vi moderater föreslår en skatte- och bidragsreform som skulle innebära betydande skattesänkningar för främst låg- och medelinkomsttagare som arbetar deltid. Vilka är då det? Jo, det är kvinnorna.

Men ekonomiskt oberoende betyder mer än bara höjd lön. Vi vill också öka möjligheter för kvinnor att kunna göra lönekarriär och kunna bryta den manliga dominansen inom företagandet. Fler kvinnor borde få chansen att utvecklas inom sina valda yrken och ta sig uppåt på lönestegen i karriären. Det skulle också innebära fler kvinnor i sektorer som tidigare har varit förbehållna männen och på lång sikt bidra till en riktig, reell och hållbar jämställdhet.

I dag, herr talman, är mer än hälften av Sveriges yrkesarbetande kvinnor hänvisade till den offentliga sektorn som arbetsgivare och saknar i praktiken tillgång till en fri arbetsmarknad. Den offentliga sektorn har blivit en kvinnofälla. Om man en gång har hamnat där är det svårt att ta sig därifrån. Det finns inget att välja på.

Vi vill därför öppna för alternativ i vården, skolan och omsorgen. Gårdagens beslut här i kammaren om fri etableringsrätt för förskolor ger

en sådan möjlighet, och vi gläds, även om Socialdemokraterna med all kraft har motarbetat detta. Vi anser att det behövs mer av detta, inte mindre. Allians för Sverige föreslår en startlag som gör det möjligt för läkare, sjuksköterskor, undersköterskor och andra att skapa nytt och välja inom sin egen arbetsmarknad.

Inom Allians för Sverige föreslår vi också en skattesänkning för hushållstjänster. Vi vill införa en 50-procentig skattereduktion på utgifter för arbetskostnader upp till 100 000 kr. Det är märkligt att snart sagt alla utom Socialdemokraterna ser det positiva med vårt förslag om hushållstjänster. Senast var det fackföreningen HTF och Byggnads som tillsammans ställde sig bakom detta förslag. Min uppmaning här i dag är: Gör det ni också! Våga välja förnyelse, förnuft och framtidstro!

Vårt delmål om ekonomisk jämsällldhet är därför: Kvinnor och män ska ha lika möjligheter och villkor i fråga om utbildning, arbete och företagande för att kunna uppnå varaktig ekonomisk självständighet.

Moderaternas utgångspunkt är att både män och kvinnor vill arbeta och ta ansvar för sina liv, sina familjer och sina barn. Och att ha ett arbete är mer än bara ett sätt att dra in pengar till hemmet. Det är en viktig del av den personliga identiteten och självkänslan. Att underlätta för kvinnor att förvärsarbeta samtidigt som de skapar en familj är en viktig del av jämsällldhetspolitiken.

Ett första steg är att männen tar sin del av ansvaret för att sköta barn och hem, för att underlätta för kvinnor men också för att det har ett värde i sig. Men vi tror inte på tvingande lagstiftning i syfte att förmå fäder att ta ett större ansvar hemma, och vi avvisar alla förslag om kvoterad föräldraförsäkring. Däremot tror vi på incitament. Vi föreslår därför ett förvärsavdrag i kombination med föräldraförsäkringen. Den förälder i familjen som har den lägsta inkomsten får en skattereduktion när den andre föräldern, den med högre inkomst, tar ut sin föräldraledighet.

Vi vill dessutom göra det ekonomiskt möjligt också för mer högavlönade – det är oftast män, som vi vet – att vara föräldralediga, och vi accepterar regeringens förslag till höjning av taket i föräldraförsäkringen. Det skulle också, anser vi, förbättra kvinnornas incitament att gå tillbaka till arbetslivet. Men friheten att välja själv hur man vill sköta sin familj och sin fritid måste finnas kvar.

Därutöver vill vi ge möjligheter för kommuner att låta finansieringen av barnomsorgen till de allra minsta barnen tillfalla de föräldrar som själva väljer att låta sina barn vara hemma lite längre.

Vårt mål för det obetalda hem- och omsorgsarbetet ska vara: Kvinnor och män ska ha lika möjligheter att kombinera privatlivet med arbete, efter egna önskemål och förutsättningar.

Ett ökat inflytande över den egna situationen, främst på arbetsplatsen, skulle bidra till att förbättra hälsan hos många kvinnor. Det finns ganska gott om undersökningar som visar det. Därför är ökad mångfald inom offentlig sektor också ett steg mot ett friskare Sverige. Det finns en problematik kring kvinnligt och manligt i sjukvården som måste synliggöras. Dessutom är det, när vården utformas, viktigt att beakta den kunskap som finns om kvinnors och mäns olika konstitution, symtom och behov. Vi vill att hälso- och sjukvården ska kvalitetssäkras genom att vi har en samlad tillsynsorganisation och genom att vårdens förutsättningar för kvinnor och män mer tydligt lyfts fram i forskningen. Därför behövs det

ännu ett mål, och vi vill ha ett för hälsofrågor som lyder: Vård och omsorg ska vara tillgängliga på lika villkor för kvinnor och män.

Herr talman! Den socialdemokratiska regeringens misslyckande att rusta ett rättsväsende som inte tolererar brottslighet har till stor del bidragit till att våldet ökar, mot både män och kvinnor. Vi föreslår en rad konkreta åtgärder som syftar till att hejda våldet, att öka rättsväsendets kapacitet, att bekämpa brottsligheten och att öka tryggheten för alla.

Vi vill öka antalet poliser till 20 000 år 2010. Synliga poliser är viktiga för att öka tryggheten hos medborgarna och för att minska risken för att brott ska begås. Och för att öka antalet poliser och förbättra förutsättningarna för rättsväsendet och öka tryggheten för alla vill Moderaterna tillföra rättsväsendet 5 miljarder under de kommande tre åren.

En rättsstat som tydligt reagerar mot allt våld måste också ge kvinnor som blir misshandlade av närstående ett bättre skydd. Det ska inte längre råda någon tvekan om att kvinnomisshandel ska ge fängelsestraff. Straffen i Sverige måste höjas generellt. Överträdelse av besöksförbud måste straffas hårdare för att inskräpa allvaret i att utsätta människor för trakasserier och hot. Övervakningen av besöksförbud måste förbättras, till exempel genom att man använder elektronisk fotboja vid besöksförbud. Det ska finnas möjligheter till och resurser för att utrusta hotade kvinnor med larmpaket, skyddad identitet och, om det skulle behövas, livvakt. Allt det här är åtgärder som skulle öka tryggheten för kvinnor.

Det finns en rad områden där kvinnor och flickor upplever diskriminering som strukturell eller kulturell. Ett exempel är unga kvinnor i så kallade hederskulturer, men det finns också en förlegad syn på flickor och kvinnor i vår egen kultur. Unga flickor får ofta stå ut med glåpord och angrepp på sitt kön, i form av svordomar och förolämpningar. Detta förtryck är oacceptabelt oavsett bakgrund. Vi föreslår att brottet förolämpning ska falla under allmänt åtal. Det ska vara lika straffbart att anspela på någons kön eller sexualitet i allmänhet som på någons ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung, trosbekännelse eller homosexuella läggning. Ställer regeringens företrädare, ministern, upp på detta?

Lagstiftning, herr talman, är bara ett instrument för att tillförsäkra människor en rätt till frihet och frid. Därför är diskussionen om etik och moral lika viktig för att komma åt de problem som i dag drabbar främst kvinnor. Det går inte att lagstifta bort dåliga attityder, nedvärderande syn på kvinnor eller ett förtryckande beteende. Men det är nödvändigt att vi, genom opinionsbildning och öppen debatt, fokuserar på problemen och drar upp dem i ljuset för att på så sätt få den långsiktiga attitydförändring som ger varje människa möjlighet att forma sitt eget liv.

Vi föreslår ett sista delmål: Svensk lag ska gälla lika för kvinnor och män. Våld och brott ska inte tolereras, oavsett vem som råkar ut för det eller vem som utför det.

Herr talman! Moderaterna står naturligtvis bakom samtliga reservationer i betänkandet med moderata förtecken, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 117 TINA ACKETOFT (fp):

Herr talman! Detta är en stor dag. För om man får tro regeringen, med samarbetspartner, går jämställdhetspolitiken nu in i ett nytt skede.

Eller rättare sagt: Det gjorde den faktiskt redan när regeringen överlämnade propositionen *Nya mål i jämsällldhetspolitiken*.

Om det är någonting som gör mig misstänksam så är det när man får en rubrik i 36 punkters fetstil som innehåller något av orden ”nya”, ”extra”, ”speciellt”, ”bäst” eller något liknande. Då kan man vara ganska så säker på att det är så här: Innehåller det som man ska få folk att läsa inte någonting nytt gäller det att i alla fall sätta folk i rätt *frame of mind*, som man kallar det, när de får upp skrivelsen.

Och det är faktiskt mest gammal skåpmat. Tack och lov är vi i denna församling inte så lättduperade att vi går på någonting som ”nya” i 36 punkters fetstil.

”I jämsällldheten inget nytt” kanske skulle vara en bättre beskrivning av den här skrivelsen, men det kanske inte är fullt lika säljande. Vi vet nämligen redan allt som står här. Vi vet vilka brister som finns. Vi vet att vi har löneskillnader som är orättvisa – vi kan allt om dem. Vi vet att vi har en könssegregerad arbetsmarknad. Vi vet att män utövar våld mot kvinnor och barn. Vi vet att kvinnor har mindre makt än män, och vi vet att män generellt i allt är överordnade kvinnor. I den här kammaren är vi rörande överens om att vi inte vill ha det så.

Jämförelsevis, om man tänker på hur det ser ut i världen, har vi kommit en bra bit på vägen när vi talar om jämsällldhet i Sverige. Det är viktigt att säga. Man ska inte alltid utmåla någon domedagsprofetia. Jag tror inte att det blir trovärdigt i längden. Och kvinnor och män i Sverige är faktiskt hyfsat överens om vikten av jämsällldhet och om att allt annat faktiskt är orättvist.

Men om vi ska vara ärliga har inte kampen direkt varit någon kamp på ganska lång tid. Det har inte varit som så att män direkt har behövt förändra sitt beteende för att åstadkomma den jämsällldhet som vi nu har fått. Och det är inte så himla svårt för mig att förändra mitt beteende så länge jag egentligen inte behöver förändra någonting utan det bara är vackra ord.

En sak är faktiskt säker: Om vi vill gå vidare, om vi menar allvar med pratet om jämsällldhet, att vi ska dela lika på kapitalet och på makten och på ansvaret och på rättigheter och skyldigheter, måste det bli en förändring. Män måste maka på sina bakar från styrelsestolarna, och kvinnor måste äntra dem. Vi kvinnor måste också ha rätten att få vara i styrelserummen eller i militära sammanhang eller här i detta parlament just för att vi är de individer vi är, inte för att vi ska vara mjuka feminina buffer-tar mellan karlakarlar. Det är alltså i högsta grad tid för en förändring, ett nytt skede i jämsällldhetspolitiken.

Herr talman! Jag vet knappt var jag ska börja. Jag tror att regeringen vill väl, och jag tror att man faktiskt har haft någon typ av avsikt. Man vill åstadkomma en bred förändring med propositionen och betänkandet. Men det spretar värre än en okammad tuppkam. Det innehåller i princip bara ett enda nytt förslag, en ny myndighet! Har ni hört något så drastiskt? Det ska bli en ny myndighet.

Rent instinktivt kan man se att det kravet är ett rejält underkännande av en politik man tidigare själv har fört, och det är vi många som skriver under på. När jag nu har ministern här, vilket är en lika ovanlig som trevlig överraskning, kanske han kan förklara vari denna myndighets

uppdrag ska bestå. Det står att den ska bidra till att utveckla en effektiv jämställdhetspolitik.

Att bidra till att utveckla en effektiv jämställdhetspolitik borde man nästan kunna hoppas är ett grundläggande krav för alla myndigheter, att de på något sätt ska bidra till en effektiv politik inom sitt område. Något annat verkar tämligen huvudlöst. Jag ska inte uppehålla mig vid detta. Jag är tämligen övertygad om att jag inte kan övertyga jämställdhetsministern om att ännu en myndighet inte är vad vi kvinnor eller män behöver i Sverige.

Hur tydligt en myndighets uppdrag än skulle vara formulerat – notera att jag inte säger att det är så, men om det skulle vara så – kommer den inte att kunna ersätta verklig handlingskraft hos regeringen. Det finns nämligen redan myndigheter inom alla de områden som våra frågor berör. Vad regeringen i stället borde göra, om jag får drista mig till att ge jämställdhetsministern råd, är att ta ett särskilt ansvar för att myndigheterna ägnar sig åt det de ska inom jämställdhetsområdet och också att samordna det arbetet effektivt.

Det gäller att skapa den röda tråden i jämställdhetsarbetet som alla skriker efter i stället för att komma pytsande med småpengar hit och småpengar dit efterhand som massmedierna belyser någon ny krisuppgift som råkar bli månadens smak. Ett sådant arbete gör ingen speciellt lyckligt. Det gör att resultatet blir dyrt och dåligt.

Under en alliansregering blir det ingen ny myndighet. Däremot blir det en samordning mellan de myndigheter som finns. Låt mig också passa på att yrka bifall till reservation 27, så att vi har det svart på vitt. De pengarna och den kraften kan vi ägna åt att verkligen skapa konkreta åtgärder som minskar löneskillnaderna och skapar trygghet för kvinnor och barn som blir misshandlade eller våldtagna.

Herr talman! Det finns mycket jag vill säga. Det märks kanske. Jag vill ägna resten av min talartid åt en fråga som jag ändå tycker är viktigast inom jämställdhetsarbetet. Det finns grader i helvetet. Frågan är faktiskt livsviktig. Det handlar om mäns våld mot kvinnor och barn.

Dag efter dag sker det, i alla typer av hem. Det utförs av nyktra som onyktra. Det är män av om någon märklig anledning anser sig ha rätten att banka frun gul och blå. Varje år anmäls 60 000 fall av våld, hot och ofredande. Varje år anmäls över 10 000 fall av sexualbrott. Varje år mördas 16 kvinnor av sin partner, nuvarande eller före detta.

I går var det dags igen, och det följde samma mönster som vanligt. När kvinnan äntligen efter många år av hot och misshandel bestämmer sig för att gå, då klipper mannen till. Hon blev först skjuten för säkerhets skull, och därefter knivstucken. Som om inte det skulle vara nog var fyra av fem barn hemma, tror jag dessutom.

Alla siffrorna och morden undantagna har vi ett gigantiskt mörkertal. Det är väl det enda vi kan vara säkra på. Jag vet att vi alla är lika upprörda över detta. Men varje år får vi höra från regeringen att detta är ett prioriterat område.

Mycket har gjorts, men det återstår mycket att göra. Det ska jag också säga till regeringens försvar. Det är inte rätt att säga att man står handfallen, men mycket återstår att göra.

Man kan fråga sig vad ett mål som: Mäns våld mot kvinnor ska upphöra, egentligen säger. Är det någon mer än jag som får känslan av *pe-*

ace, love and understanding? Det är en vacker och fantastisk formulerad mening, men den ger ingenting. Hur ska mäns våld mot kvinnor upphöra?

Jag är inne på mitt andra exemplar av rapporten *Slag i luften* som kom år 2004. Det är en svidande rapport där regeringen inte bara får slag på fingrarna utan rakt i solar plexus över den politik som är förd på området. Det är inte bara det. Den kommer dessutom med en handfull konkreta åtgärder på hur man skulle kunna stoppa mäns våld mot kvinnor.

Jag skulle vilja passa på att återigen fråga ministern: Vad avser han att göra med denna fantastiska skrivelse? Folkpartiet plockade upp inte alla punkter men ett antal av deras förslag och infogade i vår politik. Vi driver de frågorna som verklig konkret politik.

Det ska införas familjevårdsenheter inom alla polismyndigheter så att vi verkligen får den samverkan som vi alla har talat så vackert om och en social myndighet som samverkar med Rikskriminalen, och så vidare.

Det ska finnas en kommunal brottsoffergaranti så att utsatta kvinnor och barn får det skydd de behöver. De ska inte behöva bli ihopplåstrade av kvinnor som i vanliga fall knypplar dukar och som nu ska knyppla ihop varandra. Staten ska ta ansvar för de brottsoffer som kvinnor och barn är.

Vi säger också att en haverikommission ska skapas varenda gång en kvinna blir mördad så att vi kan lära av de mönster vi hela tiden ser, och så vidare. Det ska finnas specialenheter med kompetens om mäns våld mot kvinnor och barn inom alla myndigheter som arbetar med frågan. Det är inte så svåra saker att omvandla till praktik.

Jag vill avsluta med att ställa en rak fråga till ministern. Vad avser ministern att göra med de konkreta, goda och enkla förslag som skulle kunna leda till att vi åtminstone inte nästa år igen behöver säga att vi hade 16–20 kvinnor som blev ihjälslagna av sina män, när vi faktiskt hade kunnat förhindra det?

Anf. 118 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till reservation 3 om de övergripande målen och reservation 27 om jämställdhetsmyndigheten.

Detta är en proposition och ett betänkande som handlar om målen för jämställdhetspolitiken. Då borde faktiskt debatten handla lite grann om idéerna bakom jämställdhetspolitiken och vad man egentligen vill.

Vi kristdemokrater har försökt att ta propositionen på allvar och har diskuterat igenom med varandra och också angett i en motion hur vi vill formulera jämställdhetspolitiska mål som passar i dagens samhälle och som sedan också leder till konkret politik.

Det finns en risk med jämställdhetspolitiska mål att det blir vackra ord, och sedan betyder de ingenting i praktiken. Vi är därför lite besvikna över att man inte hade en bättre tidsplanering och en bättre möjlighet att kunna remittera målen till olika utskott i riksdagen och få en rejäl beredning och engagemang från alla utskott som finns i riksdagen och diskutera: Vad innebär det här på vårt område?

I stället blev det snabbspår genom riksdagsmaskineriet för att klara en sen tidsplan på grund av en sen proposition. Det är ett arbete som inte skapar det breda engagemang som vi tycker är nödvändigt för den här

typen av proposition. Det ska ändå vara grunden för vad som sedan ska komma av konkretion.

Vi inom Kristdemokraterna vill nog påstå att vi kanske varit det parti som har jobbat igenom målen noggrannast av alla partier. Jag hoppas att ett undantag finns, och det är regeringen själv. Vi har självklart förslag till ett batteri av åtgärder i våra olika motioner. Men jag vill här ta fokus just på målformuleringarna och idéerna bakom jämställdhetspolitiken.

1994 års mål, som lades av den dåvarande borgerliga regeringen, var bra. Vi håller med om att tiden talar för en översyn av de målen. Men vi är inte helt nöjda med det principiella synsätt som redovisas av regeringen.

Utgångspunkten för den kristdemokratiska jämställdhetspolitiken är alla människors absoluta och okränkbara värde. Jämställdhet får inte reduceras till enbart en kvinnofråga. Det är ytterst en fråga om mänskliga fri- och rättigheter. Det handlar om kvinnors och mäns lika möjligheter att förverkliga sina rättigheter men även om deras skyldighet att respektera andras rättigheter.

Genom historien har kvinnors möjligheter att förverkliga sina rättigheter varit underordnade männens. Även om kvinnans ställning stärkts och hennes situation förbättrats, framför allt de senaste årtiondena, lever fortfarande strukturer, värderingar och attityder kvar som missgynnar och diskriminerar.

Vi kristdemokrater anser att vi med kraft måste arbeta för att undanröja de strukturerna, betraktelsesätten och värderingarna som förhindrar eller begränsar möjligheter, rättigheter och skyldigheter. Varken kvinna eller man får betraktas som objekt. Ingen får vara överordnad den andra. Båda har lika värde.

Vi hävdar rätten för alla att oberoende av kön få göra sina livsval. Det gäller exempelvis val som handlar om utbildning, arbete, livspartner, föräldraskap och boende. Varje skede av livet medför val. Rätten att göra dessa efter personliga önskemål får inte vara bunden till kön. Jämställdhetspolitikens syfte måste därför vara att undanröja sådant som förhindrar och försvårar fria val. Fokus ligger alltså på detta, och inte på att få ett lika utfall i alla lägen. Notera det!

Kristdemokraterna anser också att den i huvudsak radikalfeministiska analys som ligger till grund för regeringens förslag inte är en hållbar utgångspunkt för en allomfattande och väl fungerande jämställdhetspolitik. Det är inte tillräckligt att enbart fokusera på strukturella förhållanden, utan såväl analys som mål måste kompletteras med enskilda människors ansvar.

Det finns på något sätt två diken i jämställdhetsdebatten. Det ena koncentrerar sig enbart på strukturer och på någonting som ligger ovanför den enskilda människan. Det blir en fokusering på detta. Det andra diket man kan hamna i är det där man bara tittar på den enskilda människans val och agerande och glömmer strukturer och sådant som finns i samhället. Vi måste ha en jämställdhetspolitik som har båda sidorna – som diskuterar både maktstrukturer, värderingsstrukturer och det personliga, enskilda ansvaret i varje situation.

Politiker kan åtgärda problem på strukturell nivå och ta ansvar för det gemensamma. Men vi når inte fram till jämställdhet om inte också den enskilda människan tar sitt personliga ansvar. Ta exempelvis lönepoliti-

ken, där vi vet att kvinnor diskrimineras och har lägre löner. Där handlar det också om att personalchefen och arbetsgivaren tar sitt personliga ansvar för att försöka bryta de strukturer, traditioner och värderingar som finns och förändra dessa. De ska inte bara uppleva att det är någon annan som ska lösa frågan åt honom eller henne. Det gäller också den fackliga företrädaren och alla som är inblandade i lönebildningsprocessen.

Kristdemokraterna vill att jämsällldhetspolitiken ska bygga på en realistisk syn på människa och samhälle. Det är först när vi inser att det är våra egna kränkningar av andra människors värde som skapar och upprätthåller orättfärdiga strukturer och könsroller som vi kan verka för verklig jämsällldhet. Det måste ske både på en politisk, strukturell nivå och på en enskild nivå. Denna grundläggande insikt saknas, tycker vi, i regeringens proposition. Riksdagen bör därför fatta beslut om att det ska finnas andra mål än dem som regeringen har föreslagit som ska ligga till grund för jämsällldhetspolitiken.

Vi kristdemokrater föreslår att de mål som ska ligga till grund för denna politik ska vara följande:

Det övergripande målet ska vara, som tidigare, att kvinnor och män ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter på livets alla områden. Det är det övergripande målet enligt vårt synsätt.

Detta ska formuleras i fyra delmål. Dem vill vi formulera på följande sätt:

Kvinnor och män ska ha samma rätt, möjlighet och skyldighet att vara aktiva samhällsmedborgare och forma villkoren för beslutsfattandet.

Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning, egen försörjning och förmögenhetsbildning som ger egen ekonomisk trygghet livet ut.

Kvinnor och män ska ha möjlighet att ge och få omsorg på lika villkor.

Det sexualiserade könsrelaterade våldet ska upphöra.

Principerna bakom detta är: Vad är statens roll i sammanhanget? Vi tycker att det är otydligt i regeringens propositioner. Staten har en roll att spela, men staten är inte hela samhället och kan inte lägga sig i allt. Vad är den enskilda människans område? Vad är familjernas område? Vad ska vara familjens beslutanderätt?

Exempelvis finns det en stor risk att den typ av målformuleringar som regeringen har leder fram till förslag om tvångskvotering av föräldraförsäkring där man inte respekterar familjens suveränitet att fatta beslut om sådana saker.

Det handlar också om respekten för det civila samhället, som vi inte heller tycker kommer fram i en del av resonemangen i propositionen. Det handlar om lika rättigheter och möjligheter, och inte alltid om att vara fixerad vid lika utfall. Vi väljer olika i livets olika skeden, och vi måste respektera detta.

Jag vill ta några exempel på det. Vi skriver i vårt mål om vikten av egen ekonomisk trygghet livet ut medan man i propositionen talar om ekonomisk självständighet. Vi tror inte att någon människa är helt självständig. Vi lever i relationer med andra människor. Vi lever också i beroende av staten och politiken. Vi är beroende av bidrag och liknande saker. Vi kan inte tala om ekonomisk självständighet. Däremot kan vi tala om att skapa egen ekonomisk trygghet.

Ett konkret exempel som det resonemanget leder fram till är att vi har ett pensionssystem som medger möjlighet för den ena parten att slå ihop och dela lika på sin premiepension med exempelvis maken som jobbar mindre när barnen är små. Vi vet att fler kvinnor jobbar mindre när barnen är små. Vi tycker att pensionspoängen automatiskt borde delas när barnen är små och att man får begära det aktivt om man inte vill ha det så. I Sverige är det tvärtom. Man måste aktivt begära det, och man förlorar pengar på det också.

Ett exempel på att man tar hänsyn till människors olika val men försöker skapa en egen ekonomisk trygghet livet ut är ett rättvisare pensionssystem som tar hänsyn till hur verkligheten ser ut, för närvarande i alla fall.

Jag vill också ta upp det sista målet, om att det sexualiserade könsrelaterade våldet ska upphöra. Regeringen vill gå ifrån detta och välja en annan formulering. Regeringen föreslår en relativt stor förändring av den målformulering som berör frihet från sexualiserat könsrelaterat våld. Kristdemokraterna anser i likhet med flera remissinstanser, bland andra Statens folkhälsoinstitut, Länsstyrelsen i Stockholms län, Sveriges kvinnolobby och RFSL att regeringens förslag innehåller flera brister och att den tidigare målformuleringen är bättre.

Regeringen frångår dels det väletablerade begreppet sexualiserat våld, dels tillskapar den ett mål som i sin formulering inte är könsneutral och som exkluderar allt annat våld i nära relationer än just mäns våld mot kvinnor.

Dessutom fokuserar regeringen ensidigt på den kroppsliga integriteten och riskerar därmed att förbigå och glömma det psykiska våld som ju är en del av det sexualiserade könsrelaterade våldet.

Detta var några exempel på varför vi vill ha andra formuleringar av målen än dem som regeringen har föreslagit.

Jag ska avsluta med att kort nämna att vi självfallet också avvisar förslag om inrättandet av en ny jämställdhetspolitisk myndighet. Det är en otydlig definition av myndighetens uppgift, och vi tror som sagt inte att en ny myndighet är lösningen på problemen. Tvärtom riskerar det att göra så att andra organ och andra myndigheter slappnar av och inte är lika aktiva om man lägger över detta på en annan myndighet. Därför avvisar vi alltså detta.

Jag yrkar bifall till reservationerna 3 och 27.

Anf. 119 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Herr talman! *Nya mål i jämställdhetspolitiken* är rubriken på det betänkande som vi debatterar i dag. Det är ett gemensamt förslag från Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet.

Från Vänstern ser vi detta som ett steg i rätt riktning. Vi är övertygade om att förslagen kommer att skärpa den framtida jämställdhetspolitiken.

För oss har det varit viktigt att politiken tydligt utgår från ett maktperspektiv och inte från en analys om att det är brister hos individerna som gör att kvinnor får sämre förutsättningar än män. Det handlar om makt. Det handlar om strukturer som systematiskt innebär att kvinnor drar det kortaste strået. Oavsett om vi talar om makt, inflytande, till-

gångar till resurser och positioner, rätt till kroppslig integritet eller rätt till sin sexualitet är det konsekvent så att kvinnor underordnas män.

Det betyder inte, som några av de borgerliga partierna hävdar, att individen inte skulle ha något ansvar. Tvärtom är konsekvensen av en sådan analys att kvinnors rättigheter är en samhällsfråga, att vi alla har ansvar för att ta itu med detta och att vi alla omfattas av de här strukturerna och även på olika sätt upprätthåller dem.

Just på grund av det faktum att det handlar om strukturer som formas av underliggande värderingar som vi alla är bärare av måste vi också ha en politik som mycket medvetet lägger upp en struktur för arbetet och gör att vi systematiskt kan bekämpa könsorättvisor. Vi får inte tappa bort maktperspektivet.

Därför tycker vi att den målstruktur som man nu föreslår är bra. Den innehåller en övergripande formulering om att kvinnor och män ska ha samma makt. Man kompletterar den med delmål och bryter sedan ytterligare ned det hela i etappmål och indikatorer. Detta gör att man kan följa upp och utvärdera politiken. Vi menar att detta ger förutsättningar för en tydligare koppling än man har haft tidigare mellan mål, insatser och resultat. Det är ett steg i rätt riktning, och det är ett bra steg.

Men vi från Vänstern hade också gärna sett att vi hade tagit ett ännu större kliv.

Den bärande metoden i regeringens arbete är ju jämställdhetsintegrering. Det är en metod som har sin självskrivna plats. Den innebär att alla verksamhetsområden och alla politikområden ska omfattas av ett jämställdhetsuppdrag, och man ska ha ett jämställdhetsperspektiv.

Men vi tycker inte att det är tillräckligt. Har man ett jämställdhetsarbete som alltför mycket bygger på mainstreaming riskerar man att få ett för svagt mandat. Allas ansvar riskerar att bli ingens ansvar. På så sätt riskerar man att halva befolkningens rättigheter kommer på undantag.

Vi har ju sett konkreta exempel på att det blir konflikter. Vi såg det när Mona Sahlin var jämställdhetsminister. Då ville hon se en individualiserad föräldraförsäkring. Fackministern som hade ansvaret för föräldraförsäkringen hade en annan uppfattning, och resultatet blev att det feministiska perspektivet, jämställdhetsperspektivet, fick stå tillbaka. Det är självklart att sådana konflikter uppstår.

Det handlar lite grann om att välja sida, och det har vi gjort. Därför har vi förslag på att gå ytterligare längre när det gäller organiseringen. Vi skulle vilja se en mer feministisk profil på den. Vi vill att jämställdhetsministern ska ha ett eget departement och ett övergripande mandat att driva de här frågorna. Vi skulle vilja se en jämställdhetsrevision som har till uppgift att granska myndigheter och statlig verksamhet och även regeringens hantering av jämställdhetspolitiken. Vi skulle vilja ha en jämställdhetsförordning på samma sätt som man har inom integrationspolitikens område för att förtydliga myndigheternas uppdrag. Det här är saker som vi utvecklar i vår reservation nr 25 som jag yrkar bifall till.

Men detta är som sagt ett gemensamt förslag från Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet.

Medan Tina Acketoft raljerade och undrade vad som har hänt under den här mandatperioden satt jag och funderade och kom lite snabbt på ett tiotal punkter av väldigt strategisk betydelse som vi har hunnit med och kommer att hinna med den här mandatperioden. Det handlar om rätt till

heltid. Det kommer vi att verkställa. I arbetsmarknadsutskottet har vi redan justerat när det gäller tidsbegränsade anställningar. Vi har tillskjutit resurser till den offentliga sektorn. Det är kvinnors arbetsplatser. Vi kommer att presentera en nationell handlingsplan mot lönediskriminering. Vi kommer att presentera en nationell handlingsplan mot människohandel och trafficking. Vi har tillskjutit resurser till kvinnojourerna, till skyddat boende. Vi har utbildat i rättsväsendet. Vi har skärpt sexualbrottslagstiftningen. Det går att göra en lång, lång lista.

Jag tycker tyvärr att Tina Acketoft raljerade och hade lite substans i sin argumentering, särskilt när det gäller mäns våld mot kvinnor. Där fick vi höra en sarkastisk beskrivning. Det är lite förvånande med tanke på att det enda förslag som Folkpartiet självt har är en utredning när det gäller en brottsoffergaranti. Det landade denna verbala kritik på.

Jag kan hålla med Stefan Attefall. Det är en mycket intressant motion från Kristdemokraterna. Den är väl genomarbetad och läsvärd. Kristdemokraterna har verkligen tänkt till utifrån sina grundvärderingar och hur ni ser på feminismen och jämställdheten. Jag håller inte med, men den är läsvärd. Kristdemokraterna har tagit det här på allvar. Men tyvärr är det fortfarande så att man utgår mycket från familjen och inte ser personerna som individer. Jag tycker också att man bommar maktperspektivet.

Moderaterna har en rad konserverande förslag. I stället för att ge kvinnor samma rätt som män att arbeta heltid vill man göra skattesänkningar så att kvinnor kan fortsätta att arbeta deltid. Man gör det lite mindre orättvist.

Tittar man sammantaget på vad den borgerliga alliansens jämställdhetspolitik är kan man konstatera att ni inte är överens om definitionerna, ni är inte överens om analyserna, ni inte är överens om målsättningarna och inte om de politiska förslagen förutom på tre punkter. Ni vill inte ha någon jämställdhetsmyndighet. Det är ni överens om. Sedan är ni överens om att ni vill privatisera vården och omsorgen, och sedan vill ni använda skattepengar till hushållsnära tjänster. Dessa förslag bommar fullständigt jämställdhetsambitionen och är konserverande.

Det är inte så att kvinnor tjänar mindre därför att de arbetar i offentlig sektor. Kvinnor har en uppsjö arbetsgivare att välja mellan på hotellsidan, när det gäller restauranger, barer, butiker och affärer. Orsaken till att kvinnor har lägre lön än män är att de är kvinnor. De diskrimineras för att de är kvinnor. Detta grundläggande faktum har inte den borgerliga alliansen tagit till sig, eller åtminstone inte låtsats om. Det är dessutom så att den offentliga sektorn är orsaken till att svenska kvinnor har en mycket högre förvärvsfrekvens än vad man har i andra länder. Den förvandlar oavlönat arbete till avlönat arbete och ökar kvinnors självständighet. Därför är en offentlig sektor, vård och omsorg i offentlig regi, en grundbult för jämställdheten.

Sedan har vi det här underbara förslaget om en skatterabatt på hushållsnära tjänster. Det handlar om att skattepengar ska användas till att friska, välbeställda personer ska få hjälp med städning i sina hem. Det är ett förslag som fullständigt saknar maktperspektiv. I stället för att ta den diskussion som man måste ta om man menar allvar med jämställdheten, nämligen att männen måste gå in och ta sitt ansvar för det oavlönade arbetet, lämnar den borgerliga alliansen den konflikten helt åt sidan. I stället ska man lyfta in en tredje person som ska komma in hos vissa

välbeställda och ta hand om de här arbetsuppgifterna. Det behövs inte särskilt mycket fantasi för att förstå att merparten av de personerna kommer att vara kvinnor ur arbetarklassen. Det är konserverande ur både köns- och klassperspektiv och bommar som sagt jämställldhetsmålet fullständigt.

Dessutom är det dyrt. Riksdagens utredningstjänst har räknat ut att vi förlorar 1,25 miljarder i skattebortfall på hushållsnära tjänster, och det skapar 2 000 nya arbetstillfällen. För samma summa pengar kan man anställa 5 000 lokalvårdare eller vårdbiträden i offentlig regi. Det är så, herr talman. Det här med jämställldhetspolitik är inte alliansens bästa gren.

Anf. 120 TINA ACKETOFT (fp) replik:

Herr talman! Kritik gör alltid ont. Jag antar och hoppas att det var därför Camilla Sköld Jansson antog det här typiskt manliga maktspråket genom att förminska det jag sagt och kalla det för raljant. Tydligt stoppade det dessutom på något sätt så att hon inte heller hörde att jag sade att mycket gott har gjorts av regeringen när det gäller våld mot kvinnor, både av justitieministern och av andra ministrar.

Men faktum kvarstår. Om vi tittar på *Slag i luften* från 2004 var det en svidande kritik som utdelades när man skulle utvärdera kvinnofridsreformens förslag. Folkpartiet tog till sig de förslag som kom från *Slag i luften*. Jag förstår att Camilla Sköld Jansson inte läser alla våra motioner, skrivelser och så vidare. Men där lägger vi in saker som de föreslår i den här utredningen i vår politik, till exempel haverikommission var gång en kvinna blir mördad och familjevåldsenheter inom alla polismyndigheter så att vi får den samverkan som jag vet att vi båda vill ha.

På punkt efter punkt har vi gått igenom vår politik och arbetat in de här förslagen. Det var därför jag frågade ministern direkt vad han avser att göra med de här förslagen. Det var inte så att jag raljerade. Jag var väldigt tydlig med att ni har gjort mycket. Men mycket finns kvar att göra. Vad avser man ta för nästa steg?

Det var bara det jag ville förtydliga för Camilla Sköld Jansson eftersom hon uppenbarligen missade det inlägget.

Anf. 121 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är en bra regel när man för fram kritik att man också har konstruktiva förslag och att man lägger in det i diskussionen. Jag tycker nog fortfarande att Tina Acketofts första anförande var raljant. Jag välkomnar att du preciserar era förslag.

Sedan är det så att det går att göra mer. Självklart är det så. Det kommer att kunna sägas vilken regering som än sitter vid makten. Jag är trygg med att den politik som har förts har fört frågorna åt rätt håll och har gett resultat. Men det finns mer att göra.

När det gäller mäns våld mot kvinnor tycker vi till exempel att det är på sin plats att göra en kostnadsberäkning av vad mäns våld mot kvinnor kostar. Vi vill fortsätta att jobba med kvinnojourerna och inrätta särskilda resursjourer. Det finns en rad alternativ.

Jag tycker att det är lite svagt och kan inte förstå hur man kan säga att skatterabatt på hushållsnära tjänster är jämställldhetspolitik, att anställa

2 000 kvinnor för 1,25 miljarder. På vilket sätt förändrar det maktbalansen mellan kvinnor och män?

Anf. 122 TINA ACKETOFT (fp) replik:

Herr talman! Det är lite roligt att Camilla Sköld Jansson nu väljer att byta ämne, till hushållsnära tjänster. Vi kan gärna diskutera det – vi brukar göra det. Det är ett tydligt tecken på att vi har helt olika åsikter vad gäller hushållsnära tjänster. Nej, jag ser inte hushållsnära tjänster som en jämsällldhetsfråga – jag ser det som en tillväxtfråga, som dessutom har jämsällldhetsaspekter. Men det är en annan sak.

Det var skönt att höra att Camilla Sköld Jansson efterlyste konstruktiva förslag i sitt anförande. Hon fick dem, och nu efterlyser hon dem igen. Jag kan ta dem igen:

Familjevåldsenheter inom alla polismyndigheter så att vi får samverkan, kommunal brottsoffergaranti, så att kvinnor inte behöver plåstra ihop varandra på frivillig basis, haverikommission varje gång en kvinna blir mördad, ett nationellt personsäkerhetsprogram, kunskap om könsmaktsordningen och våldsprcess hos alla myndigheter och rättsväsende som berörs av frågan, specialenheter med kompetens om mäns våld mot kvinnor och barn och så vidare.

Det finns på punkt efter punkt efter punkt saker som jag lovar att vi kommer att arbeta för efter en alliansseger i det val som kommer.

Anf. 123 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Herr talman! Då fick vi höra förslagen en gång till. Jag efterfrågade inte dem, utan jag tackade för att Tina Acketoft talade om sina konkreta förslag.

Visst finns det ett jämsällldhetsperspektiv när det gäller hushållsnära tjänster, men det är ett omvänt jämsällldhetsperspektiv. Jag menar att det är ett antifeministiskt krav, som konserverar könsrollerna mellan män och kvinnor. Det bommar fullständigt det kanske absolut viktigaste vi har att göra när det handlar om maktbalansen mellan kvinnor och män, fördelningen av resurserna mellan kvinnor och män, nämligen att få till en jämnare fördelning av det oavlönade arbetet. Det här förslaget motverkar det. Det är kontraproduktivt.

Anf. 124 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Jag tackar först Camilla Sköld Jansson för de trevliga orden om vår motion – hoppas att hon har haft en trevlig läsning. Vi kristdemokrater försöker vara seriösa.

Det som är intressant är att du säger att oppositionen och allianspartierna inte är överens om jämsällldhetspolitiken. Nej, vi har ännu inte skrivit ihop oss om jämsällldhetspolitiken helt och hållet. Men det finns många viktiga beståndsdelar som vi har gemensamt.

Hela ditt anförande, Camilla Sköld Jansson, var att räkna upp allt som inte står i propositionen och som inte har genomförts, sådant som ni fortfarande inte är överens om med Socialdemokraterna. Du har också reservationer i det här betänkandet om sådant som du tydligen inte har fått igenom i regeringsförhandlingar. Det ska exempelvis utredas en vetenskaplig metod för att genomföra en nationell kostnadsberäkning av mäns våld mot kvinnor och barn. Vad jag vet har en företrädare i ditt

parti också dragit slutsatsen att det ska bli en mansskatt på detta. De här förslagen har du inte fått igenom ännu.

Det finns skillnader mellan regeringsalternativen och även inom oppositionen.

Det är riktigt att vi fokuserar mycket på familjen. Familjen är någonting naturligt, någonting viktigt i människans liv, och vi måste respektera de val som självständiga människor gör inom familjens ram. Det är det som är skillnaden mellan kristdemokrater och vänsterpartister. Ni brukar prata om död åt familjen, och vi säger leve familjen.

Anf. 125 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Herr talman! Ett av de stora problemen, som också gör att vi har stora brister i jämställdheten, är just att man har kärnfamiljen som en grundtanke, att mannen är huvudförsörjare och kvinnan är biförsörjare och ska tillföra lite fickpengar till familjen. Därför är en viktig del i att komma framåt när det gäller jämställdhetspolitiken att se kvinnor och män som individer.

Jag räknade upp, och kan gärna göra det igen, det som vi har åstadkommit under den här mandatperioden. Det är mycket.

Vi kommer att införa stärkt rätt till heltid. Vi kommer att begränsa de otrygga anställningarna. Vi har tillfört resurser till kvinnors arbetsplatser. Vi kommer att sjösätta en nationell handlingsplan mot lönediskriminering. Vi har tillfört resurser till kvinnojourerna. Vi har tillfört resurser till skyddat boende. Vi har utbildat rättsväsendet i de här frågorna. Vi har ändrat sexualbrottslagstiftningen. Det är en lång rad med krav som vi har åstadkommit.

Hitintills är det som den borgerliga alliansen har presenterat två gemensamma krav, vad jag har sett: privatisera den offentliga sektorn och inför hushållsnära tjänster.

Anf. 126 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Det fanns också ett tidigare gemensamt krav. Vi ville ha en lag som ålägger kommunerna att ordna exempelvis kvinnojourverksamheter. Det röstade Camilla Sköld Jansson emot, liksom socialdemokrater. Det var ett gemensamt krav bara för någon dag sedan här i kammaren.

Det är riktigt att vi värnar om familjen, inte en familj där någon ska vara underkuvad någon annan. Vi behöver små, nära naturliga gemenskaper, inte minst för barnens skull. Om människor i de miljöerna fattar kloka, självständiga beslut ska jag som politiker respektera de besluten.

Skillnaden mellan kristdemokrater och vänsterpartister är att ni har ett uppifrånperspektiv. Ni vill laga och rätta uppifrån, så att det ska bli på ett visst sätt. Då är ni nöjda. Vi säger: Undanröj hindren så att människor kan leva jämställt! Det är skillnaden, och den skillnaden är jag stolt över.

Anf. 127 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Herr talman! Vi tycker att det är viktigt att se kvinnor och män som individer. Jag konstaterar att jag hade fel: Ni har inte två förslag – ni har tre förslag.

(forts. 17 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.56 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

16 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU19 Minoritetsfrågor

Punkt 1 (Övergripande frågor)

1. utskottet

2. res. 2 (c)

Votering:

204 för utskottet

15 för res. 2

29 avstod

101 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 s, 41 m, 1 fp, 23 kd, 20 v, 13 mp, 1 -

För res. 2: 15 c

Avstod: 1 s, 28 fp

Frånvarande: 38 s, 14 m, 19 fp, 10 kd, 8 v, 7 c, 4 mp, 1 -

Punkt 2 (Omnämmande av de nationella minoriteterna i regeringsformen)

1. utskottet

2. res. 3 (v, fp, c, mp)

Votering:

180 för utskottet

83 för res. 3

2 avstod

84 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 44 m, 25 kd

För res. 3: 32 fp, 21 v, 16 c, 13 mp, 1 -

Avstod: 1 s, 1 -

Frånvarande: 32 s, 11 m, 16 fp, 8 kd, 7 v, 6 c, 4 mp

Punkt 4 (Stöd)

1. utskottet
2. res. 7 (v, mp)

Votering:

195 för utskottet

36 för res. 7

34 avstod

84 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 44 m, 25 kd, 15 c

För res. 7: 21 v, 1 c, 13 mp, 1 -

Avstod: 1 s, 32 fp, 1 -

Frånvarande: 32 s, 11 m, 16 fp, 8 kd, 7 v, 6 c, 4 mp

Punkt 5 (ILO-konvention 169 om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder)

Yrkanden:

1. utskottet

2. utskottets förslag med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. K359 yrk. 1 och 2 (v, kd)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 7 (Fler nationella minoriteter)

1. utskottet

2. res. 12 (kd, fp, c, mp)

Votering:

175 för utskottet

87 för res. 12

3 avstod

84 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 44 m, 19 v, 1 -

För res. 12: 32 fp, 25 kd, 16 c, 13 mp, 1 -

Avstod: 1 s, 1 v, 1 mp

Frånvarande: 32 s, 11 m, 16 fp, 8 kd, 8 v, 6 c, 3 mp

Punkt 9 (Utbildning)

1. utskottet

2. res. 14 (fp)

3. res. 15 (v)

Förberedande votering:

32 för res. 14

22 för res. 15

211 avstod

84 frånvarande

Kammaren biträdde res. 14.

Prot. 2005/06:121
11 maj

Huvudvotering:
196 för utskottet
32 för res. 14
38 avstod
83 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 112 s, 44 m, 25 kd, 15 c
För res. 14: 32 fp
Avstod: 21 v, 1 c, 14 mp, 2 -
Frånvarande: 32 s, 11 m, 16 fp, 8 kd, 7 v, 6 c, 3 mp

Punkt 14 (Särskilt om den romska minoriteten)

1. utskottet
2. res. 22 (v, mp)
Votering:
229 för utskottet
37 för res. 22
83 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 112 s, 44 m, 32 fp, 25 kd, 16 c
För res. 22: 21 v, 14 mp, 2 -
Frånvarande: 32 s, 11 m, 16 fp, 8 kd, 7 v, 6 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU24 Allmänna helgdagar, m.m.

Punkt 1 (Dispositiva helgdagar)

1. utskottet
2. res. 1 (mp)
Votering:
250 för utskottet
15 för res. 1
84 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 111 s, 44 m, 32 fp, 25 kd, 21 v, 16 c, 1 -
För res. 1: 14 mp, 1 -
Frånvarande: 33 s, 11 m, 16 fp, 8 kd, 7 v, 6 c, 3 mp

Punkterna 2–8

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU32 Ett ökat samiskt inflytande

Punkt 3 (Icke renägande samers villkor)

1. utskottet

2. res. 3 (c)

Votering:

245 för utskottet

17 för res. 3

2 avstod

85 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 44 m, 32 fp, 25 kd, 21 v, 12 mp, 1 -

För res. 3: 16 c, 1 mp

Avstod: 1 s, 1 -

Frånvarande: 33 s, 11 m, 16 fp, 8 kd, 7 v, 6 c, 4 mp

Punkt 7 (Öppna samebyar)

1. utskottet

2. res. 7 (fp, mp)

Votering:

219 för utskottet

46 för res. 7

1 avstod

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 44 m, 25 kd, 21 v, 16 c, 1 -

För res. 7: 32 fp, 14 mp

Avstod: 1 -

Frånvarande: 32 s, 11 m, 16 fp, 8 kd, 7 v, 6 c, 3 mp

Punkt 8 (Samlat anslag till Sametinget)

1. utskottet

2. res. 8 (fp, c)

Votering:

216 för utskottet

48 för res. 8

2 avstod

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 44 m, 25 kd, 21 v, 14 mp, 1 -

För res. 8: 32 fp, 16 c

Avstod: 1 s, 1 -

Frånvarande: 32 s, 11 m, 16 fp, 8 kd, 7 v, 6 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU37 Översyn av personuppgiftslagen

Punkt 2 (Nytt mer rättssäkert förslag)

1. utskottet

2. res. 1 (c)

Votering:

247 för utskottet

16 för res. 1

2 avstod

84 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 44 m, 32 fp, 25 kd, 21 v, 13 mp, 1 -

För res. 1: 16 c

Avstod: 1 s, 1 -

Frånvarande: 32 s, 11 m, 16 fp, 8 kd, 7 v, 6 c, 4 mp

Punkt 5 (Utvidgning av missbruksmodellen)

1. utskottet

2. res. 3 (fp)

Votering:

233 för utskottet

32 för res. 3

1 avstod

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 44 m, 25 kd, 21 v, 16 c, 14 mp, 1 -

För res. 3: 32 fp

Avstod: 1 -

Frånvarande: 32 s, 11 m, 16 fp, 8 kd, 7 v, 6 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU38 Vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU10 Säkerhet i vägtunnlar

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Nya mål i
jämställdhetspolitiken*

17 § (forts. från 15 §) **Nya mål i jämställdhetspolitiken** (forts. AU11)

Anf. 128 MARGARETA ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservationerna nr 5 och nr 23. Jag står givetvis bakom alla andra reservationer där Centerpartiet finns med, men jag nöjer mig med att yrka bifall till dessa.

Annika Qarlssoon kommer också att ta upp en del av de mer konkreta förslagen från Centerpartiet i sitt anförande om en liten stund.

Frågan om jämsällldhet innebär för mig och för Centerpartiet lika möjligheter och lika ansvar för alla människor. Det här är alltså en väldigt viktig fråga och avgörande i många lägen för hur vårt samhälle ska utveckla sig.

Vi har olika roller. Vi har mansroller och kvinnoroller. Det är den utgångspunkt jag kommer att välja för det här anförandet, för politiken kan inte ändra på vissa av de ganska djupt nedärvda, ganska djupt inrotade rollerna.

Mansrollen, vad innebär den? Macho, svala relationer. Den leder till för tidig död. Jag tycker kanske inte att mansrollen är någonting att sträva efter, och jag tror att många män upplever det så också. Alltför många män hamnar i missbruk.

Våld – vi resonerar väldigt mycket om mäns våld mot kvinnor, och det är fruktansvärt och förfärligt. Men det är faktiskt så att det är mest män som utsätts för andra mäns våld. Och det är precis lika förfärligt.

Själv mord är vanligare bland män än bland kvinnor. Utslagningen, hemlösheten och andra sådana trista saker är också vanligare bland män. Män har många gånger sämre hälsotillstånd, även om kvinnor söker hjälp oftare i olika sammanhang.

Kvinnorollen då? Den kanske inte är så eftersträvansvärd den heller. Man får ofta en offerroll, underordning, stress och dåligt samvete. Alltid gör vi fel saker på fel ställe, och vi räcker inte till.

Egentligen borde det förändras i många olika sammanhang. Kvinnor har en fördel till och det är att vi lever längre, och vi har bättre relationer, bland annat till våra barn. Så det finns ju fördelar med att vara kvinna, även om inte allting är positivt.

Hur skulle det se ut i samhället om vi ändrade på de här rollerna? Jag tror att männen faktiskt skulle vinna mest på ett mer jämsällldt samhälle, inte minst i förhållande till sina barn. Väldigt många barn lever utan att ha en god och nära relation till sin pappa. Jag tror att det är viktigt för att inte männen ska bli ännu mer utslagna, ensamma och övergivna i livet än de behöver vara. Jag tror på att män kan ha nära och goda relationer, både till sina barn och till andra, både män och kvinnor i samhället.

Barnen skulle definitivt vara stora vinnare i samhället på att mansrollen förändrades, om vi hade ett annat sätt att se på varandra. De skulle ha bättre relationer till sin pappa. Men jag är övertygad om att de också skulle ha bättre relationer till varandra, att små pojkar skulle kunna umgås med varandra utan att slåss och bråka hela tiden. Sedan vet jag mycket väl att det finns en kraft, en inneboende styrka, som också måste få utlopp. Men man måste inte nödvändigtvis slå varandra för det.

Kvinnorna skulle definitivt också vinna – ett ökat oberoende, ekonomisk utveckling och mindre dåligt samvete. Och vi skulle slippa mycket av det våld som vi i dag utsätts för.

Samhället då? Totalt skulle vi drabbas av mindre våld och därmed sammanhängande kostnader. Det kostar ganska mycket att, som Tina Acketoft sade för en stund sedan, knyppla ihop människor som har slagit ned varandra, oavsett om det är kvinnor eller män som har drabbats.

Det finns väldigt mycket att vinna ekonomiskt. Men det tycker inte jag är den viktigaste delen. Det viktigaste är att vi åstadkommer ett mjukare samhälle som ändå är kraftfullt och som kan tillföra positiva saker, utveckling för män och kvinnor, inte minst på det ekonomiska planet.

Jag tycker att regeringen har gjort en del bra grejer, bland annat förstärkningen av Rikskvinnocentrum, mansjourer och kvinnojourer och att man stöder och hjälper män som är våldsbenägna.

Centerpartiet tror inte mycket på fler myndigheter. Vi ska däremot ta till vara de myndigheter som vi har och få dem att samarbeta mer. De ska också ta vara på den utveckling och forskning som bedrivs på universitet och högskolor.

Polisen, sjukvården, socialtjänsten, skolan – alla kan ta vara på det som redan sker. Samordna det hela! Se till att polisen anmäler till socialtjänsten, att socialtjänsten och skolan har bättre samarbete för att förhindra det våld och de negativa delar som finns i samhället, i våldet, i det som sker mellan män och kvinnor som inte är bra.

Jag tror inte att det går att lagstifta bort de här frågorna. Jag tycker att en del av de förslag som finns med i det här betänkandet är bra. Men det grundläggande är att vi tar ett eget personligt ansvar.

Det har ingen betydelse om det gäller det fysiska eller det psykiska våldet. Det fysiska våldet kan jag sätta upp armen eller handen för att försvara mig mot, men vad gör jag för att försvara mig mot det psykiska våldet, mot mobbning och annat som förekommer?

Aggressiviteten måste få andra uttryck. Det ska inte vara så att man bankar ned någon som har en annan åsikt. Samtidigt måste det få utlopp på något sätt, men då måste vi kunna kanalisera det på ett annat sätt.

Från Centerpartiets sida vill vi skapa ett samhälle som är kreativt och starkt och där alla, kvinnor och män, små och stora, starka och svaga, har utrymme och kan ta till vara den styrka och den förmåga man har. Därför måste vi också se till att det här samhället tar ansvar, att vi utnyttjar det som finns på alla sätt och att vi inte utesluter någon människa, för det förlorar hela samhället på.

Anf. 129 RONNY OLANDER (s):

Herr talman! I dag debatterar vi en mycket angelägen proposition, 2005/06:155, som handlar om nya mål i jämställdhetspolitiken samt de fyra delmålen och aktiviteter inom 48 olika politikområden. Det kommer att innebära ett genomgripande arbete som kommer att betyda mycket för jämställdheten i Sverige.

Jag vill börja mitt inlägg med att yrka bifall till betänkandets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Sverige rankades förra året av Stiftelsen världsekonomiskt forum, WEF, i Genève som det land som har den minsta ”könsklyftan” av de 58 nationer som ingick i deras undersökning. Mätningen innehöll bland annat områden som deltagande i förvärvslivet, ekonomiska möjligheter, politiskt inflytande och tillgång till utbildning. Det tycker jag att vi ska vara stolta över, men det finns samtidigt väldigt mycket mer som vi behöver göra.

Den 31 maj 2005 beslutade vi i riksdagen om lagändringar så att vi får ett utvidgat skydd mot könsdiskriminering. Lagändringarna bygger på en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna. Skyddet mot diskriminering som har samband med kön stärktes så att det kom i nivå med skyddet mot diskriminering av orsaker som etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning,

funktionshinder och sexuell läggning. De lagskärpningarna var ytterligare ett bra steg i rätt riktning.

Jag tycker det är alldeles utmärkt att vi har kunnat samarbeta så bra i de här frågorna, som är en del av samarbetspartiernas 121-punktsprogram. Ändå undrar jag varför det är så svårt att nå fram till det som regeringens utredare Gertrud Åström sade och som är det som ligger till grund för den debatt vi har i dag, nämligen att nå fram till det jämställda samhälle vi egentligen aldrig har haft. Det är viktigt att vi har detta som vår ansats.

Ibland känner jag att vi skulle behöva en lex jämställdhet, motsvarigheten till exempelvis lex Sarah eller lex Maria i äldreomsorgen och sjukvården – det vill säga en anmälningsplikt när man ser missförhållanden. En sådan åtgärd – ett tips – skulle betyda mycket för jämställdheten.

Men jag vill också ha sagt, herr talman, att i den borgerliga alliansen tycks förvirringen i synen på jämställdhet vara ganska total.

Jag vill åter gå tillbaka något i tiden. För ett år sedan konstaterade jag till min förvåning att borgerligheten sprack mitt itu på den grundläggande analysen, nämligen den om könsmaktsordningen som talar om för oss att män har mycket makt och kvinnor mindre makt samt att män är överordnade och kvinnor underordnade. Om detta bildade moderater och kristdemokrater ett läger samt Folkpartiet och Centern ett annat. Man till och med voterade om det.

FN har klart deklarerat att det finns en sådan maktordning där kvinnor är underordnade män. Jag kan visst förstå att det är svårt för en del av oss män att ta till oss detta, men det är ingen ursäkt som håller. Jag är övertygad om att det är nödvändigt att ändra på de här maktförhållandena om vi ska kunna nå jämställdhet. Som samhället ser ut i dag med trafficking, kvinnomisshandel och olika former av diskriminering får vi män lov att tåla berättigad kritik.

En fråga som är berättigad i dag är om den borgerliga maktalliansen har en gemensam idé om hur de tycker att jämställdhetsarbetet ska drivas – förutom att angripa de välfärdssystem som vi har i dag, som är till för alla. Det gäller resonemanget vi hörde tidigare om att införa hushållsnära tjänster och att det inte ska vara någon jämställdhetsmyndighet och så vidare.

Det är glädjande att vi ska tala mer om att jämställdhet är makt. Det handlar om att makten måste omfördelas och att några måste släppa makt ifrån sig för att några andra ska få den. Var någonstans i den borgerliga filosofin om utförsäljning, privatisering, avreglering och så vidare står det skrivet att det blir kvinnor som startar företaget när rean eller budgivningen ska börja på den offentliga sektorn? Var finns de praktiska exemplen?

Varför inte säga som det är? Ni vill sälja ut det gemensamt ägda – det offentliga. Sedan använder ni begreppet jämställdhet som bräckjärn. Säg det rakt ut! Det hade varit betydligt ärligare. Jag tror att en del hade respekterat er mer. Det är vad det handlar om, även om de inte tycker åtgärden är bra.

Tittar vi på dagens betänkande kan vi torrt konstatera att det enda borgerligheten tycks vara överens om är utförsäljningen av offentlig sektor, att det inte ska vara någon jämsällldhetsmyndighet som ska vara regeringens förlängda arm ut i samhället och införandet av RUT-avdraget, det vill säga de hushållsnära tjänsterna.

Vidare har ni vid olika tillfällen deklarerat att ni är i huvudsak överens om skattesänkningar till genomsnittlig EU-nivå. Det skulle innebära för svenskt vidkommande 250 miljarder kronor mindre till bland annat offentlig sektor. Beskedet till de offentliganställda, som till 80 % är kvinnor, är att var femte anställd ska bort. Inom skolan, sjukhuset, äldreomsorgen, vården, ja överallt, ska tydligen var femte bort.

Vidare vill ni sänka nivåerna i socialförsäkringarna, a-kassan och så vidare. Ni vill inte ha höjningar av tak eller golv i välfärdssystemen. Hur kan det förbättra jämsällldheten och kvinnors villkor?

Det finns många exempel. Man pratar till exempel om privata arbetsgivare. Där finns den offentliga sektorn. Jag kan räkna upp exempel om det blir diskussion. De finns på handelssidan – inom det tredje största LO-förbundet. De finns inom hotell och restaurang. Där finns tusentals privata arbetsgivare. Men har kvinnorna det bättre inom dessa områden än kvinnorna inom offentlig sektor? Svaret är på många ställen: Så är det inte. Vad ni försöker lansera är inte lösningen, och det har ni skrivit en gemensam reservation om. Vid en genomläsning ser man att det är vad ni syftar till.

Herr talman! När jag för många år sedan med kraft och entusiasm började engagera mig för jämsällldhetsfrågorna var det i förhoppningen om att det skulle gå att få en bred uppslutning om jämsällldheten. Så har det varit i flera sammanhang. Jag vill nämna ett praktiskt exempel. Byggnads har nämnts tidigare. Byggnads fackförening och s-kvinnorna har gemensamt organiserat ett arbete för att den generella välfärdspolitiken ska innehålla vård, skola, omsorg och boende.

Hur vi bor, var vi bor, vad det kostar att bo samt frågan om boendet och utformningen av omgivningen är viktigt ur ett jämsällldhetsperspektiv. De socialdemokratiska kvinnorna har också skrivit ett handlingsprogram om boendet ur ett EU-perspektiv och ett svenskt perspektiv – *Kvarteret Framtiden*. Det var, och är fortfarande, ett bra exempel på att man på lokalt, regionalt och centralt plan verkligen kan lyfta fram den typen av frågor. Det går att påverka arbete ur jämsällldhetssynpunkt. Män och kvinnor deltar gemensamt. Ibland måste var och en driva på för sig, men det är angeläget för oss alla, både män och kvinnor som vistas i vårt land, att göra detta tillsammans. Boendet har också utvecklats till att bli en stor och viktig politisk fråga i vårt samhälle. Frågan har sin rättmätiga plats.

Jag kom till arbetsmarknadsutskottet för ett par år sedan. Jag fick där ansvar för jämsällldhetsfrågorna. Min erfarenhet från socialförsäkringsutskottet var att vi tillsammans för mäns och kvinnors jämsällldhet, över parti- och blockgränser, kunde diskutera hur vi skulle arbeta med frågan om kvinnors och mäns rehabilitering.

Jag vet inte om det är för att jag är ny i arbetsmarknadsutskottet, men jag upplever att det är rätt bestämda blockgränser – inte minst i fråga om jämställdhetspolitiken. Därför är vi glada över att vi tillsammans med Vänstern och Miljöpartiet verkligen har gjort ett reellt arbete. Det gäller inte bara denna fråga utan också lönehandlingsplaner. Vi hörde tidigare Camilla Sköld Jansson räkna upp ett stort antal frågor som vi har gemensamt arbetat med, som kommer att stärka och utveckla jämställdheten i Sverige för både män och kvinnor.

Herr talman! Om vi tittar på reservationerna i betänkandet finns det enskilda reservationer och reservationer där någon har fått ett annat parti att följa med. Till min glädje har jag noterat att olika borgerliga partier i huvudsak säger sig stå bakom flera av de socialdemokratiska målen. Men något förtas glädjen av att man sedan trasslar in sig i motsägelsefulla beskrivningar av varför man ändå måste reservera sig. Det hade varit bra om man mera tydligt hade visat oppositionens, alliansens, tankar om mer konstruktiva förslag till just utvecklingen av jämställdhetspolitiken. Lite mer tillspetsat kan jag säga att de allmänna skrivningarna i reservationerna också visar på för mycket politiskt taktiserande.

Jag noterar att i de debatter vi har haft under senare tid har borgerligheten gång på gång pratat om bokslut över de tre mandatperioderna som Socialdemokraterna har innehaft regeringsmakten – snart tolv år. Det går att stämma av att det vi har sagt också har blivit gjort och levererat.

Det är trist att inte ens alliansen, borgerligheten, kunde enas för något år sedan – jag ser inte heller några tecken i dag – om det mest grundläggande som just FN har sagt, och vi har skrivit på konventioner, nämligen om könsmaktordningen. Det är väl ändå den analysen som måste ligga till grund för att tänka vidare om idéer, visioner, kring ett reellt jämställdhetsarbete.

Anf. 130 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är positivt att vi är två män som diskuterar och engagerar oss i jämställdhetspolitiken. Det tror jag är ett tecken på att de här frågorna har nått en viss mognad – de berör och engagerar både män och kvinnor i riksdagen. Det har ibland lätt blivit så att detta har hänvisats till endast kvinnor.

Trots detta var Ronny Olander ute i något slags försäljningsrunda för statliga företag, vilket jag inte riktigt tror hör hemma i dagens betänkande. Det är möjligt att jag har missuppfattat någonting.

Vi kristdemokrater har varit lite kritiska till en del av de här målen. Vi försökte formulera annorlunda mål. Vi var kritiska till ett mål som heter En jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, där staten satt upp mål för hur familjerna ska fördela sitt hemarbete. Där kan vi ha många uppfattningar, jag och du, och vi kanske till och med har likartade uppfattningar. Men vi kristdemokrater vill inte att staten ska sätta upp mål för detta, därför att vi anar att bakom detta ligger någonting annat, någon typ av medel som ska leda till detta.

Därmed är jag inne på min fråga. Det kan också vara intressant med parallelliteten till enigheten bland vänsterpartister, socialdemokrater och miljöpartister. Jag vet inte exakt hur det ser ut, men det kanske Ronny Olander kan reda ut här och nu.

Vänsterpartiet vill tvångskvotera föräldraförsäkringen rakt av. Det vill Miljöpartiet också. Ni hade en socialdemokratisk kongress där ni öppnade för att det eventuellt blir en tvångskvotering av föräldraförsäkringen. Är det så vi ska tolka det här målet så kommer det att innebära att under nästa mandatperiod vill Ronny Olander bestämma exakt hur föräldrarna ska fördela sin föräldraförsäkring. Är det konsekvensen av det mål som nu finns här? Kan Ronny Olander ge besked på den punkten, det vill säga att ni är eniga om detta och kommer att tvångskvotera föräldraförsäkringen, eller är ni splittrade? Vad är beskedet?

Anf. 131 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! När det gäller frågan om föräldraförsäkringen kan jag säga att föräldraförsäkringen redan är individuell. Den är redan, i den meningen, kvoterad på sitt sätt. Vi ska inte försöka linda in någonting annat här.

Det har förts en diskussion i vårt parti och i samhället om att titta på Islandsmodellen och vad den skulle kunna innebära för att stimulera männen till att ta mer tid tillsammans med sina barn. Man kan se utvecklingen sedan 1974 då det var ½ %. I dag är det nästan upp till 20 %. Det är det vi försöker understödja och verkligen ge möjlighet till och skapa förutsättningar för, bland annat genom att höja taket i sjuk- och föräldraförsäkringen. Det kommer att betyda mycket. Det har varit en del av problematiken för lönebildningen, så jag är ändå inte så sur på arbetsmarknaden.

Vad gäller ditt inledande resonemang om försäljning av statliga bolag känner jag inte igen mig. Protokollet får visa vad som är sagt. Nej, det handlar om era tankar och det ni skriver i era reservationer, var för sig, om att offentlig sektor ska utförsäljas, för det är det som är er tanke. I det ligger också ert stora undandrag på 250 miljarder från den offentliga sidan. Det får konsekvenser på två mandatperioder.

Anf. 132 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Det har inte med saken att göra, men sluta lafsa om de där 250 miljarderna! Det är socialdemokratisk retorik från något valstrategihögkvarter och har ingenting med verkligheten att göra.

Sälja ut – jo, vi vill sälja ut det statliga ägandet i Nordea och Telia, men det handlar inte om att sälja ut någonting annat. Det handlar om att öppna upp för människor att starta eget, ha mera valfrihet och liknande saker, även när det gäller offentliga tjänster.

Ronny Olander svarade inte på min fråga om innebörden av att staten ska ha ett mål om en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Blir konsekvenserna om vi tar det målet här i riksdagen att vi kommer att hamna i ett läge då vi ska kvotera föräldraförsäkringen? Den är individuell redan i dag – ja. Det är inga problem med det. Det är jag som bestämmer min del och min hustru som bestämmer sin del, men jag bestämmer själv om jag vill ha kvar den eller vill lämna över den, och hustrun gör likadant. Att höja taket är jättebra – det har vi krävt länge. Att stimulera, uppmuntra och informera om att pappor bör ta större ansvar och ta ut mera av föräldraförsäkringen är jättebra – det går att göra ännu mer på det området. Positiva exempel finns runtom i landet som

man kan hämta inspiration ifrån. Men det var inte det frågan handlade om.

Blir det en kvotering av föräldraförsäkringen där man låser mera till den ena och den andra parten om Socialdemokraterna vinner valet? Är ni ense med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, eller kommer ni att förvägra dem att få igenom sina krav på det området? Vad kommer att hända efter valet, Ronny Olander?

Anf. 133 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! Jag känner inte över huvud taget till att det skulle ha förts några diskussioner om vad som ska hända efter valet i den bemärkelsen. Vi socialdemokrater har, precis som du själv relaterar till, vår partikongress. Det beslutet är det som gäller – punkt slut.

Jag vill återknyta – du kom lite väl billigt undan det som du kallade för våra beräkningar på Sveavägen 68 – till de 250 miljarderna. Du har väl funderat på det här. Du är ju en man med många tankar och funderingar. Om du själv räknar ut det så är det ändå så att om man anpassar vår modell, den nordiska modellen, till EU-nivå eller OECD-nivå så är det i storleksordningen 250 miljarder kronor vi pratar om. Du kan väl ändå bekräfta att det är på det viset.

Om du inte har mer talartid så kan du väl nicka i alla fall.

Anf. 134 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik:

Herr talman! Jag begärde replik därför att jag blev så oerhört upprörd över Ronny Olanders stil i talarstolen, där han använder sig av direkta lögnar. Hur länge ska Socialdemokraterna hålla på och ljuga? Falska mejl och lögnar – är det det som är socialdemokratisk politik nu fram till valet?

250 miljarder, säger Ronny Olander. Jag har med mig Moderaternas ekonomisk-politiska motion. Jag har med mig motionen som handlar om jämställdhet. Var någonstans i dessa motioner, Ronny Olander, står detta som du står och talar om i talarstolen?

Sanningen är att Moderaterna föreslår 10 miljarder mer än regeringen till vård och omsorg. Moderaterna föreslår 10 miljarder mer än regeringen till skola och forskning. Moderaterna föreslår 5 miljarder mer till rättsväsendet.

Det vore tacknämligt, herr talman, om Ronny Olander kunde antingen be om ursäkt för det han står här och säger eller visa oss var någonstans detta står i Moderaternas motion.

Anf. 135 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! Jag pratar om den långsiktiga inriktning som ni i alliansen står bakom, där ni pratar om att ni ska sänka skatterna till EU-nivå och OECD-nivå. Då är det inte så svår matematik att räkna ut att det är de pengarna det handlar om.

Jag tror inte att jag har missat någonting i det nya så kallade arbetarpartiet som ni nu går ut och säger. Det är väl också på det viset att det är svårt att hänga med i moderat politik i dag, för det är inte säkert att det som gällde i går gäller i dag med alla de – jag vill inte säga kappvändningar, för det är tydligen mycket känslor här i kammaren i dag, men det är ändå det som det handlar om, tycker jag. Man kan inte ändra politiken

hur mycket som helst och kasta om – jo, det kan man, och det gör ni! Men det är i alla fall de summorna som ni har sagt att det handlar om. Jag utgår ifrån att det fortfarande gäller.

Anf. 136 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik:

Herr talman! Ronny Olander kan inte visa någonstans att vi har krävt 250 miljarder i skattesänkningar här i riksdagen. Jag tycker att det vore tacknämligt om Ronny Olander kunde medge detta. Det är egna beräkningar från Sveavägen. Det är valtaktik man håller på med – inte någonting annat.

Jag upprepar: Moderata samlingspartiet föreslår 10 miljarder mer än Socialdemokraterna till vård- och omsorgssektorn. Vi föreslår 10 miljarder mer än Socialdemokraterna till skola och forskning. Vi föreslår 5 miljarder mer än Socialdemokraterna till rättsväsendet.

Sedan säger Moderaterna att det inte är orimligt alls att i takt med att det blir ökade skatteintäkter i Sverige – det får man, Ronny Olander, när fler människor kommer i arbete och betalar skatt; då blir det automatiskt mer skatteintäkter – är det inte orimligt att man kan minska det procentuella uttaget.

Eller, herr talman, är det ett självändamål för socialdemokrater att ha högst skatt i världen?

Anf. 137 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! Det är definitivt inget ändamål att ha hög skatt, men det är ett ändamål att ha bra socialförsäkringssystem, bra välfärdssystem, höja till exempel sjuk- och föräldraförsäkring och höja golvet, och som vi har sagt när det gäller a-kassan, inför nästa mandatperiod är vi beredda att höja taket även där, naturligtvis med den hänsyn och respekt som fordras till den ekonomiska utvecklingen.

Jag tycker det är märkligt att många borgerliga riksdagsledamöter talar så mycket om att ge mer pengar till det och det. Jag har också läst den bok av Ulf Kristofferson där Fredrik Reinfeldt har huvudrollen och där den moderata partitoppen just säger att om man sänker skatter så måste man ta bort någonting. Det är väl det som ni är beredda att göra.

Sedan är frågan hur ni räknar ihop det. Om inte siffran kan levereras nu, vad gäller de 250 miljarderna, vore det intressant att se vad de svenska skatterna skulle bli i förhållande till EU-nivån. Det skulle vara intressant att veta så att vi även fick en debatt om det. Är det de 250 miljarderna som gäller eller är det mindre – 240 eller 230? Det kommer ändå att slå med stor kraft mot de offentligt anställda, de kvinnor vi pratar om.

Anf. 138 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Från Allians för Sverige vill vi möta framtiden, och därför tycker vi att det vore bra om vi kunde sänka skattetrycket, inte skatterna, till det i jämförbara OECD-länder. Det gäller de nordiska länderna. Då skulle vi hamna i ett skattetryck som inte ligger så förskräckligt långt från det som vi har nu. Det som vi sagt i vår gemensamma motion är att vi ska sänka skatterna för anställda och arbetsgivare med ungefär 50 miljarder.

Hur vill Socialdemokraterna möta framtiden när det till exempel gäller de kvinnor som i dag inte kan starta egna företag för att de finns inom den offentliga sektorn? Hur svarar Ronny Olander när jag säger att det gått tolv år och man inte kommit längre vad gäller att utjämna löneskillnaderna? Skillnaderna är ungefär lika stora i dag som när Socialdemokraterna kom till makten för tolv år sedan.

Anf. 139 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! Det sistnämnda pekar väl just på den här debatten när ni påstår att staten ska bestämma, staten ska styra och ställa överallt, inte minst i jämsällldhetspolitiken.

Regering och riksdag skapar förutsättningar, möjligheter, utveckling för att män och kvinnor ska ha möjlighet att starta eget företag, kunna umgås med sina barn, ha försäkringar, trygghetssystem och så vidare. Jag har frågat näringsminister Thomas Östros om just kvinnors företagande. Ett av svaren är att det rör sig åt rätt håll, och utvecklingen vad gäller kvinnors företagande är viktig.

Det finns omfattande handlingsprogram med över 330 konkreta åtgärder. Det handlar om lagar och förordningar, myndighetsföreskrifter, lånemöjligheter, ja allt. Det är viktigt att lyfta upp frågor om kvinnors företagande, kvinnors möjlighet att, precis som män, kunna ta lån på banken, få utbildning och kompetenshöjning och många andra sådana saker.

Problemet man kan uppleva när man läser era reservationer var för sig är att ni tror att nyckeln ligger i att sälja ut den offentliga sektorn, att öppna upp, som man säger. Tanken är att det genom det privata ägandet skulle uppstå en stor lycka. Som jag sade tidigare finns det inom handelsområdet och inom hotell- och restauranganställdas område tusentals privata arbetsgivare. Har kvinnorna bättre villkor där? Har de bättre löner? Har de mer heltid? Det är sådant som vi som arbetsgivare i en kommun trots allt kan vara med och påverka.

Låt mig också säga att av landets nästan 300 kommuner styr ni i en tredjedel, vi i ungefär en tredjedel och sedan är det blandat i ytterligare en tredjedel. Ni har alltså lika stort ansvar som vi att vara mönsterarbetsgivare i kommunal och offentlig sektor.

Anf. 140 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Ronny Olander svarade inte på min fråga. Varför har man inte kommit längre när man haft ansvar så länge? Med alla de 330 åtgärderna borde man väl ha kunnat komma lite längre.

När jag kom in i riksdagen hade vi ett samarbete mellan socialdemokrater och centerpartister. Vi hade målsättningen att 30 % av företagen skulle startas av kvinnor. Tyvärr har Sverige inte uppnått det målet ännu. Om man jämför med till exempel USA ligger de på över 40 %. Det är alltså nästan jämsällt där, och varken Ronny Olander eller jag upplever väl det landet som något mönster av socialt företagande.

Jag tycker fortfarande att den offentliga sektorn borde ha kunnat bryta vallen, men tyvärr har det inte skett, inte ens i socialdemokratiskt styrda kommuner – om vi från alliansen nu inte skulle vara så stora föregångsmän och -kvinnor. I det fallet har vi inte lyckats på någondera håll, vilket

är beklagligt, och jag tycker därför inte att Ronny Olander ska anklaga alliansen för att vara sämre än någon annan.

Boendet är en annan viktig fråga. Kvinnorna behöver komma in mycket mer i planeringen än vad fallet är i dag. Inte heller där upplever jag att man kommit särskilt långt. Det behövs mer förändringar. Till exempel behöver man bygga bort en del av det som i dag alstrar mäns våld mot kvinnor – överfall och sådant sker ju i tunnlar, mörka parker och så vidare. Den socialdemokratiska regeringen har inte lyckats uppnå de mål som vi gemensamt satte upp, för många av dessa mål är faktiskt gemensamma. Upp till bevis, Ronny Olander!

Anf. 141 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att ge en eloge till Margareta Andersson för hennes ärliga svar att man ska sänka skattetrycket i nivå med OECD-länderna. Jag har för mig att det är ett sjuttontal länder som ingår i den beräkningen. Det är väl utifrån den summan som vi diskuterat, omkring 250 miljarder eller ej. Jag ser fram emot att höra om det finns andra beräkningsgrunder för detta.

Visst, jag kom in i riksdagen 1994 och var med när Centern och Socialdemokraterna samarbetade. Vi gjorde en hel del, och en del gick bekvämt. Nu befinner vi oss dock i en helt annan ekonomisk situation. Ni valde den borgerliga alliansen, och därför har vi samarbetat med Vänstern och Miljöpartiet. Det har varit framgångsrikt, inte minst under de senaste åren, med reallöneutveckling och så vidare.

Jag vill ge Margareta Andersson rätt i att vi också ska ställa krav på socialdemokratiskt styrda kommuner, och jag hoppas att ni är beredda att säga till er tredjedel att även de ska vara med i detta arbete. Det behövs verkligen.

Jag uppskattar också att Margareta Andersson lyfter upp boendefrågorna. Det gäller att bygga bort mörka tunnlar, dåligt upplysta gångstigar och dylikt. Där kan kvinnor vara med, både som arkitekter och annat, och på olika nivåer planera det framtida boendet. Därför vill jag nämna de socialdemokratiska kvinnorna och handlingsprogrammet *Kvarteret Framtiden*. Det är ett exempel både ur ett svenskt och även ur ett EU-perspektiv på att frågan inte bara är nationell utan också kan vara lite större.

Helt klart finns det mycket mer att göra, och det är väl det som hela det här arbetet och debatten i dag syftar till. Vi har kommit långt. Vi är otåliga. Det är viktigt att analysera det, och det är viktigt att inom 48 politikområden säga: Så här mycket är det, och så ska vi göra!

Anf. 142 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Propositionen *Makt att forma samhället och sitt eget liv – nya mål i jämställdhetspolitiken* har utarbetats av regeringen, Miljöpartiet och Vänstern tillsammans. Jag har därför inga reservationer utan yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet och därmed avslag på samtliga reservationer.

Propositionen är en målproposition och tar bland annat upp styrning och organisering av jämställdhetspolitiken samt en uppföljning av skrivelsen *Jämt och ständigt* som vi behandlade i riksdagen hösten 2003. Det är ett omfattande arbete som skett under de senaste åren, och i och med

denna proposition går jämställdhetspolitiken in på en ny växel. En framgångsrik jämställdhetspolitik ska vara integrerad i all politik och forma samhället och människors vardag. Det gäller allt från ekonomisk politik till arbetsmarknadspolitik och utbildningspolitik.

Jag kan i mitt inlägg i dag omöjligt gå in på alla de områden som tas upp utan vill endast lyfta fram några viktiga områden.

Vi föreslår ett nytt övergripande mål för jämställdhetspolitiken. Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det torde vara en självklarhet, men så är det tyvärr inte i dag. Trots en lång tid av aktivt jämställdhetsarbete präglas vårt samhälle fortfarande av en skev könsmaktsordning. Det är mannens behov, perspektiv och värderingar som alltjämt sätter dagordningen och är styrande i samhället. Arbetet måste därför ges en mer feministisk inriktning.

Det innebär att vi måste göras medvetna om att det alltjämt råder en könsmaktsordning där mannen är norm. Samhället är organiserat utifrån föreställningen att den medborgare som världen ska anpassas efter är man, heterosexuell, vit och medelålders. Sanningen är förstås att denna grupp utgör en ganska liten del av befolkningen och att majoriteten däri-genom definieras som avvikande och i och med det på olika sätt tvingas arbeta mot strukturer som missgynnar dem. Denna orättvisa är ett allvarligt demokratiskt problem som innebär att grundläggande mänskliga rättigheter åsidosätts. Det är dessutom ett oerhört slöseri med resurser och positiva krafter.

I ett jämställt samhälle ska män och kvinnor i första hand ses som människor och i den meningen vara lika inför varandra. Miljöpartiet anser att både kvinnor och män tjänar på ökad jämställdhet och att bristen på jämställdhet är ett resultat av den patriarkala struktur som formar samhället.

Den i dag omfattande lagstiftningen om jämställdhet i Sverige kan gesken av att det patriarkala förtrycket är borta. Så är det tyvärr inte. Trots många bra lagar påverkar fortfarande könstillhörigheten våra möjligheter och val och det bemötande vi får i samhället. Arbetsmarknaden och lönesättningen är bra exempel på detta. Trots att kvinnor gått om män i utbildningsnivå kvarstår löneskillnaden mellan könen. Fler kvinnor än män har otrygga anställningsförhållanden, är deltidsarbetslösa och sjuk-skrivna. Det finns således skäl att skärpa målen på detta område.

Det är därför glädjande att det inom kort kommer en handlingsplan för jämställda löner från oss i den rödgröna majoriteten. För oss i Miljöpartiet är det självklart att det krävs ett handslag för jämställda löner mellan arbetsmarknadens parter och staten, framför allt när det gäller den offentliga sektorn, där vi har ett särskilt ansvar som beslutsfattare. Vi kan inte fortsätta acceptera den ordning som finns i dag.

I dagens betänkande slår vi i den rödgröna majoriteten fast att ett stort problem är den dolda strukturella diskriminering som bland annat värde-diskrimineringen utgör. Värdediskrimineringen innebär att yrken där kvinnor är i majoritet har sämre villkor i fråga om löner och anställnings-förhållanden än yrken där män är i majoritet. Jag ser redan fram emot riksdagens debatt om den snart kommande handlingsplanen för jäm-ställda löner, även om det kommer att bli under nästa mandatperiod.

Herr talman! Det är viktigt för mig och Miljöpartiet att jämställdhets-arbetet förs av både män och kvinnor. Under jämställdhetsfrågornas hela

historia har kampen nästan uteslutande förts av kvinnor. Männens deltagande i jämsällldhetsarbetet har varit undantaget snarare än regeln. Ofta är det kvinnor som med oerhörd kraft har reagerat mot det tydliga uttryck för könsförtryck som sexhandel, kvinnomisshandel och ojämställda löner utgör. Men exempelvis mäns våld mot kvinnor är inte enbart en kvinnofråga utan i högsta grad en mansfråga. Det räcker därför inte med att kvinnor diskuterar jämsällldhet och könsroller när det är mansrollen och dess schabloner som faktiskt är det största problemet.

Självfallet måste utgångspunkten för en debatt om mansrollen vara att vi alla är individer, men vi är alla påverkade av schabloner – allt från att yngre pojkar får en bild av den manliga rollen genom att bland annat kolla på Internets allt grövre sexsidor där kvinnan är till för att köpas och förnedras, över lumpartidens machojargong till den manliga vuxenvärldens acceptans, tystnad eller till och med medlöperi.

Män liksom kvinnor underställs föreskrivna normer för hur de ska bete sig som man respektive kvinna. I det betänkande som diskuterades i jämsällldhetsdebatten 2003 skrev jag ett särskilt yttrande över behovet av att en tvärpolitisk utredning tillsätts för att analysera en ny mansroll och hur detta arbete ska föras ut till allmänheten. Nu har vi i Miljöpartiet lyckats göra också de två röda partierna uppmärksamma på detta behov, och i propositionen slås fast att en arbetsgrupp ska inrättas för att se över mansrollen, män och jämsällldhet. Arbetsgruppen ska utgöra ett forum för frågor som kan leda till konkreta förslag om hur förändringar bland män och pojkar kan åstadkommas i syfte att öka jämsällldheten.

Jag är ledsen över att Camilla Sköld Jansson från Vänstern har reserverat sig i denna fråga – det är reservation 32 – med motiveringen att män som grupp inte tjänar på ökad jämsällldhet. Det tycker jag är helt fel. Därmed säger man ju också att det kvinnan gör värderas lägre än männens makt. Jag tycker att det är fel. Vi män måste lära oss att se en annan bild än den vi är uppvuxna med. Det är det viktiga i detta arbete. Som män borde vi lära oss mer om att ta hand om barn, om omsorg och den sociala biten. Det är sådant som vi män generellt är sämre på. Det är det viktiga, och därför är jag ledsen för att Camilla Sköld Jansson reserverar sig.

Herr talman! En stor grön framgång i samarbetet med regeringen och Vänstern är också den skarpa skrivningen om att det ska ställas krav på att ett jämsällldhetsperspektiv ska ställas som villkor för statligt organisationsstöd till ideella organisationer. Folkrorelserna i Sverige är starka och viktiga. Det är egentligen konstigt att jämsällldhetsperspektivet inte har uppmärksammats och funnits med i dessa diskussioner tidigare. Staten ger ju ganska mycket bidrag till ideella organisationer och till folkrorelserna. Nu ska dock detta arbete äntligen påbörjas, och jag är mycket nöjd med det.

I propositionen och betänkandet tas också upp hur staten själv ska organisera sitt arbete när det gäller jämsällldhetspolitiken. Vi i Miljöpartiet anser att det är viktigt att det finns en samordning och ett effektivt främjandearbete och jämsällldhetsarbete. Det är därför naturligt att vi skapar en myndighet som bland annat har till uppgift att bidra till utvecklande av en effektiv jämsällldhetsmyndighet. Det är dock viktigt att inte göra något förhastat. Vi vet ju alla att Diskrimineringskommittén har lagt fram

ett förslag som just nu är ute på remissbehandling. Vi ska därför avvakta remissbehandlingen innan vi tar ställning.

Tina Acketoft lyfte fram alliansens reservation om detta. I reservationen står ungefär det som också är vår politik: Vi ska avvakta Diskrimineringskommitténs betänkande och se om vi kan hitta en helhetssyn. Det är ju precis detta som står i propositionen! Därför står det inte att en jämställdhetsmyndighet ska inrättas i dag – vi ska nämligen beakta vad kommittén föreslår.

Margareta Andersson, är det bara antalet myndigheter som är bekymret här – vi vill inrätta en myndighet, och det tycker ni inte är bra – så kan vi väl lägga ned någon annan myndighet som har gjort sitt. Nu behöver vi faktiskt en myndighet som tar upp bland annat jämställdhetsfrågorna och kan hjälpa till att driva dem. Det finns säkert massor av myndigheter som ni i alliansen vill lägga ned. Gör det då, men se till att det skapas en ny myndighet som arbetar med främjandefrågorna när det gäller diskriminering.

Herr talman! Mäns våld mot kvinnor är ett fruktansvärt stort problem. I propositionen tar vi främst upp vad som gjorts under mandatperioden, men också vad som är på gång. Vi har till exempel dubblerat medlen till kvinnojourerna, vilket är ett viktigt stöd. Tyvärr noterar jag att den borgerliga alliansen vill skära ned på detta. Vi har bildat ett nationellt kunskapscentrum och så vidare. Jag tycker att det är väldigt viktigt att vi i propositionen också tar upp behandlingsverksamheten för män samt metodutveckling för att synliggöra det våld som annars är svårt för myndigheterna att upptäcka.

Det är ett problem att vi i så liten mån tar upp våld i samkönade relationer, men det kommer ett annat arbete om detta längre fram, och vi har därför valt att inte ta upp det mer i denna jämställdhetsproposition. Vi avvaktar ett större arbete som är på gång inom Regeringskansliet. Jag tror att det är vettigt att vi gör så. Annars kan jag givetvis instämna i motioner om att detta är en viktig fråga som vi måste uppmärksamma.

Det är också viktigt att vi betonar vikten av lokalt och regionalt jämställdhetsarbete och att de övergripande nya jämställdhetsmålen ska användas på både lokal och regional nivå. Länsstyrelserna ska få i uppdrag att i samverkan med lokala och regionala aktörer utarbeta mål som tar sin utgångspunkt i de nationella målen, så att vi för ned jämställdhetsarbetet på regional nivå. Det tror jag är väldigt viktigt.

Slutligen, herr talman, vill jag lyfta upp kvoteringen, som jag ser som ett bra medel för att nå ett mål, men kvotering är inget mål i sig. Om det nu skulle vara så självklart att män och kvinnor har samma förutsättningar undrar jag: Varför består då bolagsstyrelserna till 84 % av män? Om det vore så skulle denna skevhet inte finnas. Då skulle det vara mycket mer jämnt fördelat.

Utvecklingen går sakta. Den går alltför sakta. Vi måste faktiskt hjälpa näringslivet med detta. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi faktiskt får till en kvotering av det underrepresenterade könet till bolagsstyrelserna för att på det sättet fördela makten bättre.

Anf. 143 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Herr talman! Ulf Holm tog upp diskussionen om mäns roll i jämställdhetsarbetet. Det har också varit uppe tidigare i debatten. Alla har

ansvar för att jobba med jämsällldhetsfrågor, och i någon mån – visst är det så – tjänar alla på jämsällldhet. Men det är inte riktigt så enkelt. Det handlar om att män måste släppa på sin överordning. Ska kvinnor få mera makt ska män ha mindre makt. Ska kvinnor ha mera resurser måste män träda tillbaka.

Det som reservationen handlar om är vikten av att män, när de organiserar sig för jämsällldhetsarbetet, gör det med ett feministiskt perspektiv. Männen måste alltså organisera sig och ingå i en feministisk strategi, vilket betyder att de ska vara beredda att avstå makt, avstå inflytande och lyfta fram kvinnorna.

Om Ulf Holm läser vår reservation kan han nog rösta för den.

Anf. 144 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Jag kan dela en del av resonemanget, men det står ju faktiskt: Däremot tjänar inte män som grupp på ökad jämsällldhet när detta innebär att de tvingas dela med sig av makt eller andra resurser.

Då definierar du makt som någonting mycket bättre än annat, och jag förstår inte det. Jag tycker att det är lika viktigt att vi delar upp allting och att vi delar med oss. Vi tjänar på det. Vi tjänar på att vara mer hemma med barn. Vi tjänar på att vara mer hemma och ta det stora ansvar som i dag många kvinnor tar när det gäller att vårda äldre.

Det skulle vi män tjäna på. Vi skulle inte tjäna på det rent ekonomiskt, men som individer skulle vi tjäna på det. Det är det som är det viktiga. Jag tycker att det är felaktigt att säga att män förlorar på jämsällldhet. Män vinner på jämsällldhet. Vi vinner inte pengar, men pengar är inte allt i livet.

Anf. 145 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Herr talman! Vi vänder oss mot att man över huvud taget ställer frågan på det sättet, att någon vinner eller någon förlorar. Men man måste vara väl medveten om att det finns ett konfliktperspektiv. Det är inte bara gulligt med jämsällldhetsarbete. Ska kvinnor kunna öka sina löner måste man ta av löneutrymmet. Då måste män stå tillbaka. Ska män vara hemma med barn kommer det att betyda att män förlorar i ekonomi. Det är alltså en rad sådana punkter där det finns konflikter.

Sedan håller jag med om att alla, sett i ett större perspektiv, självklart tjänar på rättvisa, jämsällldhet och jämlikhet. Men när män organiserar sig beskrivs de som handlingskraftiga, initiativrika. När kvinnor organiserar sig ses det med misstänksamhet. Det är radikalt. Det är kanske extremt. Man uppfattar alltså kvinnors organisering och mäns organisering på olika sätt. Därför måste man vara väldigt noga, menar jag, med att män, när de går in i jämsällldhetsarbetet, ska göra det utifrån ett feministiskt perspektiv. Det är det som den här motionen handlar om, att mäns deltagande i jämsällldhetsarbetet ska bli en del i en feministisk strategi.

Anf. 146 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Jämsällldhet är en *win-win*-situation för män och kvinnor. Det är det som är det övergripande och viktigaste och som vi måste intala ett flertal män som är rädda för jämsällldhetsdiskussionen därför att de tror att de förlorar.

Jag tycker att det är olyckligt att vi säger: Ni kommer att förlora – *that's it*. Vem går med på att man ska förlora? Vi måste lära oss att män vinner på jämställdheten men kanske inte i ekonomiska termer, det som vi traditionellt räknar allting i och som även Vänstern nu gör mycket.

Ja, kvinnors organisering är viktig. Det är därför våra partier har kommit överens om att mångdubbla stödet till kvinnors organisering. Det behövs nämligen ett starkare stöd där.

Anf. 147 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att vi har myndigheter här i Sverige, men jag vill veta vad myndigheterna ska göra och innehållet i deras verksamhet. Jag kan inte se att det finns något bra förslag till den här nya jämställdhetsmyndigheten. Dessutom säger Ulf Holm själv att den inte ska inrättas förrän lite senare när vi har sett vad man kommer fram till i de olika förslagen. Varför då inte avvakta tills vi ser det?

Dessutom uppfattar jag det som väldigt viktigt att alla myndigheter i Sverige har med det här med jämställdhet som en viktig del av sin verksamhet. Jag kan inte förstå att vi behöver ha en ny myndighet. Vi behöver lägga ned en himla massa andra myndigheter för att de har gjort sitt, precis som Ulf Holm säger, men inte starta en ny jämställdhetsmyndighet. Jag tycker alltså att uppdraget ska ges till alla myndigheter att ta det här ansvaret. Det här är inte en specifik fråga som djurskydd eller polisväsende eller någonting annat. Det här är någonting som ska genomsyra alla myndigheter. Därför kan jag inte förstå varför man ska ha en ny myndighet och varför man ska instifta den innan man har klart för sig vad man ska använda den till.

Anf. 148 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Det står väldigt tydligt, till och med på första sidan, i sammanfattningen: Diskrimineringskommitténs förslag ska beaktas. Det finns heller inget skarpt beslut om att en myndighet ska inrättas.

Dessutom står det att vi ska ha en myndighet som *bland annat* ansvarar för jämställdhetsfrågorna. Jag har aldrig sagt att det ska vara en jämställdhetsmyndighet. Det är jag och vårt parti helt emot. Vi tycker inte att vi ska ha det som en särskild punkt, utan då måste man ta ett större grepp och se på samtliga diskrimineringsgrunder. Och det är också den diskussion som förs när det gäller Diskrimineringskommitténs förslag, att man ska ta ett samlat grepp. Då måste vi vänta in remissbehandlingen och förslagen. Sedan får vi ta det i ett större sammanhang.

Det är möjligt att nästa regering under nästa mandatperiod kommer fram till att det ska bli en jämställdhetsmyndighet. Det är möjligt, men det blir inte med mitt stöd i alla fall.

Anf. 149 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Vid tretiden i dag intervjuades jag av en kvinnlig journalist från Polen. Hon började med att säga: Det måste väl vara underbart att vara jämställdhetsminister i världens mest jämställda land?

Jag sade: Jag är stolt, men jag är inte nöjd. Och jag sade att det finns två problem. Det ena problemet är att det finns förslag som hotar jämställdheten. En del av dem har vi hört debatteras i kammaren i dag. Det andra är att jag hellre vill leva i en annan värld, i en värld där kvinnor

inte är rädda för att de är kvinnor, i en värld där kvinnor inte har lägre lön eller lägre pensioner för att de är kvinnor och så vidare.

Att sträva mot jämställdhet är att sträva mot frihet. Jämställdhetspolitiken bärs av en frihetsidé, befrielse från underordning, befrielse från diskriminering, befrielse från våld. Det är en befrielse som gäller både män och kvinnor, en befrielse från stereotypa könsroller, inskränkande och begränsande förväntningar.

Jag skulle ändå vilja säga att utvecklingen går i rätt riktning. De senaste tio åren har jämställdheten mellan kvinnor och män, som grupp, ökat. Kvinnor har ökat sitt betalda arbete. Skillnaden i disponibel inkomst har minskat. Kvinnor har minskat sitt obetald arbete. Andelen kvinnor i politiska beslutsfattande funktioner har ökat.

Mäns uttag av föräldrapenningen har ökat, men det går långsamt. Det går också lite långsamt framåt när det gäller kvinnor på ledande positioner i näringslivet, men alldeles för långsamt.

Herr talman! Därför återstår stora utmaningar. Det vi diskuterar här i dag är målen för jämställdhetspolitiken och hur jämställdhetspolitiken ska organiseras för att nå dessa mål. Vi har även gått in på en hel del särskilda problem, som jag också tar tillfället i akt att här nämna en del om.

Mäns våld mot kvinnor är ett sådant problem. Det är inte värdigt ett demokratiskt välfärdssamhälle. Det är inte värdigt att kvinnor lever i skräck för att han ska slå. Det är inte värdigt att barn inte kan koncentrera sig i skolan därför att mamma kanske blir slagen. Barn har bilder och ljud i huvudet om hur det är när pappa slår.

Det är inte värdigt ett civiliserat samhälle att flickor och kvinnor inte törs ta vissa vägar i staden eller på landet. Jag kan också känna som pappa till tre döttrar att det är en stor välfärdsförlust att oroas när de inte är hemma. Men det är också en stor välfärdsförlust att så många kvinnor är rädda för att vara just i sitt eget hem.

När det gäller våld mot kvinnor redovisas i propositionen olika åtgärder som planeras, pågår och har genomförts. Det gäller lagstiftning, satsning på utbildning i myndigheter, samordning av myndigheter, resurstillskott till kvinnojourer och kunskaps- och metodutveckling.

Men att skärpa lagen, att förbättra rättsprocessen och omhändertagandet räcker inte för att förhindra. Vi måste också se till den könsmaktsordning som bildar grunden för ojämställdhet och inte minst mäns våld mot kvinnor. Vi måste se de strukturerna. En del partier har i dag vittnat om de strukturerna, och också en del partier i den borgerliga alliansen, men inte alla. Där kanske ett samtal dem emellan kan öka kunskaperna.

Vi måste gå vidare. Jag var också stolt när jag var på en konferens i Uppsala som handlade om behandling av våldsutövande män. Det fanns inte längre kvar en konflikt i att man tog resurser från kvinnor. Där såg inte minst halva publiken av kvinnor från kvinnojourer och universitetet att behandling av våldsutövande män också är ett skydd för kvinnor och barn. Det diskuterade vi. Det krävs också fortsatt diskussion om hur barn i mycket större utsträckning måste uppmärksammas. Det gäller barn som upplever våld i nära relationer.

Jag är också glad över den arbetsgrupp som Ulf Holm nämnde här. Vi kan ta strid sedan om vems idé det var. Det är viktigt att vi arbetar för att

bryta reproduceringen av mansrollens negativa effekter. Jag ska i slutet av mitt anförande komma tillbaka till frågan huruvida män tjänar på jämställdhet eller inte.

Det gäller själva grunden för jämställdhetspolitiken. Den polska journalisten frågade också hur vi har nått så här långt. Jag tänkte spara en del av svaret. Men själva fundamentet är en gemensamt finansierad offentlig sektor. En gemensamt finansierad offentlig sektor har skapat möjlighet för kvinnor och män att kombinera arbete och egen försörjning med familj. Det är den stora skillnaden mellan den nordiska modellen och de modeller som fortfarande finns kvar bland annat i södra Europa.

En stor utmaning för jämställdhetsarbetet är den ekonomiska ojämställdheten. Den disponibla inkomsten för kvinnor är betydligt lägre trots att den har närmat sig den för män. Transfereringssystemen utjämnar en del. Därför är det viktigt att vi också slår vakt om dem. Där finns en hel del av de hot som jag ser mot jämställdhetspolitiken och en del av de hot som förs fram i den här kammaren.

För att komma vidare måste vi komma till rätta med löneskillnader, otrygga anställningar, deltidsarbetslöshet och ohälsa. Regeringen tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet kommer därför att presentera en lönehandlingsplan.

När det gäller ohälsan har regeringen presenterat flera strategier. Det sker också stora förbättringar när det gäller ohälsotalen och inte minst ingången i ohälsa. Vi har nyligen avsatt 1 miljard kronor till bättre hälso- och sjukvård till sjukskrivna och en ökad satsning på företagshälsovård.

Rätten till heltid är en viktig fråga. 200 000 personer jobbar deltid i Sverige, och en stor del av dem jobbar ofrivillig deltid. De är i nästan uteslutande grad kvinnor.

En höjning av taket i föräldraförsäkringen är viktig för att öka incitamenten när det gäller uttag. Att ta bort en månad innebär snarare motsatsen.

Offentligt finansierad barn- och äldreomsorg är en förutsättning för att kvinnor ska kunna kombinera arbete med familjeliv. Där har vårt parti sagt att de kommande åren ska vi göra Sverige till ett föregångsland när det gäller att vara ett land att också åldras i. Vi räknar med att avsätta 10 miljarder kronor under de närmaste tio åren.

Propositionen visar också att jämställdhetsfrågorna står stadigt förankrade i hela regeringen. Här finns en redovisning av de olika insatser som görs när det gäller flera – ja, i stort sett alla – politikområden. Vi ska därför fortsätta med jämställdhetsintegreringen.

Det har gjorts 120 olika analyser av delar av eller hela politikområden. Ett femtiotal mål har identifierats. Där ställer man också återrapporteringskrav. Det är det dagliga löpande arbetet i Regeringskansliet jag talar om. För att arbetet med jämställdhet ska fungera praktiskt måste det utvecklas. Det måste också finnas ett långsiktigt stöd för jämställdhetspolitikens genomförande.

I dag har vi till instrument i den nationella jämställdhetspolitiken en jämställdhetsenhet, JämO, som framför allt har i uppdrag att följa lagstiftningen när det gäller diskriminering av kvinnor. Vi har också en handläggare på varje länsstyrelse. Det är allt.

Det är allt i den fråga som alla i den här talarstolen talar om som en av de kanske allra viktigaste frågorna. Varför ska inte det viktiga området ha ett stöd för sin politik när det gäller att utvärdera politiken, att bidra till samordningen och samverkan mellan olika myndigheter, att förstärka uppföljningen av politiken, att förstärka kunskapsinsamlingen och kunskapsspridningen och att stödja regionalt och lokalt jämställdhetsarbete?

Varför ska vi inte ha det stödet när det gäller jämställdhetspolitik? Väldigt många av de förslag som i dag har tagits upp i kammaren skulle kunna lösas med hjälp av en jämställdhetsmyndighet. Eller är det själva begreppet som skrämmer? Det är inte heller tanken att det ska vara någon stor mastodontmyndighet.

Jag undrar hur man skulle föreslå när det gäller till exempel miljö-
vård. Där ska alla politikområden ha en miljökonsekvensbeskrivning. Innebär det att vi skulle kunna lägga ned till exempel Naturvårdsverket?

Jag talade med den polska journalisten om hoten mot vår position. Det finns ett antal förslag från den borgerliga alliansen. Bland annat säger man nej till en lagstiftad rätt till heltid. Man har olika förslag om barnomsorgspong och vårdnadsbidrag som jag tror går precis i motsatt riktning om man vill uppnå jämställdhet.

Jag har också några frågor. Hur gynnar till exempel sänkta ersättningsnivåer i sjukförsäkring, föräldraförsäkring och a-kassa kvinnor? Det är just socialförsäkringen som i viss mån utjämnar löneskillnaderna.

Jag vet inte om jag ska uppröra Magdalena Andersson igen. Jag tittade i några papper där Fredrik Reinfeldt uttalar sig om sin vision när det gäller skatter. Det är inte de nordiska länderna som är målet, utan det är Europanivån, som ligger på ungefär 40 %. Det är 10 % lägre än den svenska nivån. Det är ändå skäligt att vi som står i opposition till den politiken räknar ut hur mycket pengar detta skulle kosta.

Jag tror att just värnandet av våra gemensamma insatser är fundamentet för jämställdhet. Det ska vi utveckla, inte avveckla.

Det talas också från Moderaterna om huruvida detta är ett individuellt problem eller inte. Vi har arbetat länge med klassklyftor, och vi arbetar med jämställdhetsfrågor och med frågor om etnisk bakgrund. Vi ser och tar upp löneskillnader och våldsförhållanden. Vi tittar på olika sektorer i arbetslivet. Överallt ser vi just strukturella skillnader mellan män och kvinnor. Det skulle vara en sak om en kvinna var misshandlad eller tio, hundra eller tusen. Men om det rör sig om tusentals så är det inte något annat än strukturer.

Jag skulle vilja fråga kd hur ett vårdnadsbidrag gynnar jämställdheten. Ibland brukar konservativa partier ändra sig med tiden. Man kan inte vara konservativ för evigt. Jag skulle kunna räkna upp ett antal frågor där man har ändrat sig. Men just i dag är jag extra nyfiken, för jag har fört en debatt om trafficking och människohandel som vi också ser som en del av mäns våld mot kvinnor. Vi fick en lag 1999 som sade att i Sverige förbjöds vi köp av sexuella tjänster. Men det var ett antal partier som var däremot. Min fråga är: Har man ändrat sig på den punkten? Det skulle också vara intressant att veta varför.

Den fråga som jag lovade besvara var den från den polska journalisten: Hur har ni nått så här långt? Mitt korta svar är att det har vi gjort därför att vi har en stark kvinnorörelse och därför att vi i många år har haft en socialdemokratisk regering.

Men den nya jämställdhetspolitiken, och det som jag också vill arbeta för är att fler män ska engagera sig. När jag hörde debatten mellan Camilla Sköld Jansson och Ulf Holm, om huruvida man vinner på jämställdhet eller inte som man, så skulle jag vilja ta ett konkret exempel. Jag ska inte avgöra själv om svaret är att man vinner eller inte på det. Det får var och en tänka ut själv.

Min mormor hade nio barn. Om hon skulle ha haft ambitionen att skilja sig från min morfar – om han hade varit en plågoande – så hade hon knappast kunnat göra det med ambitionen att fortsätta försörja sina nio barn. Det hade inte gått. Om min mamma hade velat lämna min pappa så hade hon näppeligen klarat detta. Hon jobbade i 30 år i barnomsorgen och hade en rätt dålig lön där. Hon jobbade delvis deltid. Det hade varit svårt för henne. Om min sambo skulle vilja lämna mig så skulle hon klara det. Jag har inte samma makt och kontroll över henne via ekonomiska medel. Men det gör också att jag varje dag kan ha en känsla av att bli vald. Man får själv ställa sig frågan om jag har förlorat eller vunnit på detta.

(Applåder)

Anf. 150 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik:

Herr talman! Unga flickor får stå ut med mycket i dag. Det är inte enkelt att vara ung. De får ofta höra glåpord och angrepp på sitt kön. Det är svordomar, könsord och förolämpningar. Vuxenvärlden står än så länge ganska handfallen inför det här.

Om någon av mina kolleger här i riksdagen skulle gå omkring och kalla mig för hora så skulle jag aldrig acceptera det. Men unga flickor får ibland höra detta dagligen – flera gånger om dagen – på sin arbetsplats, i skolan.

Vi tycker att detta är oacceptabelt, och jag är övertygad om att ministern också tycker det. Mobbning ska aldrig få förekomma någonstans. Vi föreslår obligatoriska mobbningsprogram i alla skolor. Men vi föreslår också från moderat sida att brottet förolämpning ska falla under allmänt åtal. Jag tog upp det i mitt inledningsanförande. Vi vill att det ska vara lika straffbart att anspela på någons kön eller sexualitet som det är att anspela på ras, hudfärg, trosbekännelse eller annat.

Jag är intresserad av att veta om jämställdhetsministern ställer upp på vårt förslag. Eller tycker han att det är bra som det är i dag?

Jag ska passa på att ställa en fråga till. Propositionen om statligt stöd till kvinnors organisering togs upp här förra året. Stödet till politiska kvinnoorganisationer togs också upp. Efter sju års segdraget förhandlande skulle det här lösas. Det gjorde det inte. De politiska kvinnoorganisationernas framtid var oviss. Man har nu från regeringens sida tillfälligt löst det här under 2006.

Vi har tagit upp detta i förslaget. Utskottet säger att man noterar att regeringen enligt propositionen avser att påbörja en översyn under våren 2006. Min fråga är: Har våren kommit? Är översynen påbörjad? Och när kommer beslutet som ger moderatkvinnor och vänsterkvinnor besked om vilka framtida villkor och möjligheter att verka vi har?

Anf. 151 Statsrådet JENS ORBACK (s) replik:

Herr talman! Jag tänker att en regel skulle kunna vara att om jag svarar på dina frågor så svarar du på mina, Magdalena Andersson. Jag riktade ju några till dig härifrån talarstolen.

Men jag börjar med att svara på din fråga. Vi har fått ett förslag från Diskrimineringskommittén om hur man ska se på den samlade lagstiftningen när det gäller diskriminering utifrån kön, etnisk tillhörighet och så vidare. Däremot var vi otåliga nog att gå före med en skollag, där vi tittade på precis hur man gör i skolan när det gäller till exempel mobbning. Där har vi kraftigt stramat upp det hela. Huruvida den lagen sedan ska flytta över i den allmänna lagen så att vi får en skarpare lag när det gäller förolämpning eller snarare kränkning återstår att se. Men jag tycker att vår vilja på den punkten kan avspeglas i det förslag till ny skollag som nu är aktuellt.

När det gäller stödet till kvinnors organisering så kunde man kanske gå snabbare fram. Men jag ska säga uppriktigt till dig att min ambition är att kvinnoorganisationerna skulle kunna komma överens. Jag har inte riktigt gett upp det. Om du kan redogöra för ett förslag där ni är överens så vore det bra. Men jag har sagt att jag ska ha ytterligare dialoger med den grupp som kvinnoförbunden har tillsammans. Jag tror att det är det allra bästa för att få något långsiktigt.

Det var dina frågor. Min fråga var: Hur ser du på att sänkta ersättningsnivåer i sjukförsäkring och föräldraförsäkring ska kunna stödja jämställdheten? Hur ska till exempel en barnomsorgsavgift kunna stödja jämställdheten? Och hur ska neddragningar i skattetrycket kunna stödja jämställdheten mellan män och kvinnor?

Anf. 152 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik:

Herr talman! Moderaterna föreslår 10 miljarder mer än regeringen till området vård och omsorg. Vi föreslår 10 miljarder mer än regeringen till skola och forskning och 5 miljarder mer än regeringen till rättsväsendet. Det kommer att innebära viktiga fördelar för kvinnor. Vi föreslår att man luckrar upp offentlig sektor så att kvinnor får fler arbetsgivare att välja emellan.

De 250 miljarderna som ministern nämnde och som Ronny Olander pratade om kan man säkert inom en förhoppningsvis inte alltför avlägsen framtid tänka sig. Men det betyder att det måste vara fler människor som är i arbete än i dag så att fler människor betalar skatt. Då får vi in mer skattepengar till Sverige och då kan vi ha ett utrymme och en möjlighet att sänka skatten.

Men *nu* föreslår Moderaterna ungefär 47 miljarder i skattesänkning och vi säger som svar på de frågor som ministern har att fler arbetsgivare gynnar kvinnor. Mer pengar i plånboken gynnar kvinnor – framför allt lågavlönade kvinnor. 1 000 kr mer i månaden i plånboken gynnar sannernligen dem. Ökade möjligheter att starta företag inom kvinnors riktiga expertområden gynnar kvinnor. Möjligheter att göra lönekarriär gynnar kvinnor. Fler poliser gynnar kvinnor. Ökad trygghet gynnar kvinnor. Fängelsestraff för misshandel gynnar kvinnor. Vi har förslag som verkligen gynnar kvinnor.

Anf. 153 Statsrådet JENS ORBACK (s) replik:

Herr talman! Man sänker skatten på bland annat förmögenhet med 47 miljarder kronor. Man har en förmögenhetsskatt som har en kostnad och så gör man en besparing, till exempel på sjukförsäkring eller föräldraförsäkring som framför allt gynnar kvinnor i en omfördelning. Jag tycker att det leder precis tvärtom. Det kommer att öka ojämställdheten.

Anf. 154 TINA ACKETOFT (fp) replik:

Herr talman! Jag ställde egentligen mina frågor från talarstolen. Men jag tänkte ta tillfället i akt och upprepa dem.

Men inte bara det. Det är säkert förmätet, men jag tror inte att jämställdhetsministerns svar till den polska journalisten var korrekt till 100 %, men däremot till 50 %. Jag tror att orsaken till att vi har blivit så jämställda i Sverige som vi trots allt är – det är vi överens om, och jag svartmålar eller raljerar inte – är att vi har haft en stark kvinnorörelse. Men jag ställer mig lite mer tveksam till den socialdemokratiska regeringen. Jämställdhetslag, JämO och pappamånad är folkpartistiska förslag. Det är folkpartistiska regeringar som har borgat för att de faktiskt har kommit till stånd. Sedan har socialdemokratiska regeringar drivit frågorna vidare, och det tackar jag innerligt för å alla kvinnors och mäns vägnar i Sverige.

Låt mig säga – för att inte hamna under någon annans paraply här – att mäns våld mot män inte är att jämställa med mäns våld mot kvinnor. Jag säger inte att jämställdhetsministern sade detta, men då har man inte förstått de strukturer som ligger bakom det våldet. Man kan inte heller bygga bort mäns våld mot kvinnor som Ronny Olander var inne på. Då blir jag också alldeles rädd.

Jag tror att jämställdhetsministern och jag egentligen är ganska överens. Men min fråga var väldigt konkret och gällde när eller om jämställdhetsministern avser att sjösätta något av de konkreta förslag som jag redogjorde för. Jag tror inte att det finns någon politisk motsättning här, men de ingår i Folkpartiets program och i våra motioner. Jag väntar idogt på att få stöd för dem även från regeringen.

Anf. 155 Statsrådet JENS ORBACK (s) replik:

Herr talman! Tina Acketoft använde en del av sin talartid till den översyn som har gjorts när det gäller myndigheternas ansvar för att få kvinnofridslagen att fungera. Mycket av det som du tar upp skulle lösas av en jämställdhetsmyndighet – tro det eller ej. Att till exempel samordna arbetet med mäns våld mot kvinnor och se hur Rikspolisstyrelsen och Brottsoffermyndigheten gör är just ett sådant uppdrag som skulle kunna

gå till en jämställdhetsmyndighet. Vi talar om dolda mörka parker. Där finns ett stort behov av ett lokalt och regionalt stöd. Nu kan vi se hur de här myndigheterna samordnar sig lokalt. Där skulle också en myndighet vara ett mycket gott stöd tror jag.

Jag tog med allt det som vi nu gör när det gäller mäns våld mot kvinnor som bland annat är ett svar på den utredning som Åsa Eldén lämnade. Hon lämnade också förslag på ett ökat stöd till kvinnojourerna och så vidare. Jag hinner inte rabbla upp allt. Men en viktig del i det förslag som hon kom med var stödet till kvinnojourerna. Vi ska ge 100 miljoner extra. Då är min fråga till dig: Varför tar ni bort 80 miljoner av dem?

Låt mig sedan säga som en liten parentes att det var Bengt Westberg som lade fram förslaget om en pappamånad, men jag satt i pappa-gruppen som lade fram förslaget till honom.

Anf. 156 TINA ACKETOFT (fp) replik:

Herr talman! Ja, jag vet det, och det hedrar ministern. Jag måste säga att han gick in med höga poäng i mina ögon i sin roll som minister. Sedan har han kanske inte helt levt upp till det.

Jag förstår att vi alla är frustrerade. Jämställdhetsministern säger att han vill leva i annan värld. Han är välkommen att leva i en oppositionsvärld efter valet. Regeringssidan försöker ju ständigt att leva i båda världarna. Man talar om att det har gått framåt under tio år och vi har alla blivit mer jämställda. Samtidigt ikläder man sig oppositionsrollen och säger att det har gått alldeles för långsamt. Man lever tydligen i båda världarna, och det kan väl vara givande också.

Jag uppfattar fortfarande inte några konkreta beslut eller tidsplaner när det gäller dessa punkter bland annat från Åsa Eldéns utredning som vi verkar vara överens om. Jag ser fram emot att få en konkret tidsplan med ansvarsfördelning och så vidare så att man inte bara hela tiden lutar sig tillbaka på den här mainstreamingeffekten som jag tror är bra. Men som gammal projektledare på en reklambyrå kan jag säga att hade man kört mainstreaming, det vill säga att ett projekt är allas ansvar, hade det inte blivit något. Då talar jag inte om att jag vill ha en myndighet. Jag talar om att ministern ska göra sitt jobb, Regeringskansliet ska göra sitt jobb och länsstyrelserna ska göra sitt jobb.

Jag har en fråga av nyfikenhet. Jag vet att det var en konferens i går i Uppsala, och ministern refererade också till den. Där talar man äntligen om det faktum att vård av män som slår gagnar alla. Jag blev bespottad bara för något år sedan när jag ansåg att det var så. Jag är tacksam för det. Jag undrar hur ministern avser att lösa det faktum att vi i Sverige har elva mansjourer som ska se till att de här männen får vård i hela vårt avlånga land. Ministern har tillskjutit 3 miljoner kronor för att detta ska lösas.

Anf. 157 Statsrådet JENS ORBACK (s) replik:

Herr talman! Jag upplevde att det blev en fråga på slutet, men i övrigt blev Tina Ackefoht mer och mer överens med mig, och det gläder mig.

Det är inte mansjourer som har hand om behandlingen av våldsutövande män. Det är något annat. De jobbar stödjande. Det är professionella manscentrum i olika tappningar som har hand om detta, och det finns

betydligt fler än elva. De får i dag ett reguljärt stöd av kommuner och landsting.

Min vision är att precis på samma sätt som en kvinna var hon än bor i landet ska ha tillgång till ett professionellt stöd ska det också i framtiden finnas behandling för män som misshandlar var de än bor i landet. Det är min vision.

Det vi måste lära oss mycket om är vilka behandlingsmetoder som fungerar och vilka effekter som finns. Finns det en risk för att kvinnan vaggas in i en säkerhet när man behandlar en våldsutövande man, när det snarare är tvärtom? Det finns en hel del säkerhetstänkande vi måste lära oss.

Då är min tanke att diskutera tillsammans med v och mp hur vi kan använda dessa miljoner. Det är 3 miljoner. Vi har 4–5 miljoner i övrigt som vi också delar ut från statligt håll. Hur kan vi använda dem för att ta fram mer metodutveckling och få information om vad som fungerar? Kan vi utveckla en jourtelefon och så vidare? Det finns väldigt mycket att göra. Jag är mycket glad att detta har satts i gång på ett bra sätt. Det fick ett väldigt bra mottagande. Det var väldigt många kommunala företrädare där i går som ville ha stöd för att bygga upp en sådan här behandlingsmetod.

Anf. 158 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Enligt min uppfattning var det mycket bra som statsrådet sade i sitt anförande. En del var till och med vackert sagt. Det finns mycket att instämma i, inte minst det engagerade talet om hur man ska bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Men det finns en konkret fråga utifrån detta. Vi har alldeles nyligen i riksdagen behandlat frågan om att skärpa 5 kap. 11 § i socialtjänstlagen så att den kräver av kommuner att ge stöd och hjälp åt brottsoffer och särskilt beakta kvinnor och barn som utsätts för våld. Det här är en skärpning av socialtjänstlagen som är utredd av en statlig utredning, remissbehandlad och beredd, men regeringen vill utreda vidare. Varför inte komma till skott i den frågan? Det är min första fråga.

Det andra jag skulle vilja gå tillbaka till handlar om målen för jämställdhetspolitiken. Jag tog upp det med Ronny Olander och fick inga vettiga svar på mina frågor. Vi har reagerat lite grann över målformuleringarna därför att vi är rädda för vad detta leder till i praktiken. Det gäller till exempel formuleringar som en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet.

Det är en formulering som man kan tycka är bra, men leder den exempelvis till en ytterligare tvångsdelning av föräldraförsäkringen? Vänsterpartiet vill ha det. Miljöpartiet vill ha det. Den socialdemokratiska kongressen beslutade att hålla dörren öppen för detta. Får vi en sådan efter valet?

Kan Jens Orback ge ett bättre besked än Ronny Olander så att vi vet vad det innebär? Det är någonting som vi reagerar negativt över, för vi tror att sådana här beslut ska fattas av familjen. Däremot ska vi på många olika sätt uppmuntra till ett ökat uttag av föräldraledighet för män också.

Anf. 159 Statsrådet JENS ORBACK (s) replik:

Herr talman! Den första frågan gällde socialtjänstens ansvar för våldsutövande män. Jag har inte varit med i riksdagsbehandlingen, där det har varit återremisser och så vidare, och jag undrar om Stefan Attefall är helt hederlig i sin fråga. Det handlar nog snarare om att det är rätt tydligt och klart vad både Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna vill i den här frågan.

När det gäller att det obetalda arbetet ska vara jämnt är det, precis som det står i målformuleringen, vår politiska vision att det inte ska vara beroende på kön huruvida vi har ansvar för det obetalda eller det betalda arbetet.

Den tredje frågan gällde kvotering av föräldraförsäkringen, och den är individualiserad, som Ronny Olander mycket riktigt sade. Vi har också kvoterat den. Det vill en del partier ta bort, och jag tycker att det vore väldigt beklagligt. Vi sade på vår kongress att den här gången höjer vi taket i föräldraförsäkringen, och om det visar sig att det inte hjälper ska vi hålla dörren öppen för att titta på de förslag som presenterades i Karl-Petter Thorwaldssons utredning när det gäller föräldraförsäkringen. Det är kongressens beslut, och det står jag bakom.

Sedan tar jag mig friheten att ställa en fråga till Stefan Attefall. Kd rör på sig och rör sig framåt, men kanske inte lika mycket i Sverige som i till exempel Tyskland. Där har nu din kollega minister von der Leyen sagt att det är bättre att införa en föräldraförsäkring och att satsa på utbyggd barnomsorg – det är vägen att nå jämställdhet. Kan inte det vara någonting att lära av?

Anf. 160 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Det är klart att tyskarna har en del att lära av oss när det gäller att vi ska ha en bra föräldraförsäkring och en kvalitativt bra barnomsorg. Jag har själv nyttjat den kommunala barnomsorgen och upplevt den som god där jag har varit och bott.

Det är inte det som vår kritik handlar om. Vår kritik handlar snarare om att kvaliteten ibland är för dålig, att det är för många barn i barngrupperna, att det saknas valfrihet och alternativ i kommuner och generellt genom att man inte kan få vara hemma lite längre om man så önskar eller hitta andra mixer och blandningar av olika omsorgsformer.

Tillbaka till min fråga om socialtjänstlagen: Det är ett förslag som är berett och utrett, och det fanns konkreta lagförslag att ta ställning till här i riksdagen. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill utreda vidare. Jag tycker att man kan komma till skott i en viktig fråga och se till att alla kvinnor exempelvis får en viss garanti för att det finns ett stöd i alla kommuner. Sedan kan det organiseras på olika sätt beroende på kommunernas storlek.

Tillbaka till kvoterad och tvångsdelad föräldraförsäkring: Ska målen bara vara visioner, eller ska det vara mål som leder till medel som leder till åtgärder och därmed också faktiska beslut? Då säger Jens Orback att Socialdemokraterna ska hålla dörren öppen. Samtidigt finns det två partier som stenhårt driver på för en ökad tvångsdelning av föräldraförsäkringen.

Då säger vi: Vi ska verka för jämsällldhet. Vi ska verka för att fler män tar större ansvar för sina barn. Vi ska uppmuntra detta på olika sätt. Men vi ska inte som stat besluta hur människor löser de här frågorna. Medvetna, kloka människor fattar beslut som passar deras familj och framför allt deras barn bäst. Det är inte Jens Orback eller Stefan Attefall som ska tala om för dem hur de ska göra.

Anf. 161 Statsrådet JENS ORBACK (s) replik:

Herr talman! Stefan Attefall har inte någon ytterligare replik, men han nickade i det förra replikskiftet. Den fråga som väcks hos mig är: Vill kd att det ska vara ett jämnt uttag av föräldraförsäkringen? Det är det mål som vi har slagit fast på kongressen, att vi vill att det ska vara ett jämnt uttag av föräldraförsäkringen, att män och kvinnor ska ta ut lika mycket av föräldraförsäkringen.

Sedan har vi olika förslag och åtgärder när det gäller hur vi kommer dit, om vi kommer dit snabbt genom att kvotera direkt eller om vi prövar andra metoder. På kongressen kom vi fram till att vi ska börja med att höja taket i föräldraförsäkringen, hitta andra incitament, genomföra rätten till heltid och så vidare. Om det inte fungerar får vi titta på de förslag som Karl-Petter Thorwaldsson lade fram. Men det tar vi nästa gång, huruvida ni vill eller inte vill att det ska vara ett jämnt uttag av föräldraförsäkringen.

Anf. 162 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag återkommer till mäns våld, som jag talade om i mitt anförande. Jag upplever ibland att Socialdemokraterna är lite för mycket för att lappa och laga i stället för att göra någonting förebyggande.

Som jag ser det gör mäns våld mot andra män att barn upplever att våld hör till mansrollen, att i manlighet ingår att vara våldsam. På det viset kommer vi att föra den här rollen vidare till våra barn. Så kan det pågå väldigt länge – i all evighet om vi inte gör någonting åt detta. Därför tycker jag att det är väldigt viktigt att vi hittar olika sätt att göra detta.

Mäns våld mot kvinnor är naturligtvis alldeles förskräckligt, men jag tycker att mäns våld mot andra män är i samma kategori. Det är våld, och det kan jag aldrig acceptera, varken mot män eller kvinnor. Men vi får också mer av våld som drabbar både män och kvinnor och barn. Jag undrar vad ministern vill göra för att motverka och förebygga. Jag känner att det är viktigare än att laga i efterhand, då någon redan har blivit utsatt.

Anf. 163 Statsrådet JENS ORBACK (s) replik:

Herr talman! Det är intressanta och viktiga frågor som här framförs. Jag är väldigt inriktad på att arbeta förebyggande.

Här finns ändå en skiljelinje. Det är någonting annat att bli slagen och hotad i underordning, skulle jag vilja säga. Jag har inte varit i speciellt många slagsmål själv, men det vore någonting annat att ha blivit slagen av min pappa eller mamma. Det är skillnad att bli slagen i underordning, tycker jag.

Att jobba förebyggande handlar bland annat om att ha genuspedagoger i skolan som ser till att lärare utbildas och att andra lärare sedan utbildar andra lärare.

Att jobba förebyggande är också att se över sexualiseringen av vårt offentliga rum. Jag bevitnar det själv, och jag bevitnar det rätt mycket som fyra barnspappa. Det är allvarligt, och det blir värre, enligt min mening. Titta in på Internet och på Playstation i leksakshyllorna! Där funderar vi också på huruvida vi möjligen kan genomföra en lagstiftning när det gäller diskriminering i fråga om marknadsföringslagen.

Det är också viktigt att titta på vad det är som reproducerar mansrollens dåliga egenskaper. Som Ulf Holm nämnde har vi tagit initiativ till att tillsätta en grupp som ska se hur vi kan arbeta för att bryta den här reproduktionen. Då handlar det om att titta på skola, idrottsrörelse, värnplikt och så vidare.

Jag håller helt med om att det är viktigt att jobba förebyggande. Det här var några exempel på vad vi gör.

Anf. 164 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tror fortfarande att det här är lite grann av ett manligt sätt att se ned på kvinnor, att återigen sätta oss kvinnor i offerrollen. Den vill jag angripa, för det är inte ett bra sätt att hantera de här frågorna. Jag tror att vi måste gå vidare i den här diskussionen, gå vidare på alla möjliga sätt, diskutera och göra det tydligt för oss själva.

Jag går över till en annan fråga, och den handlar om kvinnors löner, som också är att nedvärdera de jobb som kvinnor gör för det mesta gör. Ulf Holm var inne på att man diskuterar lönesättningen i kvinnligt dominerade yrken, att kvinnors löner är lägre än i de yrken där männen jobbar i större utsträckning. Jag tycker inte att det är ett bra sätt att genom transfereringar ersätta för den skillnaden, utan man måste arbeta för att män och kvinnor ska ha lika löner både för lika och för likvärdigt arbete.

Det är en av de stora målsättningar som vi har i vårt jämställdhetsarbete i Centerpartiet. För min del är det bättre att man får hela lönen och halva makten än att man ska få lite allmosor. Nu undrar jag vad jämställdhetsministern vill göra för att uppnå det här i stället för att ge transfereringar, för att arbeta vidare. Man har inte nått så förfärligt mycket längre än vad vi hade gjort i mitten på 90-talet med löneskillnaderna.

Anf. 165 Statsrådet JENS ORBACK (s) replik:

Herr talman! En mycket viktig del när man tittar på löneskillnaderna som den här utredningen lyfter fram är just sambandet mellan deltid och dålig löneutveckling, mellan deltid och utslitning på arbetsplatsen, mellan deltid och låga pensioner. Då vore ett sätt att komma till rätta med detta att lagstifta om rätten till heltid. Då handlar det inte om att de som jobbar på Gröna Lund ska kunna jobba där hela året. Det handlar inte minst om många kvinnor som har jobbat på arbetsplatser i 8–10 år och ändå inte erbjuds heltid. Det handlar också om arbetsplatser där männen några meter ifrån på sportavdelningen har heltid. Det vore väldigt bra om Centern också kunde stödja ett sådant förslag.

Transfereringarna är inga allmosor. Transfereringarna är ett sätt att upprätthålla ett välfärdssystem. Det handlar om att inte behöva gå från hus och hem när man blir sjuk. I a-kassan handlar det om att inte dumpa lönerna. Och kvinnorna har de lägsta lönerna. Kvinnorna är också de som har det största behovet av transfereringar. Att sänka dem är inget annat än ett slag i ansiktet just på kvinnor. Man kan inte göra bara en sak sam-

Anf. 166 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Herr talman! Jag tänkte knyta an till diskussionen som har varit här om mäns delaktighet i jämställdhetsarbete och frågan huruvida män tjänar eller förlorar på jämställdhet. Som jag sade i ett tidigare replikskifte och som också står i vår reservation tycker vi att frågan är fel ställd för att man kan få olika svar beroende på vad man tittar på men mest utifrån att det faktiskt är ointressant. Det här handlar om grundläggande mänskliga rättigheter, halva befolkningens rättigheter, och det står på sina egna ben. Jag ska inte behöva bevisa att även män tjänar på det. Det här är grundläggande mänskliga rättigheter som står på egna ben.

Vi är överens om analysen när det gäller problemen med att kvinnor och män har olika möjligheter, olika rättigheter och så vidare. Vi är också överens om att inriktningen på politiken är att bryta maktstrukturer, att bryta mäns överordning, att omfördela resurser från män till kvinnor och så vidare.

Jag har två frågor till jämställdhetsministern. Den ena är om han delar Vänsterpartiets slutsats att det finns en konflikt i detta, när man vill bryta maktordningen, när man vill omfördela resurser. Det är min första fråga. Om vi är överens om det är följdfrågan: Vilka konsekvenser får det då för mäns delaktighet i jämställdhetsarbetet?

Anf. 167 Statsrådet JENS ORBACK (s) replik:

Herr talman! Det var intressant att vi fick den här diskussionen. Jag tycker att en fråga inte behöver vara felställd för att den kan få flera svar. Snarare tror jag att skälet till att man ställer en fråga är att man inte är säker på svaret själv. En feministisk analys ska vara grunden för jämställdhetsarbetet. På frågan om det här innehåller en konflikt är mitt svar ett rungande ja.

Den andra frågan var kopplad till det, nämligen huruvida det här var av intresse för män – du får upprepa den frågan om jag inte tolkar det rätt. Jag förstår inte av Camilla Sköld Janssons resonemang varför vi inte ska ha en sådan här grupp. Varför ska vi inte ha en grupp, oberoende av om män förlorar eller inte på detta? Varför ska vi inte ha en grupp som tittar på hur mansrollens negativa effekter reproduceras och vad vi kan göra åt det? Vad är det i ditt resonemang som gör att vi inte ska ha en sådan här grupp? Jag tycker en del i ditt resonemang talar ännu mer för att det är viktigt att ha den här gruppen.

Anf. 168 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Herr talman! Jag håller med om att vi ska ha den här gruppen. Jag har inte motsatt mig det. Som parti gör vi självklart inte det. Vi tycker att det är viktigt att även män deltar, men man måste se på vilket sätt män kommer in i jämställdhetsarbetet. Det var det som min fråga handlade om.

När det gäller att frågan om män tjänar eller förlorar på det är felställd finns risken att man just skymmer sikten för att det faktiskt handlar om en maktkonflikt. Den tycker jag det är viktigt att man har klar för sig.

Man måste vara beredd att ta en fight om man ska komma fram på allvar i den här frågan.

I vår reservation påpekar vi vikten av att till exempel den här arbetsgruppen, men över huvud taget mäns organisering, måste ses som ett led i en feministisk process. Det ställer stora krav. Det innebär att män går in i ett arbete där de ska ifrågasätta sina egna privilegier, de går in i ett arbete där de ska agera utifrån kvinnors erfarenheter, de går in i ett arbete där de ska vara beredda att avstå makt till förmån för kvinnor och så vidare. Det är därför vi menar att det är så viktigt att, även när det gäller mäns arbete, kanske särskilt när det gäller mäns delaktighet i jämställdhetsarbete, man ställer krav på att det precis som alla insatser vi gör ska ingå i en feministisk strategi. Det kräver eftertanke, och det måste kvalitetssäkras.

Anf. 169 Statsrådet JENS ORBACK (s) replik:

Herr talman! Då har vi klarat ut en hel del. Jag håller med Camilla Sköld Jansson i resonemanget kring detta. Jag tror också att de män som engagerar sig i dag gör en feministisk analys och ser att det finns en strukturell över- och underordning. Det är viktigt att vi då inte använder detta för att hålla män utanför. Jag tror att många män inte har kommit lika långt i sin analys och att se det här som strukturer, men det gäller att vi också bjuder in dem. Där ska vi sedan ställa samma krav på män och kvinnor. Men jag tror att en sådan här grupp är viktig. Jag vet att det handlar om maktfrågor och konfliktfrågor. Men jag tror också, som mitt lilla exempel kanske ändå belyste, att män också har att vinna på detta.

Anf. 170 ANNIKA QARLSSON (c):

Herr talman! Jag tänkte att jag skulle börja någonstans i närheten av där Jens Orback slutade. För mig som fyra barnsmor är sexualisering av det offentliga rummet en fråga som kommer väldigt nära och in i vardagsrummet. Tyvärr lät det bara som att det var ett lagförslag som var på gång från regeringen. Jag har fört fram det som vi har i vår reservation här i betänkandet, som jag tycker skulle vara ett mycket bättre förslag. Jag har fört fram det tidigare, och jag tänker föra fram det en gång till, att vi använder oss av något liknande Quick Response som granskar medierna i ett etniskt perspektiv. En liknande organisation skulle kunna finnas just när det gäller sexualisering av det offentliga rummet, både i reklam och i de skrivna reportagen.

Vi säger i reservationen att det i dag finns ett Näringslivets etiska råd, som är tämligen uddlöst, men vi tror att ha en egenrevisning där konsumenterna sitter i majoritet skulle kunna bli någonting helt annat och faktiskt få en helt annan effekt. Det skulle också vara med att bygga attityder, att ändra beteenden. Vi skulle också se till att använda oss av konsumentmakten. Det skulle bli en självsanering på ett helt annat sätt. Jag framför det igen, hoppas att man tar det till sig och ser att det skulle kunna vara ett alternativ att börja med.

Annars tänkte jag faktiskt börja i folkhemmet. Det var några år sedan som bygget av folkhemmet tog fart och man kunde bygga sitt lilla hus, köpa sin lilla bil. Mannen jobbade, kvinnan stod på trappan och vinkade av mannen med ett blommigt förkläde på sig, och så gick hon in och bakade bullar.

Det var ju ett otroligt bygge av ett folkhem men också av väldigt tydliga könsroller. Nu höll inte det i evighet, utan kvinnor ville vara och behövdes ute på arbetsmarknaden. Men det de då kom ut till var en mycket könsuppdelad arbetsmarknad. Sverige är rätt exceptionellt i det här fallet med sin uppdelning. Kvinnor jobbar inom vård och omsorg; männen jobbar inom produktion. Kvinnor har offentlig sektor som arbetsgivare; männen finns i det privata näringslivet.

Hur ska man då komma åt de här bitarna? Det finns faktiskt en sak som har gjort stora, radikala förändringar när det gäller kvinnors ingång på arbetsmarknaden. Jag tror inte att jag ska förorda det, men krig har faktiskt gett kvinnor ett helt annat utrymme. Nu tror jag inte att det är en modell att rekommendera, även om det kändes som om det var ett sådant vi gav oss in i för ett år sedan när könskriget härjade som allra värst.

Det är rätt spännande att fundera på och göra symbolik av den könsuppdelade arbetsmarknaden. I dag är kvinnor inom offentlig sektor beroende av politiska beslut. Det är inte sambon som har makten över sambon, Jens. Det är politikerna och riksdagen som har makten över kvinnor, ifall vi ska klara av att ha en ekonomisk egenmakt. Jag tycker att det är lite underligt att man inte ser de här bekymren.

När vi nu har pratat om löneutveckling och liknande kan vi gå in och titta på statistik. Ministern tog fram statistik som stödde hans tes att vi behöver lagstifta om heltid. Vi kan titta på annan statistik som visar att jobbar man inom privat sektor har man betydligt större chans att faktiskt höja sin lön.

Vi i alliansen tycker alltså att detta är en viktig fråga medan vänsterkartellen inte tycker det. Då kan man fundera: Om man nu tycker att det är så bra med offentlig sektor, att det är den optimala arbetsgivaren, varför har vi då inte förstatligt alla manliga arbetsplatser? Om nu detta är så tryggt och så bra, varför ger vi inte alla män möjligheten att jobba inom offentlig sektor?

Vi har ett förslag som handlar om diskrimineringsbot. Vi vill ha en tydlig lagstiftning som talar om vad kvinnor har för rättigheter enligt lag och där de också ska ha möjlighet att faktiskt utkräva dem. Det ska inte vara som i dag att arbetsmarknadens parter, de som faktiskt är en del av diskrimineringen, ska besluta om de har gjort rätt eller fel, utan detta ska till allmän domstol. Tillsammans med detta ska det också finnas en diskrimineringsbot. Det ska alltså kosta att diskriminera. Det brukar ha en bra effekt när det gäller att komma åt felaktiga beteenden.

Man gör sig lite lustig över att vi är så tydliga från alliansen med att det är viktigt att vi öppnar offentlig sektor och vård- och tjänsteföretagande, både för att kvinnor ska kunna starta företag och för att de ska kunna ha alternativa arbetsgivare. Människor, såväl kvinnor som män, är ju olika. En del vill vara anställda. En del har idéer de vill förverkliga via ett företagande. En del kanske vill gå samman i ett kooperativt företagande. Då ser vi att detta är en stor sektor där en majoritet kvinnor jobbar som inte får chansen, som inte får möjligheten.

I vår motion har vi satt av 50 miljoner till rådgivning, stöd och riskkapital, just för att stärka och stötta kvinnor som vill starta eget. Det handlar också om att öppna för möjligheten att starta företag inom vård- och omsorgssektorn.

Barn som växer upp och slutar gymnasiet, eller ska välja till gymnasiet som min son just är i begrepp att göra, har fortfarande någonstans bilden med sig att kvinnan är försörjd och mannen är försörjare. Det är detta som sedan leder tillbaka till att man inte får starta företag, att man inte får möjlighet att faktiskt genomföra de idéer man har. Det finns också en mentalitet av att vi ska tas om hand i stället för att ges möjligheter att faktiskt förverkliga de drömmar och idéer som vi bär på.

RUT-avdraget har också varit uppe tidigare. Precis som tidigare talare anser jag inte att detta i sig är det stora jämställdhetsförslaget. Däremot vore det ett viktigt förslag för att stärka kvinnor. Vi har en mängd kvinnor som i dag jobbar svart, otryggt. På detta sätt kunde vi se till att de kommer in i den vita sektorn och får en möjlighet till en tryggare anställning.

Tittar vi på det finska exemplet – där det är helt andra siffror än de Camilla Sköld drog upp, inte alls de kostnaderna och betydligt fler jobb – ser vi att en mängd kvinnor som tidigare kanske till och med var arbetslösa har kunnat komma in på arbetsmarknaden, starta företag och dessutom anställa. Då kan man ju fundera på vilket som är bäst.

En sak i den här diskussionen som jag inte blir riktigt klok på är varför man från vänsterkartellen så nedvärderar ett så viktigt jobb som att hålla rent. Jag vet inte, men jag har inte hört talas om att det var denna typ av diskussioner när barnomsorgen byggdes ut, att detta var jobb som inte var värda att göras. Det är faktiskt detta man försöker få det till här i dag.

Att införa avdrag för hushållsnära tjänster skulle vara ett sätt att få i gång tjänstesektorn – och den behöver sättas i gång ordentligt. Det skulle också ge möjlighet till fler företag, och det skulle professionalisera en viktig uppgift.

En myndighet är egentligen det konkreta förslaget. Det är omformuleringar av mål, som vi ställer oss bakom, men en myndighet har vi inte ställt oss bakom. Vi har haft mycket diskussioner. Man kan ju fundera: Det vore väl otroligt bra att få en myndighet som tog hand om allt detta och såg till att allt löstes som vi inte har klarat att lösa. Det kan hända att det finns de som verkligen tror att en myndighet skulle klara av detta. Jag är inte av den uppfattningen. Vi har i dag ökat antalet myndigheter i Sverige sedan jag kom in i riksdagen med 27 stycken. Jag vet inte om någon har sett någon skillnad på de här områdena.

När vi har tittat på de här bitarna har vi snarare sett att det som saknas i dag är en styrning på området som verkligen gör att man uppdaterar sig på aktuell forskning, omsätter den i praktiken och ser till att det faktiskt blir verkstad av det hela.

Jag ska också bara kort beröra kvinnoförbunden. Vi har försökt stämma träff tre gånger här i vår och inte lyckats. Om beskedet från ministern är att om vi bara blir överens så ska ni nog se till att göra detta undrar jag bara ifall det är någon begränsning på nivån eller om vi kommer att komma överens på vilken nivå som helst.

Anf. 171 GUDRUN SCHYMAN (-):

Herr talman! Kvällen är sen. Alla är trötta. Det blir inga fler repliker. Jag ska se om jag kanske kan hetsa upp någon.

Med väldigt stor respekt för allt arbete som har gjorts och görs av många okuvliga, envisa och kloka kvinnor genom decennierna – och en och annan man – tror jag ändå att vi måste konstatera att politiken står inför ett misslyckande när det gäller möjligheten att bryta ned den könsmaktsordning som i alla fall många av oss i denna kammare är överens om finns och som också i stora delar har stärkts. Detta syns inte minst på arbetsmarknaden och särskilt när det gäller mäns våld mot kvinnor, den ökande sexismen i samhället, den ökande handeln med kvinnors och barns kroppar för sexuella ändamål, den växande sexindustrins inkomster och så vidare.

Det är ju det som är det paradoxala: Samtidigt som den politiska medvetenheten har höjts, kunskapsnivån har höjts och juridiken har skärpts har praktiken förvärrats. Det gör ju att det som man framställer som lyckanden och satsningar egentligen är framsprungna ur just det faktum att det går bakåt.

Då tycker jag ändå att det borde finnas utrymme för reflexion över politikens möjligheter i den form som de har använts. Är det verkligen säkert att vi kommer framåt om vi fortsätter att i princip göra samma sak som tidigare, fast kanske med lite nya ord och möjligen omformulering av mål? Jag är väldigt osäker på att det skulle frambringa en stor, varaktig och djupgående förändring i den bemärkelsen att vi på fullt allvar skulle utmana könsmaktsordningen och störta patriarkatet. Jag har väldigt svårt att se det.

Det där tror jag att vi behöver både fundera över och diskutera just utifrån att verkligheten är så brutal och så oerhört tydlig. Och läget skärps, inte bara i Sverige utan också internationellt.

Då ska vi ställa oss frågan varför det händer så lite, säger jag nu med de här reservationerna, trots att vi vet så mycket, och varför politiken är oförmögen att handha de här frågorna. Jag tror att vi måste erkänna att politiken också är född in i och född ur just den könsmaktsordning som vi vill bekämpa, det vill säga politiken som verktyg är en del i det problem som vi säger att vi vill bekämpa. Det visar sig ju också i vilken plats de här frågorna får och vilken lättviktighet som de har i politiken.

Det märks bland annat på att det inte finns en minister som har bara detta ansvar. Det finns inget departement. Det finns inget utskott i riksdagen för att diskutera de här mycket sammansatta, komplicerade och samverkande frågorna. Det finns inte en tydlig majoritet ens för att inrätta en myndighet, vilket jag också tycker att man ska göra, för att åtminstone strama upp det här arbetet och få in det oerhört sammansatta och komplexa som det handlar om, för att få praktik och teori, forskning och verklighet att mötas och för att få ett långsiktigt arbete, en uppföljning och en utvärdering.

Det är på något sätt som om det här ska ske någon annanstans, någon annan gång, helst kanske i kvinnoförbund eller någonting sådant, och det ska ske lite projektmässigt. Det är som om det fanns en mental föreställning om att det går över. Det här kommer att gå över. Det behöver inte vara långsiktigt, det behöver inte vara målinriktat, det behöver inte vara systematiskt, vi behöver inte ha den här uppföljningen utan vi kör på projektlinjen.

Jag tycker att den utvärdering som jag tror det var Tina Acketoft som tog upp väldigt tydligt visade att det inte blir någonting heller. Det blir

osystematiskt, det blir ostrukturerat och det blir otydligt. Målen går inte ned i organisationerna och når inte verkligheten. Därför är det naturligtvis viktigt att vi får en myndighet, men också en uppstramning av det här arbetet i regeringen och också här i riksdagen.

Det som bekymrar mig en del, måste jag säga, är att det finns en väldig konturlöshet i den här diskussionen, som jag ju har lyssnat på nu. Det finns en flytande gräns, om det ens är någon gräns, för vad det här egentligen betyder. Har vi någon könsmaktsordning eller inte? Är det inte så att det bara är lite gamla traditioner, lite kulturrester och vad det kan vara? Om man inte är väldigt tydlig med att detta är en fråga som handlar om makt och som naturligtvis i sig rymmer en konflikt kommer man heller inte att kunna formulera problemen på ett riktigt sätt och heller inte att kunna utforma de verktyg som behövs om vi på allvar ska utmana den patriarkala maktordningen.

Jag har skrivit en motion om det här, och jag är i den bemärkelsen besviken på de nya målen i jämsällldhetspolitiken, därför att jag tycker att man har suddat till det. Jag tycker att man inte är tydlig med att kvinnor bara kan få mer makt på mäns bekostnad. Sedan kan man tycka om det eller inte. Men på det vis som vi förhåller oss till makt när vi säger att gruppen män har mer makt och inflytande än gruppen kvinnor är det på kvinnors bekostnad. När män har bättre ekonomi och högre löner är det på kvinnors bekostnad. Det är vi tydligen inte överens om, så då kanske vi får lite debatt i alla fall.

Jag menar att den här konflikten måste tydliggöras och att en feministisk politik handlar just om en fördelning av makt och privilegier, från gruppen män till gruppen kvinnor. Det är klart att alla inte vill det. I så fall skulle det redan vara gjort. Det är klart att det finns de som absolut motsätter sig detta. Men man kan inte hoppa över det. Därför blir det luddigt när det står här att vi ska ha en jämn fördelning av makt. Det föreslås att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället. Visst! Det kan lika gärna betyda: Och så är det! Om man inte pekar ut att så är det inte har man inte formulerat sig tydligt.

Det står under punkten 1 som förslag till delmål: "En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva". Men kvinnor och män har ju inte det. Det borde stå att kvinnor ska ha större rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare. Det är ju det som är problemet.

Det står under Ekonomisk jämsällldhet att "kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete". Det borde ju stå: Kvinnor ska ha bättre möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete än nu, för det är ju verkligheten vi talar om. Detta blir diffust.

"En jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet" står det. Det borde naturligtvis stå att män ska ta mer ansvar för hemarbetet. Det är ju det som är problemet.

Om man hela tiden undviker att formulera problemet utifrån den konflikt som finns gör man det möjligt för oss att ha en jämsällldhetsdebatt där alla är överens om allt. Och så är det ju ofta i den här diskussionen, när man är ute och pratar. Man frågar människor: Ska vi ha jämsällldhet? Jaa, säger alla. Ska vi ha rättvisa löner? Jaa, säger alla. Då är det väl mycket märkligt att vi hela tiden producerar och reproducerar ett sam-

hülle som ser ut på ett helt annat sätt, nämligen på ett sätt som alla säger att man inte vill ha.

Det tror inte jag. Jag tror inte att det vore möjligt att vi skulle kunna forma ett samhälle som ser ut på ett sätt som absolut alla inte vill ha. Jag tror snarare att det är många som vill ha det som är nu. Annars skulle det inte leva kvar. Och då måste vi tala om detta, tror jag, som grund för den politik som vi som vill förändra den här maktordningen sedan ska utforma. Det är både kvinnor och män som både vill och inte vill. Alla kvinnor är inte feminister, och alla feminister är inte kvinnor. Men vi måste tala klarspråk och inte hela tiden undvika att säga att det finns en konflikt här.

Anf. 172 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Herr talman! Jag tycker att det verkar som om Gudrun Schyman har sökt orsaker till att hitta kritik. Gudrun efterfrågar den här analysen av om det är könsmaktsordningen som gäller. Hon efterfrågar resonemang om att man faktiskt vill bryta maktordningen. Hon efterlyser resonemang om att det faktiskt handlar om att det är ett konfliktperspektiv, att när kvinnor tar utrymme betyder det att män måste avstå.

Allt det som Gudrun Schyman tog upp och efterfrågade har tagits upp i debatten. Det kan man se i protokollet.

Jag håller inte heller med om att man ska nedgradera de här målsättningarna och säga att det ska vara bättre än i dag. Gudrun tycker att det som målsättning ska stå att kvinnor ska ha mer inflytande än vad de har i dag. Kvinnor ska så att säga flytta fram sina positioner.

Det är väl inte radikalt? Då är det mycket tydligare som det står, nämligen att det ska vara samma rättigheter. Kvinnor ska ha samma makt, inte mer makt än i dag. Det är ingen målsättning. Då kan vi flytta positionerna en bit framåt och vara nöjda med det.

Jag menar att målstrukturerna är tydliga, klara och har det maktperspektiv som Gudrun Schyman efterfrågar. Jag förstår faktiskt inte den kritik som förs fram.

Anf. 173 GUDRUN SCHYMAN (-) replik:

Herr talman! Nej, det var synd! Jag menar att man måste vara tydlig i att tala om att det inte går att framställa detta som att det inte finns några konflikter. Det går inte att framställa detta som att det är frid och fröjd och att detta är en form av *win-win*-system. Det måste naturligtvis framgå att det finns hinder i detta. De hindren är inte något utomjordiskt utan de består av tankar och idéer i människors huvuden.

Jag har lyssnat på debatten, och jag har visst hört, Camilla, att några debattörer talar om könsmaktsordning och konflikten. Alla gör inte det. Samtidigt låter det som om alla är överens. Jag har deltagit i debatter utanför kammaren med representanter från andra partier som kanske inte tillhör dem som samarbetar med regeringen. De vill hela tiden få det att låta som om alla är överens. "Det är klart att vi vill samma sak, och egentligen är det konstigt att det inte har hänt." Om vi inte förklarar varför vi inte har den jämställdhet vi vill ha, om vi inte kan begripliggöra det för människor, blir det obegripligt och i och med det något omöjligt att göra något åt.

Därför måste vi i alla lägen ha största möjliga klartext. Jag skulle önska att andra gick upp och debatterade oklarheterna än den som just nu står i talarstolen här. Vi har de minsta skiljelinjerna i dessa frågor, även om vi också har en del skiljelinjer, framför allt om hur pass möjligt det är att använda gamla traditionella trubbiga politiska verktyg. När det gäller frågan om konflikt- och maktperspektiv tror jag att skillnaderna är betydligt större för de andra partierna som har varit uppe i debatten.

Anf. 174 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Herr talman! Sådana här debatter har visat att det definitivt finns en skillnad mellan höger och vänster. Man skjuter förbi målet om man tror att problemet ligger i hur vi diskuterar här eller hur man formulerar sig i proposition och betänkande. Skillnaderna visar sig när man kommer till handling. Det visar sig om man är beredd att utföra konkreta politiska insatser som faktiskt förändrar. Det är där det bevisar sig.

Jag håller med om att det är en gradskillnad. Men det jag invänder mot, och där jag tycker att Gudrun Schyman inte har fog för sin kritik, är att hon menar att det vore bättre med målsättningar som säger att kvinnor ska ha lite mer inflytande än i dag, kvinnor ska ha lite högre lön än i dag, kvinnor ska ha lite mindre oavlönat arbete än i dag. Den kritiken är krystad. Den säger ingenting om målet. Om vi flyttar fram positionerna två centimeter uppfylls det målet. Därför måste det vara tydliga mål som talar om att det ska vara lika mycket makt och lika mycket inflytande när det gäller kvinnor och män.

Anf. 175 GUDRUN SCHYMAN (-) replik:

Herr talman! Ja, vi har olika uppfattning i frågan. Det är bra att man beskriver den verklighet som är. Om jag läser ett dokument där det står att man vill ha en jämn fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män – punkt – kan jag utgå från att det väl är så. Jag får ingen som helst signal om att det inte är så. Då måste jag ha den kunskapen med mig. Tycker man inte att det är ett problem utan att det är så, då kan man instämma i målsättningen utan att ha kunskaper om att det är otroligt stora skillnader. Det gäller att vara noggrann med språket. Det säger också en del om hur man ser på detta.

Om vi har formuleringar som alla kan stämma in i oavsett om vi tycker att vi har problem eller inte, blir de inte så effektiva. Det är vad jag menar. Så är ofta jämställdhetsdebatten. Den är inte effektiv eftersom den inte klargör skillnaderna mellan dem som diskuterar och mellan de olika aktörerna. Då kan vi stå och prata om en massa saker utan att komma någon vart. Och alla kan säga: Visst, det är klart att vi ska ha jämställdhet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 maj.)

18 § Bordläggning

Prot. 2005/06:121

11 maj

Anmäldes och bordlades

Proposition

2005/06:203 Svenskt deltagande i en EU-ledd militär förstärkningsstyrka till stöd för FN-insatsen i Demokratiska republiken Kongo

Justitieutskottets betänkanden

2005/06:JuU25 Bötesbelopp

2005/06:JuU41 En effektivare ordningsbotshantering

19 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 11 maj

2005/06:399 av *Erik Ullenhag* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Behov av djurförsök

2005/06:400 av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Eftersökande av skadade djur

2005/06:401 av *Ana Maria Narti* (fp) till statsrådet Jens Orback

Kris för det svenska civila samhället

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 maj.

20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 11 maj

2005/06:1579 av *Lars Gustafsson* (kd) till statsrådet Ulrica Messing

Ersättning till ägare av enskilda vägar

2005/06:1580 av *Cecilia Wikström* (fp) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

Kulturens roll inom public service-tv

2005/06:1581 av *Leif Björnlod* (mp) till justitieminister Thomas Bodström

EU:s beslutanderätt i rättsfrågor

2005/06:1582 av *Ulrik Lindgren* (kd) till statsrådet Barbro Holmberg

Stöd till rörelsehindrade asylsökande

2005/06:1583 av *Ulrik Lindgren* (kd) till socialminister Berit Andnor

Möjligheter för barn med funktionshinder till kultur- och fritidsaktiviteter

2005/06:1584 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till statsrådet Sven-Erik Österberg

Arbetsmiljön på länsstyrelserna

2005/06:1585 av *Krister Örnfjäder* (s) till statsrådet Ylva Johansson
Pensionärsråd

2005/06:1586 av *Marie Wahlgren* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Utskrivning av läkemedel

2005/06:1587 av *Erik Ullenhag* (fp) till vice statsminister Bosse Ringholm

Biljetter till fotbolls-VM

2005/06:1588 av *Helena Bargholtz* (fp) till statsminister Göran Persson
Politiska påtryckningar och mediernas självständighet

2005/06:1589 av *Jan Ertsborn* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Fullständig sekretess för skyddad identitet

2005/06:1590 av *Marie Wahlgren* (fp) till socialminister Berit Andnor
Barnahus

2005/06:1591 av *Christer Winbäck* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Standardisering av elektroniska dokumentformat

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 maj.

21 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 11 maj

2005/06:1524 av *Lena Adelsohn Liljeroth* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Antisemitismen i Sverige

2005/06:1530 av *Bertil Kjellberg* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Straff utanför anstalt

2005/06:1531 av *Torkild Strandberg* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Alkobommar

2005/06:1532 av *Torkild Strandberg* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Tullens befogenheter att ingripa mot rattfylleri

2005/06:1535 av *Rolf Olsson* (v) till justitieminister Thomas Bodström
Öppenhet och tydlighet inom polisen

2005/06:1538 av *Ingemar Vänerlöv* (kd) till justitieminister Thomas Bodström

Evighetsgäldenärer

2005/06:1546 av *Hillevi Engström* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Allmänhetens skydd mot farliga personer

2005/06:1547 av *Hillevi Engström* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Handledning för poliser

2005/06:1548 av *Hillevi Engström* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Arbetsmiljöproblem inom polisen

Prot. 2005/06:121
11 maj

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 maj.

22 § Kammaren åtskildes kl. 19.35.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanrådets början till ajourneringen kl. 13.55,

av tredje vice talmannen därefter till och med 15 § anf. 115 (delvis),

av talmannen därefter till och med 17 § anf. 142 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till sammanrådets slut.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om aktuell debatt	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
4 § Hänvisning av ärende till utskott	2
5 § Förnyad bordläggning.....	2
6 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 10 maj	3
BoU10 Reformerad hyressättning	3
SkU18 Motioner om fastighets- och förmögenhetsbeskattning	3
SkU22 Motioner om alkoholskatt m.m.	5
7 § Minoritetsfrågor	6
Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU19	6
Anf. 1 LISELOTT HAGBERG (fp).....	6
Anf. 2 INGVAR SVENSSON (kd).....	8
Anf. 3 MATS EINARSSON (v).....	8
Anf. 4 KERSTIN LUNDGREN (c)	10
Anf. 5 GUSTAV FRIDOLIN (mp).....	11
Anf. 6 PÄR AXEL SAHLBERG (s).....	12
Anf. 7 LISELOTT HAGBERG (fp) replik.....	14
Anf. 8 PÄR AXEL SAHLBERG (s) replik.....	15
Anf. 9 LISELOTT HAGBERG (fp) replik.....	15
Anf. 10 PÄR AXEL SAHLBERG (s) replik.....	16
Anf. 11 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	16
Anf. 12 PÄR AXEL SAHLBERG (s) replik.....	16
Anf. 13 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	17
Anf. 14 PÄR AXEL SAHLBERG (s) replik.....	17
Anf. 15 SIV HOLMA (v).....	17
(Beslut fattades under 16 §.)	19
8 § Allmänna helgdagar, m.m.....	20
Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU24	20
Anf. 16 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	20
Anf. 17 BARBRO HIETALA NORDLUND (s)	20
Anf. 18 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	21
Anf. 19 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik	22
Anf. 20 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	22
(Beslut fattades under 16 §.)	22
9 § Ett ökat samiskt inflytande	22
Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU32	22
Anf. 21 LISELOTT HAGBERG (fp).....	22
Anf. 22 KERSTIN LUNDGREN (c)	23
Anf. 23 GUSTAV FRIDOLIN (mp).....	24
Anf. 24 HELENE PETERSSON (s).....	26
Anf. 25 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	28
Anf. 26 HELENE PETERSSON (s) replik	28
Anf. 27 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	28

Anf. 28 HELENE PETERSSON (s) replik.....	29
Anf. 29 LISELOTT HAGBERG (fp) replik.....	29
Anf. 30 HELENE PETERSSON (s) replik.....	29
Anf. 31 LISELOTT HAGBERG (fp) replik.....	30
Anf. 32 HELENE PETERSSON (s) replik.....	30
Anf. 33 INGVAR SVENSSON (kd).....	30
(forts. 11 §).....	30
Ajournering.....	31
Återupptagna förhandlingar	31
10 § Frågestund.....	31
Anf. 34 TREDJE VICE TALMANNEN	31
<i>Rovdjurspolitiken.....</i>	<i>31</i>
Anf. 35 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	31
Anf. 36 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	31
Anf. 37 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	32
Anf. 38 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	32
<i>Hamasministers Sverigebesök</i>	<i>32</i>
Anf. 39 CARL B HAMILTON (fp)	32
Anf. 40 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	33
Anf. 41 CARL B HAMILTON (fp)	33
Anf. 42 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	33
<i>Äldreomsorgen.....</i>	<i>34</i>
Anf. 43 CHATRINE PÅLSSON (kd)	34
Anf. 44 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	34
Anf. 45 CHATRINE PÅLSSON (kd)	34
Anf. 46 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	35
<i>Landsbygdsutvecklingsprogrammets parlamentariska förankring.....</i>	<i>35</i>
Anf. 47 JAN ANDERSSON (c)	35
Anf. 48 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	35
Anf. 49 JAN ANDERSSON (c)	36
Anf. 50 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	36
<i>Finansplats Stockholm.....</i>	<i>36</i>
Anf. 51 CARIN LUNDBERG (s).....	36
Anf. 52 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	36
Anf. 53 CARIN LUNDBERG (s).....	37
Anf. 54 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	37
<i>Ökat samiskt inflytande.....</i>	<i>37</i>
Anf. 55 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	37
Anf. 56 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	38
Anf. 57 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	38
Anf. 58 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	38
<i>Försäkringskassans regelverk</i>	<i>38</i>

Anf. 59 LINNÉA DARELL (fp).....	38
Anf. 60 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	39
Anf. 61 LINNÉA DARELL (fp).....	39
Anf. 62 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	39
<i>Kvinnolöner</i>	40
Anf. 63 GUDRUN SCHYMAN (-).....	40
Anf. 64 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	40
Anf. 65 GUDRUN SCHYMAN (-).....	40
Anf. 66 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	41
<i>Arbetslösheten</i>	41
Anf. 67 ROLF GUNNARSSON (m).....	41
Anf. 68 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	41
Anf. 69 ROLF GUNNARSSON (m).....	42
Anf. 70 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	42
<i>Samordning av rehabiliteringsinsatser</i>	43
Anf. 71 KENNETH LANTZ (kd).....	43
Anf. 72 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	43
Anf. 73 KENNETH LANTZ (kd).....	43
Anf. 74 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	44
<i>Restaurangers val av råvaror</i>	44
Anf. 75 CARINA OHLSSON (s).....	44
Anf. 76 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	44
Anf. 77 CARINA OHLSSON (s).....	44
Anf. 78 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	45
<i>Ungdomsarbetslösheten</i>	45
Anf. 79 AXEL DARVIK (fp).....	45
Anf. 80 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	45
Anf. 81 AXEL DARVIK (fp).....	45
Anf. 82 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	46
<i>Kris- och framtidskommissionens program</i>	46
Anf. 83 LENNART GUSTAVSSON (v).....	46
Anf. 84 TREDJE VICE TALMANNEN.....	46
Anf. 85 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	47
<i>Finansiering av Finansplats Stockholm</i>	47
Anf. 86 CHRISTER NYLANDER (fp).....	47
Anf. 87 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	47
Anf. 88 CHRISTER NYLANDER (fp).....	48
Anf. 89 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	48
<i>Södertörns högskola</i>	48
Anf. 90 MARYAM YAZDANFAR (s).....	48
Anf. 91 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	49
Anf. 92 TREDJE VICE TALMANNEN.....	49
11 § (forts. från 9 §) Ett ökat samiskt inflytande (forts. KU32).....	49
Anf. 93 MATS EINARSSON (v).....	49
Anf. 94 OLA SUNDELL (m).....	51
Anf. 95 HELENE PETERSSON (s) replik.....	52

Anf. 96 OLA SUNDELL (m) replik.....	52
Anf. 97 HELENE PETERSSON (s) replik.....	53
Anf. 98 OLA SUNDELL (m) replik.....	53
(Beslut fattades under 16 §.).....	53
12 § Översyn av personuppgiftslagen	53
Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU37	53
Anf. 99 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	53
Anf. 100 KERSTIN LUNDGREN (c).....	55
Anf. 101 BARBRO HIETALA NORDLUND (s).....	56
Anf. 102 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	57
Anf. 103 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik.....	58
Anf. 104 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	58
Anf. 105 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik.....	59
Anf. 106 INGVAR SVENSSON (kd)	59
Anf. 107 MATS EINARSSON (v).....	60
Anf. 108 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	61
Anf. 109 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik.....	61
Anf. 110 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik.....	61
Anf. 111 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik.....	62
Anf. 112 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik.....	62
(Beslut fattades under 16 §.).....	62
13 § Vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län	62
Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU38	62
Anf. 113 HELENE PETERSSON (s).....	62
Anf. 114 KERSTIN LUNDGREN (c).....	63
(Beslut fattades under 16 §.).....	63
14 § Säkerhet i vägtunnlar	63
Trafikutskottets betänkande 2005/06:TU10	63
(Beslut fattades under 16 §.).....	63
15 § Nya mål i jämställdhetspolitiken	63
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2005/06:AU11	63
Anf. 115 MARYAM YAZDANFAR (s).....	63
Anf. 116 MAGDALENA ANDERSSON (m).....	64
Anf. 117 TINA ACKETOFT (fp).....	67
Anf. 118 STEFAN ATTEFALL (kd).....	70
Anf. 119 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	73
Anf. 120 TINA ACKETOFT (fp) replik	76
Anf. 121 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	76
Anf. 122 TINA ACKETOFT (fp) replik	77
Anf. 123 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	77
Anf. 124 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	77
Anf. 125 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	78
Anf. 126 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	78
Anf. 127 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	78
(forts. 17 §).....	78
Ajournering.....	79
Återupptagna förhandlingar	79

16 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	79
KU19 Minoritetsfrågor.....	79
KU24 Allmänna helgdagar, m.m.	81
KU32 Ett ökat samiskt inflytande	82
KU37 Översyn av personuppgiftslagen	83
KU38 Vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län	83
TU10 Säkerhet i vägtunnlar	83
17 § (forts. från 15 §) Nya mål i jämställdhetspolitiken (forts. AU11).....	83
Anf. 128 MARGARETA ANDERSSON (c).....	83
Anf. 129 RONNY OLANDER (s)	85
Anf. 130 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	88
Anf. 131 RONNY OLANDER (s) replik.....	89
Anf. 132 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	89
Anf. 133 RONNY OLANDER (s) replik.....	90
Anf. 134 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik	90
Anf. 135 RONNY OLANDER (s) replik.....	90
Anf. 136 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik	91
Anf. 137 RONNY OLANDER (s) replik.....	91
Anf. 138 MARGARETA ANDERSSON (c) replik.....	91
Anf. 139 RONNY OLANDER (s) replik.....	92
Anf. 140 MARGARETA ANDERSSON (c) replik.....	92
Anf. 141 RONNY OLANDER (s) replik.....	93
Anf. 142 ULF HOLM (mp).....	93
Anf. 143 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	96
Anf. 144 ULF HOLM (mp) replik	97
Anf. 145 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	97
Anf. 146 ULF HOLM (mp) replik	97
Anf. 147 MARGARETA ANDERSSON (c) replik.....	98
Anf. 148 ULF HOLM (mp) replik	98
Anf. 149 Statsrådet JENS ORBACK (s).....	98
Anf. 150 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik	102
Anf. 151 Statsrådet JENS ORBACK (s) replik.....	103
Anf. 152 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik	103
Anf. 153 Statsrådet JENS ORBACK (s) replik.....	104
Anf. 154 TINA ACKETOFT (fp) replik	104
Anf. 155 Statsrådet JENS ORBACK (s) replik.....	104
Anf. 156 TINA ACKETOFT (fp) replik	105
Anf. 157 Statsrådet JENS ORBACK (s) replik.....	105
Anf. 158 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	106
Anf. 159 Statsrådet JENS ORBACK (s) replik.....	107
Anf. 160 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	107
Anf. 161 Statsrådet JENS ORBACK (s) replik.....	108
Anf. 162 MARGARETA ANDERSSON (c) replik.....	108
Anf. 163 Statsrådet JENS ORBACK (s) replik.....	108
Anf. 164 MARGARETA ANDERSSON (c) replik.....	109
Anf. 165 Statsrådet JENS ORBACK (s) replik.....	109

Anf. 166 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	110	Prot. 2005/06:121
Anf. 167 Statsrådet JENS ORBACK (s) replik	110	11 maj
Anf. 168 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	110	<hr/>
Anf. 169 Statsrådet JENS ORBACK (s) replik	111	
Anf. 170 ANNIKA QARLSSON (c).....	111	
Anf. 171 GUDRUN SCHYMAN (-).....	113	
Anf. 172 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	116	
Anf. 173 GUDRUN SCHYMAN (-) replik.....	116	
Anf. 174 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	117	
Anf. 175 GUDRUN SCHYMAN (-) replik.....	117	
(Beslut skulle fattas den 16 maj.)	117	
18 § Bordläggning.....	118	
19 § Anmälan om interpellationer.....	118	
20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	118	
21 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	119	
22 § Kammaren åtskildes kl. 19.35.....	120	

Prot. 2005/06:121
11 maj

Elanders Gotab, Stockholm 2006